ATEITIS

Nr. 6-7

MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

1930 V. D. M. BIRŽELIO-LIEPOS MĖN.

TURINYS

Artimieji mūsų rūpesčiai 257
Petras Karuža. Vasara 260
K. Grigaitytė * * * 260
Myk. Linkevičius Saulėtekiais skrendančios viešnios 261
Z. Drunga. Svajonė 261
Hugo v. Hormannsthal. Pavasario vėjas. Vertė *A. Tyruolis* 262
Ossianas. Minvana Vertė *A. Dainius.* 262
Iz. Čibiras. Konvertitas. 264
M. Svyriūtė. Žodis iš maldos. 267
Bernardin de Saint-Pierre. Pietų miškuose paklydus. Vertė *Mt. Jurkynas.* 269
A. Žirgulys. Šv. Augustinas. 275
Edward Montier. Po penkiolikos amžių Šv. Augustino mokykloj 281
Giovanni Papini. Kruvina siela. Vertė *J. G.* 288
A. Maceina. Šv. Augustino dvasios evoliucija. 291
Šv. Augustinas. Confessiones. 298
J. S-kas. Kaip mūsų vadai gyvena. Pas D-rą L. Bistrą. 303
K. M. Ką studijuosim. 308
Jubiliejino Ateitininkų Kongreso programa 309
Būk sveikas. Vertė B. *Bučinskas.* 311
J. Mičiulis. Drabužis. 313
Mūsų veikimas 313
Knygos 319

„ATEITIES“ Redakcija ir administracija { Kaunas, Laisvės Al. 3. Tel 26-76 / Darbo valandos 9—15

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm 8 lt. Moksleiviams: metams 8 lt., pusm. 4 lt. Užsieniuose: metams 20 lt. pusm. 10 lt. Atskiras numeris 1,75 lt

Kuopos ir atskirus prenumeratorius

Labai prašome netrunkant atsilyginti už šių metų pirmąjį pusmetį ir sumokėti, keno yra, senesniąsias skolas.

„Ateities“ Administracija.

Jau laikas siųsti

prenumeratą ATEIČIAI š. m. **II-rajam pusmečiui**

Dabar jau žinosim, kad

visi bet kurių praėjusių metų «Ateities» n-riai tekaštuoja po 50 centų sąsiuvinis! Tik jubiliejiniai n-riai — 1925 m. ir reorg. konferencijai paminėti 1927 m. — po 1 lt.

Paskubėkit pasinaudoti tokia reta proga ir papildyti savo komplektus arba, kas jų neturi, ir visai naujai juos įsigyti. «Ateities» kai kurių n-rių yra net iš 1911 m.

Persiuntimui tereikia pridėti 10 ct. kiekvienam sąsiuviniui.

Užsakymus nemažesnei kaip 5 lt. sumai Adm-ja pasiunčia savo kaštu.

Kreipkitės, rašykit kuo greičiau į „Ateities“ Admin-ciją, Kaunas, Laisvės Al. 3 ir mielai Jums tuojau patarnaus.

„Žaibo“ spaustuvė, Kaune

Karo cenzūros leista

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

Nr. 6-7 1930 Vytauto Didžiojo m. birželio-liepos mėn. XX

Artimieji mūsų rūpesčiai

Greitai užklups mus malonios vasaros atostogos. Jau gana ilgokai dirbusiems įtemptą mokslo darbą, jos labai reikalingos. Moksleiviai baigę laimingai mokslo metus, negavę pataisų, visai šypsančiais veidais grįš pas mylimuosius tėvelius, į ramias ir gražias sodžiaus aplinkybes.

Bet moksleivius ateitininkus laukia dar kitoki malonumai. Išsiilgęs Kaunas laukia jų gausingai atvažiuojant š. m. birželio 21, 22, 23 d.d. į jubiliejinį ateitininkų kongresą, kurio metu įvyks daug daug iškilmių. Šis kongresas ruošiamas ateitininkų jau trečias iš eilės. Jo pasisekimas numatomas neabejotinas ir įspūdingas. Visiems ateitininkams juk privalu ko daugiausia prisidėti prie jo didesnių, gražesnių, reikšmingesnių, turiningesnių išdavų.

Ruošiamasis kongresas bus geriausi egzaminai mūsų organizacijai, sulaukusiai savo 20 metų gyvenimo amžiaus. Tai jau yra subrendimo amžius, tad ir pasirūpinkim pasirodyti esą tikrai subrendę, drausmingi ir gerai organizuoti.

Raginti aktyviai dalyvauti kongreso programoje gal ir nebėra reikalo, nes apie tai buvo jau daug kalbėta, ir visi jau ir taip gerai žino. Belieka tik tikrai pasiryžti gerai praleisti tas didžiules iškilmes.

Po kongreso skirstysimės į savuosius namučius, kur lauks malonus, ramus poilsis. Bet ateitininkai, kaip visokio veiklumo judintojai, aktyvūs dalyviai, negalės tuo pasitenkinti. Šis 20-tasai amžius yra didelio visuomeninio ir kultūrinio veikimo amžius. Mūsų sodžiuje per maža susirūpinimo gražesne tėvynės ateitimi, per maža interesavimosi gyvais viešaisiais klausimais, per maža tikros religijos supratimo. Ateitininkų rimta pareiga nesitraukti nuo sodžiaus reikalų, bet visą laiką būti arti jų ir nešti į juos ko daugiau šviesos, susipratimo. Ypač daug tinkamų dirvonų veikliam darbui yra dabar taip garsioje *katalikų veikimo* srityje. Katalikišką akciją reikia plėsti pirmoje eilėje per katalikiškas jaunimo organizacijas. Nei pavasarininkams, nei Angelo Sargo draugijai, nei Katalikų Veikimo skyriams mūsų jėgų nebus niekada per daug. Mes labai mėgstame, kad mus visada pakviestų į darbą. Šį paprotį reikėtų vis dėlto pašalinti. Ateitininkai turi

patys eiti į sodžiaus jaunimą ir pasiūlyti jam savo ranką, kuri yra visuomet maloniai laukiama. Parvažiavę į namus sudarykime apylinkės ateitininkų grupes, į kurias įtraukime ir kitus geros valios moksleivius. Tokios grupelės turėtų suorganizuoti visą apylinkės jaunimą į «Pavasario» sąjungą ir įnešti į veikimą ko daugiau gyvumo, įdomumo. Šiandie pavasarininkų kuopų visur pilna, bet ateitininkams reikėtų suorganizuoti kiekviename sodžiuje pavasarininkų kuopeles.

Nereikėtų užmiršti ir kitų katalikiškų organizacijų, ypač katalikų veikimo (K. V. C.) skyrių. Nors K. V. C. skyriai suorganizuoti beveik visuose parapijų centruose, bet jų veikimas dar nėra pakankamai tvirtas. Jiems trūksta dažnai narių tarpe veiklios dvasios, naudingos iniciatyvos ir t.t. Tad mūsų pareiga jų gyvavimą pajudinti ir priduoti daugiau judrumo, kūrybinio dvasios atsparumo.

Neužmirštinas susirūpinimas ir tautosakos rinkimu. Šis klausimas nuolatos judinamas ir dažnai visų užmirštamas. Ateitininkams jis rūpi ne nuo šiandien. Būtų labai gera, kad ateitininkų kelerių metų darbas šioje srityje būtų sukoncentruotas į vieną vietą ir išvystų viešumą dideliu rinkiniu įvairiausių dainų, patarlių, audinių, iš medžio išpjaustymų ir t.t. Tai būtų didelis žygis. Tad ir šių atostogų metu verta padirbėti ir šioje srityje.

Labdarybės darbai irgi turėtų rasti sau vietos vasaros atostogų darbo programoje. Ar ne gražu skaityti laikraščiuose pranešimus, kaip Panevėžio ateitininkai eucharistininkai, ypač eucharistininkės, per Kalėdų ir Velykų šventes suruošė vargšams ir beturčių vaikams švenčių stalus? Ar ne malonus ir pasigėrėtinas vaizdas, kai 100 ar 200 beturčių vargšų pavalgydinama švenčių proga ir tiek pat apskurusių vaikučių aprengiama šiek tiek žmoniškesniais drabužėliais? Štai didžiulis pavyzdys tiesiog skatinąs eiti į labdarybės darbą. Pamėginkime padirbėti mūsų šalyje šioje taip užžėlusioje dirvoje ypatingai šią vasarą, kai norima statyti įvairūs paminklai.

Didelės reikšmės jaunuolių gyvenime turi įvairios ekskursijos. Užsienių moksleiviai ypač mėgsta ekskursuoti po savo kraštą. Pas mus šiuo geru dalyku beveik visai nesiinteresuojama. Jei jau negalima sudaryti didesnio būrio moksleivių ateitininkų, sutinkančių padaryti didesnes keliones po Lietuvą, tad reikėtų atskirai, pavieniui keliauti, jei ne pėkščiomis, tai dviračiais. Tokios kelionės priduoda daugiau sveikos dvasios, judrumo, suteikia daugiau saulėtų minčių, skaistaus džiaugsmo, kas jaunuoliui labai reikalinga ir pravartu. Žinoma, nereikia užmiršti padėti savo tėveliams jų darbuose. Šiais laikais ypatingai nemėgstamas poniškumas, tad nesigėdinkime padirbėti įvairius lauko darbus.

Susirūpinkim perorganizuoti mūsų sodžiaus jaunimo įvairias pasilinksminimo pramogas. Pasistenkim kaip nors paįvairinti jas. Pašalinkim tą įgrisusį vienodumą — armošką, pasišokimą,

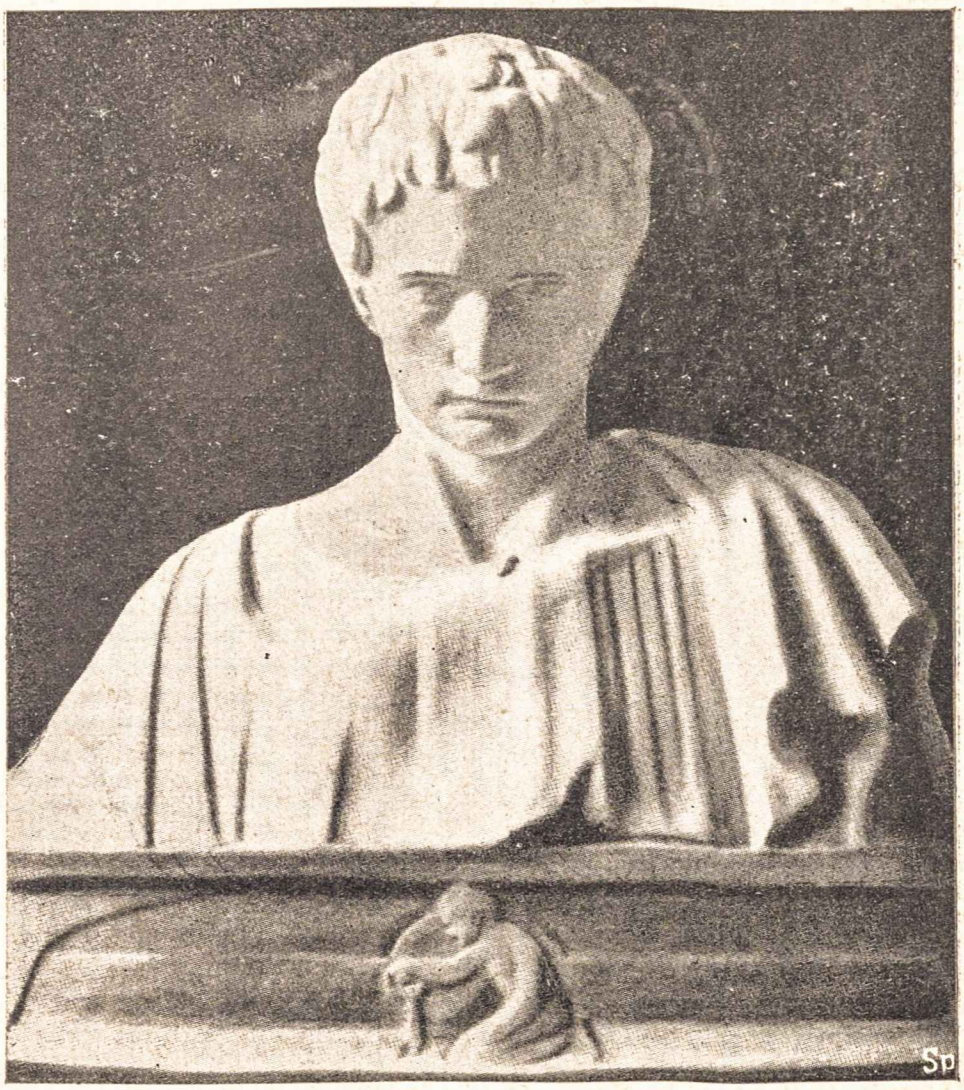

Š. m. gegužės mėn. Kartaginoj įvyko 30.000 žmonių Eucharistininkų Kongresas, kurio svarbiausias tikslas buvo atsiminti šv. Augustiną, tą didįjį Bažnyčios Tėvą, mirusį prieš pusantro tūkstančio metų. Tas šventasis savo dvasia labai artimas ir suprantamas mūsų laikams. Jis yra jaunimo geriausias palydovas gyvenimo keliuose. Dėl to ir ateitininkams labai pravartu arčiau pažinti iš vaisingų rojaus sodų skaistų žiedą. Taigi jam ir skiriame šį «Ateities» n-rį. — Atvaizde matome šv. Augustiną.

pasistumdymą—amžinai vis besikartojantį. Parodykim čia savo tinkamo sumanumo.

Tokiais rūpesčiais norime baigti šiuos mokslo metus. Praleidę iškilmingai savo Kongresą, padirbėję ir pasilsėję per vasaros atostogas vėl grįšime iš naujo prie mokslo, į mokyklos suolą ir lengva širdimi, tyra sąžine dirbsime mokslišką ir ateitininkišką darbą.

Linkėkime vieni kitiems viso geriausio...

Petras Karuža

Vasara

Tai buvo vasara.
Žalia ir mėlyna. —
Marga, nelyginant drugelis.

Ėjom pusantros mylios
kaip mylimi į pietvakarius
baltų lelijų skinti.
Akyse švietė džiaugsmo ašaros,
žydėjo laimės marios,
sieloje buvo šventė.

Tu pasakei: «Kaip mylim Dievą,
pasaulio vargą mylim, —
viens antrą mylime šiandieną.
Rausvi žiedai ant tako
nūn mums daugiau pasako
už milijonus žodžių,
kurie tik širdį skrodžia.»

Aš pritariau mergužei
palenkęs galvą ant krūtinės.
Ir kaipgi nepritarti,
Kada meilė taip arti
fokstrotais ir suktiniais
aplinkui čerška, ūžia?...

K. Grigaitytė

* * *

Nebyli naktis kaip juodas karstas
Tyli ir mano dalią svarsto.
Naktie, tu nežinai, kad užmirštam pavėsy
Išsiskleidė žiedai nelaistomi, nesėti.

Ar belsis rytmetys, ar užsimerks vidunaktis,
Šypsodamies žiedai pažadins, užmigdys.
Bet paslapties net ir bučiuojami jie neišduos,
Tik nusijuoks ir pasiners saulėtekio rūkuos.

O chrizantemos! Išdidžios, stebuklingos!
Dėl jūsų akys nustebo ir sustingo...
Gal ateitis neprašoma parodys,
Ką slepia pasakingas grožis...

Myk. Linkevičius

Saulėtekiais skrendančios viešnios

Jau grįžo į žydintį kraštą
Saulėtekiais skrendančios viešnios —
Ir mano buity, kaip išganymo saulėj,
Ir mano namuos, kaip auksiniame laimės šypsny!

Nei žvangančio rūsčio,
Nei slėgiančio dvasią dievų pasmerkimo,
Nei fariziejų vylingų veidų
Šiandieną pasaulyje aš nematau!

Tarp džiaugsmo vainikų,
Tarpe liepsnojančių meile širdžių,
Tarp žydinčio krašto ir saulės vilionių
Krūtinė plasnoja vasariu dvelkimu.

Jaunatvės garsuos,
Jaunatvės liepsnom apkaišytam žaidime,
Jaunatvės žaliuoju šilku nuklotame rojuj
Taip gera svaigintis svaigstančiom grožio plaštakėm!..

Z. Drunga

Svajonė

Kada klampiuos rudens purvynuos
Taškosi vėtros vakarais
Ir, kad rytojus būt audringas,
Dangus įkaista pazarais,

Kada langų stikluos sušvitus
Padangių ašara skaidri
Tyliu verksmu į širdį ritas
Vakaro prošvaisčių ugny, —

Tada tu ateini, svajone,
Kvapiu pavasariu puošni
Ir mano rudenį neramų
Sava artybe malšini.

Akyse tavo šviečia saulė
Manojo rytmečio dienų.
Ir aš keliausiu, kur nuvesi,
Tu saulė — saulėj neklaiku.

Hugo v. Hofmannsthal

Pavasario vėjas

Pavasario vėjas
Toks linksmas, toks keistas,
Po nuogas alėjas
Bedvelkdamas švaistos.

*

Čia verksmą išgirdęs
Pasupo lopšinę,
Čia vėl iškedentuos
Plaukuos įsipynė.

*

Čia žemėn paleido
Akacijų žiedus,
Čia degantį veidą
Saldžiai atvėsina.

*

Čia vėl pabučiavo
Besjuokiančias lūpas,
Čia drėgnus ir gyvus
Laukus jis apsupo.

*

Pro verkiančią fleitą
Lyg verksmas koksai,
Pro tekančią aušrą
Praskrido jisai.

*

Čia tylomis skriejo
Tarp kambario durų,
Ir lenkdamos spėjo
Užpūst abažurą.

*

Pavasario vėjas
Toks linksmas, toks keistas,
Po nuogas alėjas
Bedvelkdamas švaistos...

*

Per lygias alėjas
Iš miego prikėlęs
Ataneša vėjas
Balsvuosius šešėlius

*

Ir kvapą malonų,
Kur mums dovanojo;
Nuo vakar nakties jau
Pasklysta, mat, jojo.

Vertė *A. Tyruolis*

---

*Ossianas *)*

Minvana

Stovėjo liūdna Minvana su uždegtu veidu
Ant viršūnės uolų Morveno nulinkusių jūron;
Žiūrėjo į ritierius, kurie prie jos plaukia,
Sakydama: «Kurgi, ak! kurgi mano mylimas Rynas!»
Liūdnas mūsų žvilgsnis ir nulenktos galvos
Davė jai pajusti Ryną negyvenant

---

*) 1760 m. Makfersonas išleido poezijos rinkinį, jo žodžiais, išverstą iš Ossiano, kuris turėjęs gyventi III amž. po Kr. ir buvęs keltų dainius. Bet vėliau ištirta, kad tą poeziją parašė pats Makfersonas arba, mažiausia, ją suredagavo iš senų tekstų. Šiaip ar taip, Ossianas turėjo didžiausią įtaką sentimentalizmo ir romantizmo srovėms. Čia duodamam fragmente Minvana apgailestauja savo mylimąjį Ryną, žuvusį kovoj.

Ir kad jau šešėlis mylimojo josios, per sprendimus amžių,
Nulėkė ir vieši tarpe debesynų.
Girdėt jo silpnas balsas ūžimuose vėjų,
Ant pakilusių kalnelių, žaliojoj žolėje.

Kaip tai? jau sūnus negyvena galingo Fingalo!
Kas per stiprios rankos, kurios jį nukovė!
O aš našlaitės likau padėjime!
Bet ne!.. Viena Minvana tikrai nepaliks!
O vėjau! kuris taršai mano juodus plaukus,
Neilgai su tavim maišysis mano balsai.
Reikia, kad kartu su Rynu gulčiau kapinynan.
O brangus mano numylėtini! jau tos saldžios valandos
Negrįš, kai iš klonių, tarpeklių,
Apdengtas pavasario skambesiu, grįždavai pas mane iš
[medžioklių.
Šešėlis didžios nakties apdengė Minvanos meilę,
Ir amžina tyla jos užėmė butą.

Kur dabar pasidėjo tavo ištikimi britanai?
Kur lankstus lankas ir ietis neišbandyta?
Smūgis ant priešų kruvinas, užkeiktas?
Kardas panašus į audrą uždegtą perkūnų?
Nelaimė! štai ginklus tavo matau sudėtus
Ant laivo ir dar šviežiu krauju sumirkytus.
Kodėl juos nesudėjo, mano Ryne, prie tavęs?
Ak! kodėl nesilsi vienam su tavim grabe?

Kad užtekės Aušrinė ant giedriojo dangaus,
— Kelkis, jaunas ritieri! — šauks tave:
— Kelkis! štai šauliai yra jau medžioklėj,
Elniai šokinėja prie tavo namelių!

Bet atsitolink, Aušrine; savo spindulius paslėpki!
Miega Rynas, o ant kapo ganosi sau elniai.
Pačiam žiede jaunatvės patyrė mirties smūgį;
Žuvo ir jau negirdi daugiau tavo balso.
Ryne! Aš nesušlamėjus prisiglausiu tavo guoly
Ir tyliai prie tavęs nelaiminga atsigulsiu.
Jaunos mano draugės ieškos visur manęs,
Bet veltui, pasaulyj nebebus Minvanos?
Mielai giedodamos eis pėdsakais mano kojų,
Bet aš jų neišgirsiu tada kapinyne.
O! mano draugės! mirštamam gedule
Vienam grabe, kartu su Rynu, atsilsėsiu.

Vertė *A. Dainius*

Kz. Čibiras

Konvertitas

Visą dieną kepinusi karštoji Lombardijos saulė palengvėl jau sviro į vakarus. Vėso ir tas šutas, kuris dieną slėgė plaučius ir laužė kaulus. Oras bent kiek sušvelnėjo. Dabar Lombardijos lygumų miestas lyg iš mirusiųjų prisikėlė. Vilų ir rūmų tūkstančiai langų atsidarė. Gatvėm ir sodų alėjom pasipylė būriai triukšmingų miestiečių. Dainos ir juokai giliausios tylos ore prapliupo nervingu ūžesiu. Tačiau judriesiem pietiečiam buvo tai kažkaip malonu, ir jie, sotindami išalkusius plaučius gaivinančių pavakarių oru, dar vaikiškiau triukšmavo. Apysenės damos, paprastai rimtesnės už vyrus ir jaunimą, dienos nuovargiui atsverti sulipo į balkonus, aukštus, žydinčiais vijokliais apsipynusius. Iš patricijų didingų rūmų išsiiudino kelios lektikos, kuriose patogiai sėdėjo baltom lyg sniegas tunikom pasipuošę didžiūnai, juodų vergų nešami. Iškilminga eisena pasuko į Pado paupius. Ten pat ant kalnuotų krantų, baltuose alyvų krūmuose raudonais stogais kyšojo vilos — žinomos aristokratų vilos.

Vienoje jų į minkštus krėslus susmukę sėdėjo du vyriškiai. Nuo apskrito staliuko buvo dar nenurinkti valgių likučiai. Po staliuku gulėjo keli ištuštinti vyno buteliai. Gal būt, jų dėka vyriškiai buvo pasidarę lyg nelaimingi bejėgiai. Įvairiai figūruotos vilų sienos, alyvų šakos, palmių šešėliai žalio, vandens tvenkinys, pagaliau staliukas su vynuogių ir apelsinų likučiais – visa ta aplinka buvo vyriškiam tą valandą taip neįdomi ir nereikalinga, jog jų akim buvo kur kas maloniau pasinerti giliai po blakstienom ir ramiai ilsėtis. Abu jie knarkė be jokių rūpesčių, visai užmiršę net ir tai, kad šitą valandą turės būti čia jų ištikimoji Mira. Vergės titulas ją verčia būti tokia pat punktualią, kaip laikrodžio rodyklė. Jai nesvarbu, ar ponai jos laukdami šypsosis, ar jie snaus ir negirdės jos muzikos; svarbu jai nė kiek nenusižengti savo pareigai. Ir štai ji, vikri aigiptietė, su lyra atsirado jau čia pat palangėje.

Jau nebepirmas kartas. Ji savo pareigą ko puikiausiai žino: atsisės vilos palangėje, pasidės ant kelių lyrą ir ims per jos stygas pirštus vedžioti taip, kad jos prasijuoktų, suskambėtų šelstančiu juoku. O iš minkštų krėslų dar pasigirs:

— Mira, po šimts, linkmesnio ką nors, linksmesnio!

Bet pirmiausia jie dar pasakys, kaip ilgai ji turės skambinti. Mira instinktyviai pažiūrėjo vilos vidun.

— O, jie man nieko tuo tarpu neįsakys, jie paskendę sapnuose — pamąstė ji pati sau, ir jai širdy bent kiek palengvėjo.

Nusigręžusi į pietus ji palengvėl pradėjo judinti stygas. Pirmą kartą iš jų išsiliejo laisvi akordai. Kokie jie nuostabūs!

Kaip gera jaunajai grojikei, kaip gera! Ji skambina ne valsus, kurių reikalaudavo supelėjusios patricijų sielos. Ne, ji pirmą kartą iš stygų išjudino savo tėviškės piramidžių sonatą, saulėlydžių himną - tokį pat melancholiškai gilų, kaip pačios grojikės akys. Po jos pirštais stygos iš pradžių kalbėjo kažką vaikiškai skųsdamos, toliau liejosi lyg nelaimingojo ašaros ir pagaliau visai pavirto į sužeistos gulbės aikčiojimą. Grojike buvo įsižiūrėjus į tolį. Viloje sujudėjo krėslas Grojike staiga pašoko ir ten žvilgterėjo. Jos akyse žibėjo ašaros, kurias pamatė jau senokai ją sekę ir visa girdėję vyriškiai. Laisvai išsiliejęs grojikės sielos skundas, matyt, paveikė juos, nes abu susijaudinę pakartodami įsakė:

— Mira, užteks, eik sau, užteks!

Vergė linktelėjusi nuslinko per krūmus tolyn.

— Žinai, Alipijau,—pertraukė nejaukią tylą senesnysis vyriškis,—keistas tas tavo draugas Aurelijus.

Alipijus ūmai papurtęs galvą, tur būt, norėdamas išblaškyti liūdnas mintis, pakartojo draugo Particijaus paskutinius žodžius:

— Draugas Aurelijus?

— Taigi, profesorius Aurelijus. Esi jo artimas draugas, o tuo pačiu ir žinai, tur būt, viską gerai. Tiesa?

Kelios minutės praėjo, kol Alipijus prisiverte kalbėti.

— Hm... hm... hm...—pagaliau nenorom pradėjo,—Aurelijus karštas afrikietis, gabus retorikas, išdidus, amžinas nenuorama. Jo tėvas, sako, buvęs turtingas, bet jau miręs. Motina dar gyva. Esanti uoli krikščionė. Jo jaunatvė buvusi audringa. Didesnę jos dalį praleidęs miestuose. Tačiau ten jam gyvenimas pasidaręs nuobodus. Įkyrėję jam teatrai ir damos. Jis nujautęs gilesnę gyvenimo prasmę. Atvažiavo į kaimą. Daug galvodavo. Buvo prisidėjęs prie manichėjų. O geroji motina vis meldusi savo Dievą, kad Jį rastų ir jos sūnus. Aurelijui buvę tai stačiai nepakenčiama, ir jis slapta nuo motinos pabėgęs atvažiavo į Romą, o iš ten į Milaną. Dabar garsus retorikos profesorius turi pakankamai prabangos, meilužę ir sūnų, tačiau labai neramus: beveik graužte graužiasi Susidraugavo su krikščioniu Simplicijum. Dabar jis, kiek man žinoma, biaurisi visais mūsų, anot jo, griūvančiais dievais ir nuodugniai ieško tiesos krikščionių raštuose. Tiek aš apie jį težinau.

Alipijus nutilo, tačiau paskutiniu sakiniu pamelvo. Jis apie Aurelijų žinojo daug daugiau įdomių dalykų. Jis gerai atsimena jų su Aurelijum draugiškąsias diskusijas dėl pagonių dievų ir krikščionių Dievo. Jis, rodos, matyte mato tą valandą, kai Aurelijus pirmą kartą gyvenime susižavėjo Tuo Kristum, už kurį guldė galvas tūkstančiai kankinių, Kuris žydam buvo pasipiktinimas, pagonim — niekas, o nedideliam išrinktųjų būreliui Jis buvo ir yra viskas. Šviesi tai buvo valanda jiem abiem Tačiau

Alipijus kažin kodėl užslėpė ją Particijui. Gal gėdinosi, gal bijojo...

— Ir paskutinio įvykio jo gyvenime nežinai, — stebėjosi Particijus.

— Kokio įvykio?

— Keistas klausimas. Na, jo draugo mirtis. Sako, šis įvykis Aurelijų visiškai pakeitęs. Jis dabar esąs įsitikinęs, kad pomirtinis gyvenimas esąs visai kitoks, kaip mes apie jį manome.

Alipijus purtė galvą. Pažiūrėjęs į saulę net pašoko iš krėslo. Buvo jau saulėlydis.

— Ak, aš buvau visiškai ką užmiršęs. Pas Aurelijų, pas Aurelijų jau seniai turėjau būti! Sudiev, Particijau, ligi pasimatymo, einu.

Jis tikrai tą pačią minutę vikriai išsiskubino link rūmų, rymančių pakilusioj miesto daly, aukštų palmių, prinokusių citrų ir apelsinų sode — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

Du draugai sėdėjo sode, alyvų tankumyne. Abu buvo lyg suparaližuoti nesuprantamo jausmo, ir gal dėl to nieko nekalbėjo. Kai Alipijus pasilenkęs plaštakom slėpė veidą, Aurelijus nusigręžė į šiaurę ir įsižiūrėjo į ten sustingusiu žvilgsniu. Jis atrodė pačiame vyriškųjų jėgų pilnume. Staiga per jo juodbruvį veidą nubėgo šiurpas, sučiauptos lūpos prasivėrė. Juodos akys, kurių gelmė beveik niekuomet nebudavo aiški, ugningai sužybčiojo. Blakstienų pakraščiais rinkosi deimantinės rasos lašeliai, jo dvasios kančios buvo lygios jo gyvenimo nupuolimų gilumai. Buvo lygios ir dar vis augo, nes turėjo juos atsverti...

Tuo tarpu saulė jau visiškai slėpėsi už Apeninų viršukalnių. Lyguma, kurioj karojo vynuogės, žaliavo kukurūzai, linai ir miežiai, buvo išraižyta pilnu žydro vandens kanalu. Už jų paupiais išsiraitę šilkmedžių ir vynuogių laukai jau skendo į rausvą prieblandą. Šilkmedžių viršūnėse susipynę pundeliai šakų atrodė lyg nereikalingos kažkam kepurės. Už tai citros, kurių šakos sviro nuo auksinių vaisių ir baltų žiedų, saulėlydy gavo dar nuostabesnių spalvų. Už sodų ir laukų, aukščiau apkarpytų lieknųjų palmių viršūnių stiebėsi į dangų milžinai snieguotosios Alpės. Blėstančioj kalnų žaroj jos stiebėsi prie Aušrinės ir jos palydovių. Tyliam vakariniam susižavėjime jie niūniavo Kūrėjui tą patį himną, iš kurio akordų suaustos pavasario gėlės ir nulietos kūdikio akys.

Tą valandą, kai dar mėlynavo dangus ir kalnuose dar neužgeso šviesa, kai alyvų žiedai ir lapai apsiašarojo vakarine rasa, Aurelijus drebėjo. Klausimas, taip ilgai graužęs jį, jau paskutinį ir nulemiamąjį kartą iš jo sielos konvulsingai išsiveržė:

— Mirti mirčiai ir atgimti gyvenimui?... Taip, — neperlaužiama jėga jis tarė pats sau. — Tik tu, Viešpatie...

Alipijus nuo to staigaus balso net krūptelėjo. Kai jis atsigręžė į Aurelijų, jo jau niekur nematė.

Po figų medžiu sukniubęs klūpojo Aurelijus. Niekeno netrukdomas, vienui vienas. Dabar jis atvėrė tą širdies dalį, kur buvo žmogiškosios tragedijos surinkti deimantai—ašaros. Krito jos į žiedus karštos, krikštolinės ir čia pat išsiliejusios į smulkiausias dalelytes virto daug kentėjusios širdies auka ir kilo nuo žemės aukštyn. O sidabriniais mėnulio spinduliais nusileidęs kažin koks balsas kugždėjo: «Jis tavęs neapleis, tave priims, tave paguos». Konvertitas kukčiojo, lyg mažas kūdikis. Šviesiai žalia jo toga buvo apdrėkusi nuo rasos ir ašarų. Kai jau visi širdies deimantai buvo įpinti į auką, nustojo verkęs ir atsikėlė. Vakaro tyloj dar buvo girdėti, kai jis virpančiu balsu prisiekė dangui: «Sutvėrei mane, Dieve, Sau ir nerims mano siela, kolei atsilsės Tavyje»... Ir pirmą syki gyvenime jis pamatė taip skaisčiai mėlynas aukštumos erdves ir pirmą sykį jam taip svaiginamai pakvipo hiacintai, o buvo jis jau nebe Aurelijus, bet Augustinas. — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Mieste greit pasklido žinia, kad garsusis profesorius Aurelijus atsisako nuo garbingųjų pareigų ir grįžta į tėviškę — į Afrikos lygumas. Daugumas ta žinia netikėjo. Tačiau ji buvo teisinga.

M. Svyriūtė

Žodis iš maldos

Baisi ši diena, kaip pamišėlio juokas, kaip alkano šūkis tyruose. O kad taip prisiartintų ta valanda!.. Valanda, kuri atriša nuo gyvenimo ryšius, viena akimirka užaugina galingus sparnus ir nuneša sielą į amžinybę.

Ach, kaip juokinga būtų žiūrėti į žemę, kurioj taip neseniai skambėjo kūdikio juokas, brėško ateitis ir skausmo zigzagai raižė širdį. Bet ne! Mirti tai dar maža. Nugalėti mirtį visai kas kita. Nurimk, nesiblaškyk, iškankinta širdie, akys, pakilkite į žiburiuotą dangų, mintys, įsipinkite į baltus alyvų žiedus...

Gūdžiam vidunaktį išmuš laikrodis, užsimerks nuodėmingos gatvės. Tuomet aš vėl ištiesiu maldai rankas, bailiai apsižvalgysiu ir tyliai, tyliai ištarsiu vieną žodį. Vieną, vienintelį žodį, kurį ištarus diena pabus, vienuma prakalbės, o ant juodų minčių

fono pražydės melsvaakės žibutės. O šios dienos datą pasakysiu tik Tam, kuriam priklauso vienas žodis iš maldos.

* * *

Kambary mirties tyla. Prie baltos sienos prisišliję snaudžia nakties šešėliai. Įsidrąsinęs mėnuo įkišo pro langą galvą ir dairos po visas kertes, pagaliau įsmigo man į akis.

Žinau, šviesusis panaktini, ką tu manai. Manai išskaitysiąs akyse svaigulį ar auksasparnes svajones. O paskui pasijuoksi, kaip juokies kiekvieną vakarą apsvaiginęs laiminguosius vos galima šviesa.

Neišmanėli! Ne tau liūdžiu vidunaktį. Kas gyva — man mirę, o kas mirę, gūdžioj nakties tyloj prisikelia. Prisikelia ir plaukia ilgesio jūra į nepasiekiamą krantą.

Pasitraukė nusigandęs mėnuo ir pridengė dešinę veido pusę gedulo skra ste.

Kažkas pasibeldė į langą. Pažvelgiau. Prie lango stovėjo išblyškusi ašarota manoji laimė. Ji tiesė į mane rankas. Ji buvo meili kaip motina ir nusiminusi kaip našlaitė.

Ach, atsitolink nuo manęs, išnyk iš akių! Bučiuok, glamonėk visą žemę, tik aplenki mane. Prikelk geriau visus mirusius, tik neprikelk to, kuris gyvas palaidotas. Argi tu nori, manoji laime, kad aš vėl laužyčiau rankas, argi tu nori, kad aš vėl netekčiau regėjimo ir eidama paskui tave akmenuotu keliu kruvinai susižeisčiau? O paskui, paskui vaitočiau nepajėgiančio numirti vaitojimu!.

Mėnuo ant viso veido užleido gedulo šydą.

Blyško manoji laimė vis daugiau ir daugiau.

O jos siluetas pamažu sutirpo šaltame mano žvilgsnyje.

* * *

Kvietei—atėjau. Laukei, pasitikai, šypsojais. Atėjau, rodosi, viena, bet ne. Atsekė mane baisi persekiotoja, ji žiūri pro mano petį į Tave. Ji degina širdį pragaro liepsnomis ir juokias, kvatojas plėšrios valkatos juoku. Kas ji tokia, neatspėsi. Žinok tik, kad šmėkla—amžinoji mano draugė. Kai mano akys pasineria Tavo žvilgsnyje, ji ištiesia juodą uždangą. Kai lūpos prasiveria ištarti Tau nuoširdumu sklidiną žodį, ji geležinėmis replėmis surakina man lūpas. Kada rankas ištiesiu prispausti Tavo pavargusią galvą prie savo krūtinės, ji pirmoji pradeda glamonėti Tave kietomis, šaltomis rankomis ir atsigręžusi į mane beprotiškai kvatojasi. Pasijuntu tuomet viena apleista, baili ir drebanti kaip našlaitė prie svetimų durų. Tu visa to nesupranti — aš neapsakomai džiaugiuos. Žinau, viena mintis vis dėlto kankina Tave. Bijai, kad neprikelčiau praeitį. Būk ramus, neatvošiu Tavo rankomis užkaltą karstą. Melskis prie

jo bent retkarčiais, nes aš meldžiuos kas vakaras. Abu juk sudėjome į jį savo brangenybes. Kai apsigręžę nuėjome savo keliais, Tave lydėjo kurčios mano aimanos, o mane ironiškai besišypsanti šmėkla. Kelius mūsų ateitis smiltimis užbėrė.

* * *

Vos tik saulėleidžiai ištiesia rausvus sparnus, paberia ant žemės rasas, nevystančiais žiedais nuklotu taku pro žydinčių obelų alėją ateina skaistus, tyramintis žemės sūnus. Jam nusilenkia žieduotos obelų šakos ir į jo plaukus paberia kvapias snaiges. Jam atsimerkia vakaro užliūliuoti balti lelijų žiedai ir nusišypso mieguistos našlaitės. Tik Jam saulėleidžiais aš laistau gėles, pasisėmusi vandens iš gintarinio šulinio, tik Jam aš surenku jų džiaugsmo ašaras...

Taip Jo laukiu kiekvieną vakarą. Laukiu kaip saulės nubučiuotas žolynėlis vakaro rasos. Kai Jis ateina, mes kartu kalbame vakarinę maldą. Maldą supintą iš dieviško daržo žiedų — maldą be žodžių... O jei užklysta nedrąsus vėjelis, sujudina nuo žiedų linkstančias obelų šakas, baltų snaigių debesys apsiaučia mus nuo ašarotų žemės akių. Tada jis taria žodžius, niekam negirdėtus, nežinomus žodžius. Juos supranta tik gėlės ir širdis. Gėlės džiaugsmo ašaromis nusiprausia, o širdis atsako: jei pasikėsins prieš Tave likimas, pastosiu jam kelią galinga malda, jei horizontuos mirgės man kryžiai — ir juos vainikais apipinsiu.

Bernardin de Saint-Pierre

Pietų miškuose paklydus

(Iš romano «Paul et Virginie»)

Diena iš dienos brendo geroji abiejų vaikų prigimtis. Kai vieną sekmadienį, saulei tekant, jų motinos buvo išėjusios į, ankstybąsias Pamplemousses bažnyčios mišias, tarp bananų apaugusių apie jų namelius, pasirodė pabėgusi negrė. Ji buvo kaip skeletas suliesėjusi ir visų drabužių vietoj turėjo per juosmenį persirišus tiktai lininę skarą. Ji puolė po kojų Virginijai, kuri rengė šeimai pusryčius, ir tarė:

— Mano jaunoji panele, pasigailėk vargšės pabėgusios negrės; jau visas mėnuo, kaip klaidžioju po šiuos kalnus, pusgyvė iš alkio, dažnai persekiojama medžiotojų ir jų šunų. Aš esu pabėgusi nuo savo pono, kuris yra turtingas fermeris prie Juodosios upės: jis mane užlaikė, kaip dabar mane matote.

Tuo pat metu ji parodė savo kūną, suraižytą giliomis

botago smūgių rumbėmis, kurios jai teko nuo fermerio. Ji pridėjo:

— Aš norėjau prisigirdyti; bet žinodama, kad jūs čia gyvenate, nusprendžiau: «Kadangi šioje šalyje dar yra gerų baltųjų žmonių, nereikės dar mirti».

Virginija, giliai sujaudinta, atsakė:

— Nusiramink, nelaimingas sutvėrime! Valgyk, valgyk!

Ir ji atidavė jai visus pusryčius, kuriuos rengė savo šeimai. Vergė viską surijo viena akimirka. Virginija, matydama ją pasisotinusią, tarė:

— Nelaimingoji vargšė! Aš mielai sutinku nueiti pas tavo šeimininkę ir išprašyti tau jo malonę; jei jis tave pamatys, tikrai susijaudins ir pasigailės. Ar gali mane nuvesti pas jį?

— Dangaus angele, — atsakė negrė, — aš seksiu jus visur, kur tik jūs norite.

Virginija pasišaukė Povilą, kurį ji vadino broliu, ir prašė eiti su ja drauge. Pabėgusi negrė juos vedė girios vidurio takais, skersai aukštus kalnus, kuriuos jie su vargu pereidavo, ir per plačias upes, kurias reikėdavo perbristi. Pagaliau apie vidurdienį jie priėjo kalvelę prie Juodosios upės. Tenai pamatė puikiai išstatytus namus, dideles plantacijas, daržynus ir nemažą skaičių vergų, kurie dirbo visokiausius darbus. Tarpe jų, pypke dantyse ir lazdele rankoje, vaikščiojo jų ponas. Jis buvo didelis, sausas, alyvinės spalvos veido žmogus, giliai įdubusiomis akimis ir juodais, į draugę susijungusiais skruostais.

Virginija, visa sujaudinta, laikydama Povilą už rankos, prisiartino prie fermerio ir prašė jį dėl Dievo meilės atleisti savo vergei, kuri stovėjo keletą žingsnių užpakaly. Iš pradžių fermeris savo žvilgsniu greitai permetė abu vargingai apsirengusius vaikus; bet kai jis pastebėjo elegantišką Virginijos išvaizdą, po mėlyna skrybėle jos gražią blondinę galvą, ir kai išgirdo malonų toną jos balso, kuris kaip ir visas jos kūnas drebėjo prašant negrei malonės jis išsiėmė iš burnos savo pypkę ir, iškėlęs lazdą į dangų, prisiekė baisiais žodžiais, kad dovanoja savo negrei ne dėl Dievo, bet dėl Virginijos meilės. Virginija tuojau davė vergei ženklą prisiartinti prie savo pono; paskui ji pasileido bėgti, ir Povilas bėgo paskui ją.

Juodu drauge kopė ant kalvelės, per kurią buvo nusileidę, ir, pasiekę jos viršūnę, atsisėdo po medžiu, gerai pailsę, išalkę ir ištroškę. Jie buvo keliavę nuo saulėtekio jau daugiau kaip penketą valandų ir nieko nevalgę. Povilas tarė Virginijai:

— Mano sese, jau popietė; tu išalkus ir ištroškus; čia valgyt nerasime nieko; nusileiskime vėl į pakalnę ir eikime prašyt ką užkąst pas vergės poną.

— Oh! ne! mano drauge,—atsakė Virginija,—aš jo baisiai bijausi. Prisimink gerai, ką tau ne kartą sakydavo mama: «Niekšo duona burnoje virsta akmeniu».

— Ką tad pradėsime? — tarė Povilas,—šitie medžiai veda

tiktai blogus, nevalgomus vaisius; čia visai nėra tamarinų ar citrinų, kuriomis galėčiau tave atgaivinti.

— Dievas mūs pasigailės, — atsakė Virginija.—Jis išgirsta balsą ir mažų paukštelių, kurie Jo prašo maisto.

Kai tik ji ištarė tuos žodžius, juodu išgirdo čiurlenimą šaltinio, kuris sruveno iš gretimos uolos. Jie nusiskubino ten ir, numalšinę troškulį ryškiu kaip krištalas vandeniu, nusiskynė ir valgė kresoną, kuris augo pakrašty prie tekančio vandens.

Jiems besidairant į visas puses ir ieškant kokio nors geresnio maisto, Virginija pastebėjo tarp girios medžių jauną palmę. Kopūstas, kurį šio medžio viršūnė buvo apgaubus savo lapais, yra labai puikus valgis; bet ir jos liemuo nebuvo storesnis už kojų, ji turėjo ne daugiau, kaip šešiasdešimt žingsnių aukščio. Iš tikrųjų, šio medžio kamienas buvo tiktai plaušos; bet jo žievė tokia kieta, kad nuo jos atšoksta geriausi kirviai, o Povilas neturėjo nė peilio. Jam kilo mintis prie šios palmės sukurti ugnį. Nauja nelaimė: jis neturėjo plieno; ir, be to, šitoje saloje, taip nuklotoj uolomis, aš nemanau, kad galėčiau rasti gabalaitį titnago. Vargas duoda protingumo, ir dažnai naudingiausi išradimai padaryti dideliausių vargšų žmonių. Povilas pasiryžo gaut ugnį laukinių būdu: su gabalu smailo akmens jis išgręžė skylę į pasiguldžiusią po savo kojų puikiai išdžiūvusio medžio šaką; paskui to akmens briauna padarė lazdelę iš lygiai sausos, bet kitokios medžio rūšies šakos, ir pastarąją lazdutę smaigaliu įstatė į išgręžtą duobutę antram pagaly, kuris buvo po jo kojų, ir tarp rankų jį pradėjo sukioti taip greitai, kaip sukasi ratas menturio, kuriuo padaromos šokolado putos, jog greitai iš skylės išsiveržė ugnies dūmai. Jis parinko sausų žolių ir kitokių medžių šakučių ir sukūrė ugnį po kojų palmės, kuri greitai sugriuvo su dideliu traškėjimu. Ugnis jam dar padėjo išlukštenti kopūstą iš jo ilgų lapų, kietų ir dygių kevalų. Virginija ir jis vieną kopūsto dalį suvalgė žalią, antrą apspirgino pelenuose ir lygiai skaniai suvalgė ir ją. Prisiminimas gero darbo, kurį juodu padarė rytą, truputį pradžiugindavo jų paprastą puotą; bet tas džiaugsmas buvo sudrumstas nerimo, kurį jų įsivaizdavimu turėjo motinos dėl ilgo juodviejų nesugrįžimo namo. Virginija negalėjo nusikratyti tos minties. Tuo tarpu Povilas, kuris jautė sustiprėjusias savo pajėgas, ją užtikrino, kad juodu nepasivėluosią nuraminti savo tėvus.

Po valgio juodu jautėsi didžiam nesmagume, nes neturėjo daugiau jokio vadovo, kurs parvestų juodu namo. Povilas, nenustojęs savimi pasitikėjimo, tarė Virginijai:

— Mūsų trobelė guli lygiai į pietus; reikia, kaip ir šiandie rytą, pereiti tą su trimis viršūnėmis kalną, kuris, štai žemai, matyti. Kelkime, eikime, mano drauge.

Tai buvo Trijų Spenių kalnas, taip pavadintas dėl to, kad jo trys viršūnės turėjo spenių formą. Jie nusileido Juodosios upės pakraštės šiaurine puse ir po valandėlės ėjimo pasiekė

krantus plačios upės, kuri užkirto jiems kelią. Šita didžiulė salos dalis, visa apaugusi miškais, taip maža dar šiandie pažįstama kad daugelis čia esančių upių ir kalnų dar neturi savo vardų. Upė, prie kurios kranto jie buvo, putodama tekėjo per uolų lomą. Jos vandens triukšmas gąsdino Virginiją; ji nedrįso kišli į ją savo kojų, kad galėtų perbrist. Tada Povilas paėmė Virginiją ant savo pečių ir taip, nežiūrėdamas vandens dūkimo, žingsniavo per slidžias uolas.

— Nesibijok,—kalbėjo jai, — su tavimi aš jaučiuosi labai stiprus. Jei fermeris nuo Juodosios upės būtų nesutikęs priimti atleistąją vergę, tikrai būčiau su juo susimušęs.

— Kaip! — tarė Virginija, — su tuo žmogum, taip dideliu ir piktu? Koks tau gresė pavojus! Mano Dieve! Kaip sunku daryti gera! Tiktai pikta padaryti lengva.

Kai Povilas perbridęs upę išlipo ant kranto, jis norėjo toliau keliauti savo seserimi nešinas, ir taip jis tikėjosi kopti ant Trijų Spenių kalno, kurį matė priešais, nuo čia, kokiu pusvalandžiu kelio, bet jam tuojau pritrūko jėgų, ir jis buvo priverstas Virginiją pasodinti ant žemės ir šalia jos pasilsėti. Virginija jam tarė:

— Mano broli, diena baigiasi; tu dar turi jėgų, bet man jų trūksta; palik mane šičia ir grįžk vienas į mūsų namelį nuraminti mūsų motinas.

— O! ne,—tarė Povilas, — tavęs aš nepaliksiu. Jei mus užklups šiuose miškuose naktis, aš užkursiu ugnį, nuleisiu palmę, tu suvalgysi jos kopūstą, ir iš lapų padarysiu tau puikią ir saugią pastogę.

Tuo tarpu Virginija, jau truputį pasilsėjus, nusiskynė nuo kamieno seno medžio, palinkusio į upės krantą, ilgų skolopandro plaušų, kurios karojo atplyšusios nuo liemens; iš jų pasigamino savo nuo akmenuoto kelio pasimušusioms kojoms vyžaites; skubėdama daryti gera, ji buvo pamiršusi išeidama apsiauti. Jausdamosi gerokai nuo minkštų plaušų savo kojas sutvirtėjusias, ji nusilaužė bambuko šaką ir leidosi į kelionę, viena ranka pasiramsčiuodama šia nendre ir antrąja kartais atsiremdama į savo brolį.

Taip pamažu juodu keliavo mišku; bet medžių aukštumas ir jų lapų tankumas tuojau užskleidė vaizdą Trijų Spenių kalno, kuris jiems buvo vadovas, ir pačią jau besirengiančią leistis saulę. Po kiek laiko juodu išklydo iš tikrojo tako, kuriuo buvo atėję iki čia ir pasijuto labirinte medžių, lianų ir neišeinamų uolų. Povilas liepė Virginijai atsisėsti, o pats pradėjo bėginėti, mėtytis į visas šalis, kad surastų iš šitos tankmės išėjimą; bet tik veltui jis varginos. Paskui įlipo į didžiulio medžio viršūnę, kad nors truputį pamatytų Trijų Spenių kalno, bet apie save matė tiktai medžių viršūnes, kurios spindėjo nuo besileidžiančios saulės paskutinių spindulių. Tuo momentu kalnų šešėlis jau užklojo medžius; pakilo vėjas, kaip visados atsitinka nusileidus

saulei; šioje vienumoj užviešpatavo gili tyla, ir nieko daugiau nebuvo girdėti, kaip tiktai riaumojimas briedžių, kurie ėjo į nuošalesnes vietas ieškotis sau guolių. Povilas, turėdamas viltį, kad koks nors medžiotojas jį išgirsiąs, sušuko iš visų savo jėgų:

— Ateikite, ateikite išgelbėti Virginiją!

Bet į jo šauksmą atsakė tiktai miško aidas ir daugelį kartų suskambėjo.

— Virginiją!.. Virginiją!.

Nuvargęs ir nepaprastai nuliūdęs Povilas išlipo iš medžio: jis ieškojo būdų praleisti šioj vietoj naktį; bet ten nebuvo nei šaltinio, nei palmės, nei ugniai įkurti sausų medžių šakučių. Tada jis pajuto visų savo pastangų išsigelbėti silpnybes ir pradėjo verkti. Virginija jam tarė:

— Neverk, mano drauge, jei nenori susivarginti nuo liūdesio. Priežastis visų šių nelaimių ir tų, kurias dabar jaučia mūsų motinos, esu aš. Nieko nereikia daryti, taip pat ir gero, nepaklausus savo tėvų. Oh! Aš buvau labai neišmintinga!

Ir iš jos akių išsiveržė ašaros. Tada tarė Povilui:

— Prašykime Dievą, mano broli, ir jis pasigailės mūsų.

Kai tik juodu pabaigė savo maldą, išgirdo šunio lojimą.

— Tai,—tarė Povilas, — šuva kokio medžiotojo, kuris eina vakare medžioti briedžių.

Staiga dar stipriau pasikartojo šunio lojimai.

— Man rodos, — tarė Virginija, — kad tai Fidelis, mūsų namų šuva. Taip, aš pažįstu jo balsą: argi mes būtume taip netoli savo namų, apačioje mūsų kalno?

Iš tikrųjų, po valandėlės Fidelis buvo prie jų kojų. Jis lojo, unkštė, o juodu jį glamonėjo. Dar nė nespėjo apsidžiaugti savo siurprizu, kai netoliese pamatė prie jų atbėgantį Domingą, savo namų tarną. Dėl atvykimo šito gerojo juodaodžio, kuris verkė iš džiaugsmo, juodu irgi pasileido verkti, negalėdami pratarti nė žodžio. Kai Domingas nusiramino, kalbėjo jiems:

— O mano jaunieji ponai, kokiam nerime jūsų motinos, kaip jos buvo nustebusios, kai jūsų nerado sugrįžusios iš mišių, kur jas nulydėjau! Marija, kuri dirbo daržo kampe, nieko negalėjo mums pasakyt, kur jūs buvote išvykę. Aš vaikščiojau, išvaikščiojau po kelis kartus apie visą namą, pats nežinodamas, kur jūs ieškot. Pagaliau paėmiau jūsų senus drabužius, vienus po kitų daviau apuostyt Fideliui, ir jis, lyg vargšas gyvulys būtų mane supratęs, tuojau pradėjo sekioti jūsų pėdomis; jis nuvedė mane, vis visgindamas uodega, iki Juodosios upės. Ten, kur iš vieno fermerio sužinojau, kad jūs jam grąžinote pabėgusią negrę ir kad jis suteikęs jai savo malonę! Bet kokią malonę! Jis parodė man ją pririštą prie malkų krūvos vienu grandiniu už kojų ir antru trijų kilpų grandiniu už kaklo.

Iš čia Fidelis, vis sekdamas pėdsakais, mane nuvedė ant Juodosios upės kalvelės, kur jis dar sustojo ir sulojo iš visų savo jėgų: tai buvo prie krašto vieno šaltinio, šalia nulinkusios

palmės ir dar rusenančios ugnies. Pagaliau jis mane atvedė šičia. Dabar mes esame apačioje Trijų Spenių kalno ir turime dar iki namų kokias keturias valandas kelio. Taigi pavalgykit ir pasistiprinkit.

Ir jis padavė jiems pyragaičių, vaisių ir didelį moliūgą, pilna likerio iš vandens, vyno, citrinų sunkos, cukraus ir muškato, kurį motinos jiems parengė pasistiprint ir atsigavint. Virginija, prisiminusi vargšę vergę ir savo motinų nerimą, giliai atsiduso. Ji kalbėjo pakartodama daug kartų:

— O! Kaip labai sunku daryti gera!

Tuo laiku, kai Povilas ir ji skaniai sotinosi, Dominga užkūrė ugnį ir, radęs uolose kumpą pagalį, ypatingą apvalų medį, kuris visai žalias dega skleisdamas didelę šviesą, padarė iš jo žibintą, nes jau buvo naktis. Bet jį gąsdino būsiantis didelis nemalonumas, kaip reikės keliauti; Povilas ir Virginija negalėjo eiti: jų kojos buvo sutinusios ir visos paraudusios. Domingas nežinojo, ar jam reiktų eit toliau ieškoti pagalbos ar čia drauge su jais praleisti naktį.

— Buvo laikas, — tarė jiems,—kai aš abudu nunešdavau į mišką ant savo rankų. Bet dabar jūs esate dideli, ir aš senas!

Kai jis stovėjo nežinodamas, ką daryti, pasirodė priešais juos kokia dvidešimt žingsnių grupė juodųjų negrų. Tos grupės vadovas, prisiartinęs prie Povilo ir Virginijos, tarė jiems:

— Nebijokite, jūs geri mažieji baltukai; mes jus matėme einančius šį rytą su viena negre ties Juodąja upe; jūs ėjote išprašyti nuo blogo pono jai malonę: atsidėkodami už tai, mes ant savo pečių parnešime jus namo.

Tada jis davė ženklą, ir keturi stipriausi negrai tuojau padarė iš medžių ir lianų šakų neštuvus, į juos įsodino Povilą ir Virginiją ir užsidėjo ant pečių; ir, Domingui nušviečiant priešais juos su savo žibintu kelią, jie linksmai šūkaudami iš džiaugsmo ir bendro visos grupės pasitenkinimo leidosi į kelionę. Sujaudinta Virginija kalbėjo Povilui:

— O mano drauge! Dievas niekuomet nelieka neatsidėkojęs už gerą darbą.

Apie vidurnaktį jie priėjo prie pat apačios savo kalno, kurio viršūnėje spindėjo daugelis šviesų. Kai tik pradėjo kopti aukštyn, išgirdo balsus, kurie šaukė:

— Tai jūs, mūsų vaikai?

Juodu atsakė su negrais:

— Taip, tai mes!

Ir tuojau jie pastebėjo savo motinas ir Mariją, kuri ėjo priešais nešdama šviesą.

— Nelaimingieji vaikai, — tarė ponia de la Tour, — iš kur jūs pareinate? Į kokią baimę mus įvarėte!

— Mes pareiname,—tarė Virginija, — nuo Juodosios upės, ką tik išprašę kaltės dovanojimą ir malonę vienai vargšei

pabėgusiai negrei, kuriai aš šį rytą atidaviau ir visus pusryčius, nes ji kone mirė iš bado; ir štai šitie negrai mus parvedė.

Ponia de la Tour, negalėdama kalbėti, apkabino savo dukterį, ir Virginija, kuri pajuto sušlapintą motinos ašaromis savo veidą, jai tarė:

— Dovanok man viską bloga, ką padariau!

Margarita, apimta didelio džiaugsmo, suspaudė savo rankomis Povilą ir tarė jam:

— Ir tu, mano sūnau, padarei taip pat gerą darbą!

Kai jos su vaikais parvyko į savo namelius, gerai pavalgydino negrus, kurie, padėkoję už visą jiems suteiktą malonumą, grįžo į savo miškus.

Vertė *Mat. Jurkynas.*

A. Žirgulys

Šv. Augustinas

Šv. Augustino genijus dvidešimto amžiaus angoje vėl žiba tuo pačiu skaistumu, kokiu jis švietė pagoniškam pasauliui. Jo mokslas vėl stojas gyvo susidomėjimo centre. Jo išeitas gyvenimo kelias, svyravimai tarp gero ir blogo, pasibaigę pergale kilniojo prado, šiandie šviečia patraukiančia ir sykiu pamokančia šviesa. Bet tai, kas labiausiai priartina Augustiną šiems laikams, yra amžinas sielos nerimas ir kova dėl tiesos. Šių dienų žmogus nori būti pats sau norma, savo neribotus troškimus plėtoti pagal savo valią. Ta neramioji, visuomet laimės siekianti ir niekuomet nepasotinama dvasia grįžta prie tų pačių obalsių, kuriais gyveno šv. Augustinas. Atskiruose jo gyvenimo etapuose modernus žmogus mato savo paties paveikslą.

1. Šv. Augustino gyvenimas

Augustino gyvenimas, taip giliai charakteringas šiems laikams, nėra tačiau perdaug turtingas išviršiniais įvykiais. Didesnė jo reikšmės dalis yra išvidinėj sielos plėtotėj.

Gimęs šiaurinės Afrikos miestely T a g a s t ė j (354 m. lapkričio m. 13 d.), jau iš pat gyvenimo pradžios Augustinas buvo pastatytas tarp dviejų kryžkelių. Jo šeimoj kryžiavosi pagoniška ir krikščioniška įtaka, pirmoji einanti iš tėvo pusės, antroji — iš motinos. Augustino tėvas P a t r i c i j u s, suromanėjęs afrikietis, nešė į šeimą pagonišką kultūrą ir papročius. Tai atsverti buvo iš prigimties pašaukta jo motina M o n i k a, kuriai teko susirūpinti Augustino auklėjimu. Nors ir buvo ji gera ir uoli krikščionė, vis dėlto vaduodamosi to laiko prietaringomis nuomonėmis sūnaus ilgai nekrikštijo. Mat, buvo manoma, kad

po krikšto padarytos nuodėmės esančios ypatingai sunkios. Tačiau auklėjamas Augustinas buvo krikščioniškai.

Iš mažens jis pasižymėjo savo vienmečių ydomis. Jo neigiami palinkimai labiau plėtojosi, kai buvo atiduotas į pradžios mokyklą, kurios bene didžiausia «pažiba» buvo «rykščių pedagogika». Šitokis auklėjimas veikė slėgdamas šviesią Augustino dvasią. Jis tada meldėsi «visagalinčiai Esybei», apie kurią buvo iš motinos girdėjęs, kad apsaugotų nuo rykščių...

Taip parengtas, turėdamas 12 m., 366 m. Augustinas vyksta į Madaurą, žymesnį pagonių centrą, įgyti aukštesnio mokslo. Tuo metu Madauroj pagonys dar skėtrojo visu platumu. Čia jis gramatikų mokykloj susipažino su Virgilijaus ir kitų Romos poetų raštais. Čia tai ir išaugo jame visą ką migdanti kūniškų geidulių kaitra. Nežinia kuo tas viskas būtų baigęsis, jei Augustinas, po trejų metų mokyklos lankymo, dėl lėšų stokos nebūtų turėjęs grįžti namo. Viena tik motina jautė tada, kas yra su jos sūnumi. Jos pirmos gailios ašaros ėjo iš susisielojimo sūnaus širdimi, tuo tarpu kai visas tėvo rūpestis kilo iš noro užtikrinti jam aukštą visuomenėj vietą.

Turtingo draugo padedamas tėvas greit galėjo nurimti, nes jau 370 m. Augustiną nusiuntė aukštųjų mokslų eiti į Kartaginą. Atsineštas iš Madauros palaidumo pamėgimas šičia dar labiau padidėjo. Ir tėvo mirtis tada Augustinui negalėjo padaryti didelio įspūdžio. Jo dorovinis gyvenimas šlijo iš pamatų. To vaisius — su viena meiluže gimė sūnus. Laiks nuo laiko tiesa, nuo gyvenimo pomėgių jį atitraukdavo tik Cicerono skaitymas ir duodavo jam progos susimąstyti apie kilnesnį gyvenimo supratimą. Tie raštai pažadino Augustino filosofinę prigimtį ir pastūmėjo prie tiesos ieškojimo. Iš pradžių jis griebės skaityti šv. Raštą, bet nepatenkintas retorinis jo skonis greit nuo to atpuolė. Tada jis persimeta į manichejų sektą, kurioj klaidžiojo apie devynerius metus.

Baigęs mokslus, į gimtinę Augustinas grįžo kaip karštas manicheizmo šalininkas. Tas jo dievotai motinai teikė tik naujų rūpesčių ir sielvartų. Bet gyvenimas Tagastėj, mirus jo geram draugui, netrukus pradėjo Augustinui nusibosti.

375 m. mes jį matome toj pačioj Kartaginoj retorikos mokytoju. Apsuptas mokinių ir gerbėjų ratelio jis tačiau neužmiršta savo sūnaus, jo motinos ir Monikos. Kaip ir studentavimo metais daug laiko pašvenčia kūno malonumams, bet lygiai neapleidžia ir studijų. Stropių studijų dėka žymiai sustiprėjo jo kritiškumas. Iš prigimties budrus Augustino protas greit įžvelgia manicheizmo klaidas. Jis dabar stovi ant naujo laipto į tiesos viršūnes. Bet dar perdaug jame buvo įsišaknijęs manichejų tvirtinimas, kad visi išrinktieji buvo tik dideli asketai. Augustinas suabejoja savo jėgomis. Argi begalima jam, tokiam nusidėjėliui, bent kiek arčiau prieiti prie tiesos? Visi tie abejojimai iš naujo prislėgia jo dvasią.

Prisidėjus prie to dar išviršiniams gyvenimo nemalonumams, Augustinas pasiryžta pabandyti savo laimę Romoj. 383 m. jis vyksta į Italiją pilnas vilties laimėti išorinį pasisekimą ir susilaukti išvidinės pusiausvyros.

Įtakingų Romos pagonių padedamas greit gauna retorikos profesoriaus vietą Milane. Jau anksčiau abejojimais sumušęs manichejų skelbiamą mokslą, į Milaną Augustinas atvyko būdamas visiškas skeptikas. Netikėjo, kad būtų galimas bet koks tiesos pažinimas. Pagrindinis išėjimo punktas esąs ir turi būti tik abejonė.

O abejoti iš tikrųjų buvo dėl ko. Pati krikščionybė, dar kai jis buvo gimtinėj, nors ir platinosi, bet jo labai užimponuoti tuo metu negalėjo, nes dar buvo teapėmusi iš viso tik siaurą ruožą.Pagoniškos pasaulėžiūros pagrindų silpnumą jis suprato nuodugniau besvarstydamas apie gyvenimo uždavinį. Bet kai jis jau tarėsi radęs tiesą manichejų sektoj ir su visu karščiu ėmė tai skelbti, reikėjo dar keleta žingsnių, kad suprastų klaidą ir įpultų į nusivylimą. Tolimesnis Augustino kelias ėjo per neoplatonizmo sritis.

Milane Augustinas pamatė, kaip krikščionybė užplečia vis platesnius ir platesnius pagoniškos visuomenės sluoksnius. Ir dar vieną svarbų savo gyvenime veiksnį rado: tai vysk. Ambraziejų, žymių valstybės ir Bažnyčios vyrą, tuo laiku garsėjusį kaip gerą kalbėtoją ir pamokslininką. Jame Augustinas rado ir daugiau, būtent, didelę asmenybę, kuri savyj jungė aukštą dvasios kultūrą ir stiprią krikščionišką atsparą prieš pasaulio pavojus. Iš pradžių Augustinas susidomėjo retoriška Ambraziejaus pamokslų puse, bet po kiek laiko nukreipė dėmesį ir į turinį. Pamokslų žodžiai Augustino sieloj kaskart daugiau rasdavo atbalsio. Greitu laiku Augustinas padaro žingsnį geresniam su Ambraziejum susiartinimui. Bet šio buvo šaltai sutiktas. Ambraziejus juk negalėjo perdaug pasitikėti pagonių proteguojamu profesorium. Dar neišaiškinęs visų savo abejojimų, Augustinas taip ir lieka toliau tarp svyravimų: tai krypsta į kūnišką jautulingumą, tai vėl nutaria stot į tiesos ieškojimo kelią.

Tuo metu leidžiasi į kelionę pas Augustiną ir Monika, kad galėtų iš arčiau stebėti klaidžiojantį sūnų. Tačiau Augustino dvasia iš tikro giedrėjo. Ambaziejaus pamokslai jį privedė prie gilesnio krikščioniško gyvenimo pažinimo ir prie apaštalo Povilo laiškų. O šie Augustino sielą uždegė nauju pasiryžimu. Jis pamato per klaidas priėjusį prie tiesos. Ir prasideda jo dvasioj milžiniška, galima sakyt, lemianti kova. Iš vienos pusės protu jis priėjęs prie krikščionybės slenksčio, iš kitos—dar sykį sukilo išsišakojęs jautulingumas. Dar stipriai varžo geiduliai, kad jis galėtų galutinai pasiryžti. Dėl to išvidinių kančių jis buvo plėšyte plėšomas. Šitos kovos metu Augustinas tai užsidarydavo visiškoj vienumoj, kur apverkdavo savo skausmingą

dalią, tai eidavo į Ambraziejaus bažnyčią, kur giesmių garsai nešdavo jo sielon palaimą ir ramybę.

Taip besikankindamas, kartą sode išgirsta tarsi kokio kūdikio balsą: T o l l e e t l e g e!—imk ir skaityk! Jam pasirodo, kad šis balsas — tai išganymą rodantis kelias. Jis turįs išgelbėti iš sielos kančių ir suteikti dvasios ramybę. Norėdamas to balso paklusti, Augustinas bėga į sodo palėpę, kur buvo palikęs šv. Povilo laiškus, pasiryžęs pirmą atverstą vietą laikyti sau lemiančiu pamokymu. Ir atvertė laiške romėnams (13, 13): «elkimės padoriai, nepasiduodami apsirijimams ir girtuokliavimams, paleistuvavimams ir begėdystei, barniui ir pavydui, bet apsivilkime Viešpačiu Jėzumi Kristumi». Visi seniau jį varginę varžtai trūko. Augustinas pajutęs, lyg jo sielą būtų pripildžiusi maloni šviesa ir jį apgaubusi saldi ramybė. Jo kova — baigta, tolimesnis gyvenimo uždavinys – aiškus.—Ta palaiminta valanda įvyko 386 m. rugsėjo mėn.

Po atsivertimo Augustinas dar profesoriavo iki atostogų. Po trijų savaičių, atsisakęs nuo profesūros, apsigyveno vieno draugo dvare netoli Milano. Čia vesdamas visais atžvilgiais prakilnų gyvenimą rengėsi krikštui. Daug galvojo, čia taip pat parašė pirmuosius savo krikščioniškus raštus. 387 m. per Velykas su sūnumi ir dar vienu draugu apsikrikštijo.

Dabar jis panoro grįžti į Tagastę, kur turėjo pražydėti naujas gyvenimas. Su draugais, sūnumi ir motina leidžiasi į kelionę. Romos uoste teko kiek ilgiau užtrukti. Čia įvyko stebuklinga scena, kurią taip gražiai pavaizdavo A r y S c h e f f e r savo žinomam paveiksle: *Augustinas ir Monika palaimintoj dangaus vizijoj.* Monikai šis mistinis regėjimas buvo paskutinis stiprus pergyvenimas. Anksčiau jos išsisėmusios jėgos greit visai pasibaigė. Jos mirtis buvo didelis ir skaudus smūgis Augustinui, bet krikščionybėje jis rado reikiamos paguodos ir nusiraminimo.

Kitais metais grįžęs į gimtinę, jis įkūrė vienuolyną, kokį buvo matęs Italijoj. Dideliam jo širdies skausmui po metų mirė ir sūnus. Šį smūgį Augustinas taip pat iškentė su krikščioniška tvirtybe. Po to jis pasiryžo atsiduot tyliam darbui, pasilikt vienumoj.

Jo stipri asmenybė ir atsakingumo jausmas neleido tačiau ilgai šio nutarimo pildyt. Greitu laiku jis stojo kovot plunksna prieš gadynės prietarus. 391 m., kad ir prieš savo norą, bet būdamas įsitikinęs, kad tai Dievo valia, Augustinas buvo pašvestas pavyskupiu, o vėliau H i p o n o v y s k u p u. Jo, kaip vyskupo, gyvenimas — tai ne užsidarėlio veikimas. Augustino žygius žymėjo kasdieninis paprastumas, griežtumas sau pačiam, prisirišimas prie beturčių ir vargšų, meilė belaisviams—jiems išpirkti Augustinas pardavęs net bažnytinius indus.

Drauge pasireiškė ir kaip kovojanti asmenybė. Jo vyskupavimo metu pats sektų antplūdis: manicheizmas, pelagianizmas,

arianizmas... Augustinas matė sektų nešamus pavojus tikėjimo vienumui. Jo didesnė vyskupavimo dalis dėl to buvo skirta kovai dėl vienos tiesos, bažnytinės vienybės. Kovojo visur: ir bažnyčioj gyvu žodžiu, ir raštais, bet daugiausia raštais. Kovos būdas - atviras, neužtrinąs savo asmeniškų pozicijų. Kada atskalos prikaišiojo pirmykštį gyvenimą, Augustinas to neužsigynė. Garsiose Išpažinties knygose (Confessiones) jis ko atviriausiai išsipasakojo savo jaunystės nuodėmes, dvasinius klaidžiojimus, kelią prie tiesos. Suradęs tiesą, čia pat ją išpažįsta ir gieda padėkos giesmes. Pasaulinėj literatūroj nėra, tur būt, kitų tokių knygų, kur taip nuostabiai jungtųsi giliai žmoniškas ir kilniai dieviškas pradas.—Tuo veikalu Augustinas geriausiai galėjo užčiaupti burnas tiems, kurie jo pirmykščiu gyvenimu norėjo paspekuliuoti.

Paskutiniai trys jo gyvenimo dešimtmečiai buvo drumsčiami politinių įvykių, kurie drebino nesveiką iš pamatų Romos imperiją. Iš naujo prasidėjęs barbarų plūdimas ir Romos užėmimas įnešė sąmyšio ne tik į valstybinius reikalus, bet palietė ir religinę sritį. Augustinas, apsuptas tvankios nuotaikos, visą laiką pasiliko ramus, blaiviai vertinąs įvykius. Matydamas liūdną imperijos likimą, daug mąsto apie idealią, ne šios žemės, valstybę. Tas mintis įkūnijo didžiausiam savo veikale Civitas Dei. Tai buvo generalinis atsiskaitymas su pagoniška pasaulėžiūra. Romos valstybės smukimo priežastį Augustinas čia nurodo ne atsisakyme nuo senų dievų, bet pačios pagonių pasaulėžiūros menkume.

Šį veikalą baigęs Augustinas jau turėjo 72 metus. Nujautė besiartinančius įvykius ir savo amžiaus artimą pabaigą. 429 m. į Afriką įsiveržė vandalų vadas Genserichas su 80.000 vyrų. Netrukus buvo apsuptas ir Hipono miestas. Apsiausties metu Augustinas nesiliovė visą laiką drąsinęs gyventojus ištvert, o kunigams buvo gražiausiu pavyzdžiu, kaip reikia nelaiminguose atsitikimuose atlikt dvasios vado pareigas. Trečią po miesto apgulimo mėnesį Augustinas sunkiai susirgo. 430 m. rugpiūčio mėn. 28 d., vandalams bešūkaujant savo karinius šūkius, baigė šios žemės gyvenimą.

Po jo mirties Hiponas dar gynėsi 15 mėn., o paskui buvo sunaikintas. Tik laimingų aplinkybių dėka išliko barbarų rankų ir ugnies nepaliesta Augustino biblioteka ir raštai, kurie liudija apie jo didžią dvasią.

2. Augustino asmenybė. Jo reikšmė

Iš pirmos pažiūros Augustino gyvenimas atrodo pilnas priešingybių. Kaip diametraliai priešingi tie du momentai: pirmas, kada Augustinas vyksta į Romą trokšdamas vien pasaulinės garbės, ir antras, kada jis grįžta į gimtinę pasiryžęs užsidaryt nuo pasaulio triukšmo! Jiedu sutelkia visą eilę priešingu-

mų. Iš vienos pusės – karšta, aistringo afrikiečio prigimtis, nesusivaldymas ir palaidas gyvenimas, suklestėję geiduliai, iš kitos – ta prigimtis jau palenkta nepaprastai valios jėgai, Amžinybės mastas, gyvenimo šventumas ir paprastumas. Atrodytų tai asmens priešingybės, jei jos būtų vienu laikotarpiu. Augustino asmenybė tačiau nėra iš tokių. Ji težino tik nuostabią plėtotę ir laipsnišką augimą. Augimą aukštyn ir gilyn.

Iš pradžių—pagonių laikų prietaruose, vėliau — skausminguose klaidžiojimuose, galop—jo nerami dvasia ramybės uoste. Pirma didelis nusidėjėlis, paskui didelis šventasis! Ir mus imponuoja ne vien tai, kad Augustinas tapo didžiu šventuoju, bet ir tai, kad būdamas nusidėjėliu užteko tvirtybės iškilti į šventumo aukštumas. Mus žavi ne tai, kad jis daug klaidžiojo, kol pasiekė tiesą, bet tai, kad tuose klaidžiojimuose, toje gaivalingoje vidaus kovoje jis nepalūžo. Tai rodo, kiek stipri ir milžiniška buvo šv. Augustino asmenybė.

Išaugęs pagoniškosios civilizacijos prieglobstyje, Augustinas buvo pasisavinęs jos laimėjimus. Teigiamuosius senojo pasaulio vaisius jis sujungė su naujaisiais mokslo ir minties laimėjimais. Ir tai nėra paprastas trupinių surankiojimas, bet organinga sintezė, paties Augustino dvasinėj raidoj pergyventa, nuosaviom idėjom perpildyta.

Kaip universali asmenybė Augustinas nesiribojo siauromis vienos kurios mokslo šakos ribomis. Jis mylėjo menus, iškalbą, gamtos mokslus, filosofiją... Jo plačiai apimantis genialumas leido jam būt ir teologu, ir mistiku, ir istoriosofu.

Filosofijoj jis, tiesa, nėra sukūręs nuosavios sistemos. Bet juk daug kas sistemos nesukūrė. Tas dar neatima teisės vadinti Augustiną filosofu. Augustino protas iš prigimties linkęs prie filosofinio galvojimo. Tas, kuris visą gyvenimą praleido besiekdamas tiesos, juk negali nebūti filosofu. Pagrindinės reikšmės jis turi krikščioniškajai filosofijai. Panaudojimu teologijoj dialektikos, pertiesimu tilto tarp tikėjimo ir mokslo Augustinas, galima sakyt, pastatė ant kojų krikšč. filosofiją. Ir vėlesnis tomizmas susirinko kai kuriuos augustiniškuosius pradus.

Taip reikšmingas filosofiniam galvojime Augustinas yra lygiai nemažesnis ir meniškame minties išreiškime. Visai ne be pagrindo jis gretinamas su Platonu, vadinant juos abu didžiausiais visų laikų «poetizuojančiais filosofais». Augustinas, anot Euckeno, yra didysis išsireiškimo menininkas, puikiausias žodžio meisteris.

Krikščioniškoj teologijoj jis stovi kaip vienas iš didžiųjų Bažnyčios Tėvų. Augustino dėka Bažnyčios doktrina įgavo universalios sistemos išvaizdą.

Bendra Augustino reikšmė kultūros istorijoj yra ta, kad jis antikinės kultūros išdavoms, pritaikindamas jas naujiems laikams, pridavė krikščionišką pavidalą. Dėl to jis galima laikyti vėliau klestėjusios bažnytinės kultūros pranokėju.

Edward Montier

Po penkiolikos amžių šv. Augustino mokykloj

Šiemet švenčiame pusantro tūkstančio metų sukaktuves šv. Augustino, didžiojo afrikiečio, Bažnyčios Daktaro mirties. Jis užgeso 430 m. Hipone, dabartiniam Alžiro Bone.

Šios sukaktuvės kelia viso mąstančiojo pasaulio dėmesį, nes šv. Augustinas buvo vienas iš didžiausių genijų, kelia dėmesį visos Bažnyčios, kurioje didysis vyskupas suvaidino svarbų vaidmenį.

Sukaktuvės įdomios ir jaunimui, nepaisant, kokios tautos, kokioje apylinkoje jis būtų. Mes manome, kad pats jaunimas domisi didžiosiomis būties problemomis ir kad šv. Augustinas savo proto ir moralės išgyventais kriziais, kuriuos jis nugalėjo, yra jauniesiems broliškas širdies ir dvasios papuošalas. Jis yra jų draugas, sykiu ir mokytojas, kuris duoda jiems gero net po penkiolikos amžių, nes jis pirmasis juos suprato ir pamilo.

Sunku rasti žmoniškesnį už jį šventąjį ir visiškai nėra šventojo, kuris būtų žmoniškiau pasirodęs ir prisipažinęs.

Išpažinčių knyga tuo atžvilgiu mus nušviečia: ten jo pasisakymai virpėte virpa nuo susijaudinimo ir mus uždega savo karščiu. Jaunuoliai randa ten save su jų aistromis, pakilimu, veržimusi, nuovargiu. O jo knyga *Laimingasis gyvenimas* duoda jiems prieinamą, malonią ir nuostabią temą mąstymams su tokiu familiariškų tonu, jog mes tiesiog pergyvename tai, ką autorius sako. Šitos knygos pasigaudamas norėčiau supažindinti su šv. Augustinu ir paskatinti, kad brangus ir kilnus Lietuvos jaunimas, kuris mane priima, labiau jį pamiltų.

* * *

Tai praleiskime kelias valandas šv. Augustino ir jo draugų būrely. Šv. Augustinas nėra atsiskyrėlis, jis mėgsta gyvenimą su kitais.

Mes esam 386 m. rudenį, Milano apylinkėse, Italijoj.

Tam mieste Augustinas yra retorikos profesorius. Paskutinį sykį jis pergyveno dvigubą—minties ir moralės—krizį, kuris jį tiek metų kankino. Pamokslininko Ambraziejaus, buvusio prefekto, tapusio vyskupu, dėka, jo motinos Monikos maldų dėka jaunas profesorius iš mėginimų išėjo nugalėtojas.

Draugo Alypijaus soduose Milane, po aukščiausios kovos, kurios tragiškumo niekas nepasiekė, jis savo dvasiai rado tiesą ir širdžiai nusiraminimą.

Bet nors nugalėtojas, jis jaučiasi palaužtas, iškankintas. Jam reikia atsigauti: tai iš ligos pakilimas. Kur jis pasitrauks?

Laimei, vienas jo bičiulis pavedė jam vilą Cassiciacume, sodžiuje Milano apylinkėse, Alpių papėdėje, tarp kaštonų. Ir Augustinas, laukdamas krikšto ir ateinančiųjų Velykų, pasitraukė ten su savo motina, broliu, jaunučiu sūnum ir keliais draugais. Čia jis meldžiasi, studijuoja, aiškina ir diskutuoja.

Šv. Augustinas šį pasitraukimą ir pašnekesius aprašė knygoje *Laimingasis gyvenimas.*

Ten duodami argumentai yra teisingi, išvados labai vykusios. Knyga niekad nenustoja aktualumo.

Iš šitos knygos, parašytos Platono, kuri šv. Augustinas mėgo, dialogų forma, šventasis ir jo mokiniai mums pasirodo tikrai gyvi ir simpatingi.

Mėginu juos jaunimui nušviesti, noriu, kad juos pažintų visose žemės vietose. Laimingas jaučiuosi galėdamas juos parodyti lietuviškajam jaunimui.

Keliaukime drauge į Cassiciacumą. Malonus ūkis tarp medžių, gyvenamasis namas ištaigingas, su didelėmis maudyklių salėmis.

Pataikėme atvykti: mokytojas sėdi vidury savo mokinių. Mokytojas, didysis afrikietis, nudegęs saule, nervingas, vyriškų bruožų, degančių akių, truputį drėgnokų nuo karščio, jo balsas gyvas, visą virpinąs.

Šalia — vaizdas jaudinantis — Monika, jo motina. Šventa, pamaldi, bet drauge ir išlavinta moteris, kuri studijuoja ir sugeba ginčytis. Ji visa spinduliuoja Dievo ir jos pačios laimėjimu, visiškai neatstoja nuo atgautojo sūnaus, o šis jos nevengia. Priešingai, jis mato joje aukštą protą. Ir Augustino draugai myli tą gražaus susirinkimo moterį. Ji to mažo būrelio siela, ji gyvena šių neseniai atsivertusių tarpe, lyg šv. Panelė apaštalų tarpe.

Alypijus, draugas iš Milano, atlydėjo šv. Augustiną. Tai daugiau proto, nekaip jausmo žmogus. Jis iš smalsumo kiaurai perėjo visas sistemas; jis dabar gyvena atsidėjęs filosofijai. Jis namų laikinasis šeimininkas, bet tai neatima jam progos dalyvauti diskusijose.

Štai greta jo Navigijus, tiek mistikas, kiek Alypijus praktikas. Tai jaunesnysis Augustino brolis. Jis kuklumu ir eisena panašus į vienuolį, vaikščioja tylėdamas, nuošalus, truputį kenčiąs. Jis mieliau klausosi, negu kalba. Visuose susibūrimuose yra tokių tylių žmonių, kurių viena išvaizda pamokslininkauja, ir jų iškalbingumas glūdi šventume.

Šalia jo randame, kaip visuose jaunųjų būriuose, kareivį Trigecijų. Stovyklų gyvenimas jį subrendino ir įpratino daug mąstyti. Jis mėgsta istorijos mokslus ir rimtus pašnekesius, nepatinka, kai kalbant kitas įsikiša, ar nutraukia, stoja prieš kiekvieną kliūtį.

Štai dėlko dažnai jis apsiskaldo antausius su kitu dalyviu, kurio pirmiausia tektų paklausti, ko jis nori tokiam rimtam būrely. Tai Licencijus. Bet ir jo netrūksta dabartinėse jaunimo organizacijose.

Pramuštgalvis ir geraširdis Licencijus yra šv. Augustino mokinys, smarkus, perdedąs, protingas, bet pasiduodąs momentui, niekad nenusėdįs, griaunąs visus klausimus ir išvartąs visus krėslus. Šv. Angustinas jį pasiėmė per atostogas, kad tuo būdu

Karaliaučiaus universiteto prof. **Dr. J. Nadleris,** vienas žymiausių šių dienų literatūros istorininkų lenkęsis gegužės mėn. Lietuvoj ir čia skaitęs dvi paskaitas iš dabartinės vokiečių literatūros.

juo nusikratytų šeimyna. Mokytojas jam atlaidus: jis mato jame savo paties temperamentą, kai buvo moksleivis. Mato jis ten ir savo širdį ir nujaučia visus panašių gilumų turtus, jei tik juos sugebės Dievo padedamas į gera išvesti.

Laukdamas Licencijus neduoda ramumo Trigencijui ir net užsipuola Moniką.

Spontaniškas, nerimstąs jis pereina be jokio sąryšio nuo vieno klausimo prie kito, maišo Sofoklio chorus apie meilę su Dovydo atgailos psalmėmis. Jis nutraukia įrodymus ir šoka ant

pelės, kurią pastebėjo kampe šmižinėjant. A, biaurybe, aš tave jau nutvėriau! Jis įšėlsta ir griauna pasipriešinimus. Bet taip mandagiai priima pastabas, ir šv. Augustinas naudojasi visomis jo paikystėmis, kuriomis jį sugeba šviesti.

Bet kiekvienas būrys turi savo Adeodatą, savo stebuklą, angelą. Adeodatas — Augustino sūnus, skaidrios kaip kristalas sielos, per kurią reiškiasi Dievas. Monika ir Augustinas šventai gerbia šį anksti subrendusios išminties ir reto gražumo jaunuolį.

* * *

Štai į kokių žmonių tarpą mes įžengėm. Štai mokytojas ir draugai, kuriuos mes randame Cassiciacumo dvare gražią itališko rudens dieną. Darbas būrely prasideda. Pirmininkauja Augustinas. Monika irgi dalyvauja.

Sukaktuvių dieną tema visai naturaliai iškilo—kalba apie gyvenimą. Ta tema visados aktuali tiek Kaune, tiek Milane, tiek ir Paryžiuj.

Kas yra gyvenimas? Pirmiausia — apie kokį gyvenimą kalba eina? Kokiu gyvenimu verta gyventi?

Nekalbama apie grynai medžiagos gyvenimą nė apie vieną tik pojūčių gyvenimą.

Tikrasis gyvenimas yra sielos gyvenimas.

Bet reikia pasikalbėti apie dvasios gyvenimą. Koks yra dvasios gyvenimo maistas?

Monika tuojau pareiškia: «Sielos gyvenimas teturi tą vieną maistą: pažintą ir pamiltą tiesą».

Bet Trigecijus nesutinka. «Taip, siela gali tiesa misti, tačiau ji taip pat gali misti klaida ir tuštybėmis!»

Čia jau blogas supratimo kelias. Augustinas taria: «Atsiprašau, galima vadinti maistu tik tai, kas tikrai gyvenimą palaiko. Gi klaida gyvenimo nepalaiko. Jei siela užsidaro klaidoje, ji nyksta ir miršta».

Reikalingas skirtumas štai jau ir padarytas.

Bet kur gyvenimas eina? Ką jis siekia? Ko mes reikalaujame iš gyvenimo?

Visų dalyvių vienas atsakymas, tas pats visose pasaulio kalbose: «Mes norime laimės».

Žinome, kas yra gyvenimas, tikrasis gyvenimas ir kas jį mumyse palaiko. Bet štai kitas klausimas: Kas yra laimė?

Monika tuojau sumaniai apibrėžia klausimą: «Laimė nėra turėjimas viso to, ko geidžiame, nes jei geidžiame blogo ir jį pasiekiame, mes tuo pačiu nepasiekiame tikrosios laimės».

Augustinas kalba ta pačia prasme ir jis pagiria motiną: «Čia jūs palietėt, sako jis, filosofijos viršūnes. Ciceronas savo rašte «Hortensius» mums tą patį kalba: «Didžiausia nelaimė yra linkėti sau blogo ir jį gauti».

Bet jeigu jau neieškoti laimės blogyje, ar negalima ieškotis

jos žemiškuose daiktuose, kurie savyje yra abejingi: turte, sveikatoje, garbėje?

Taip kalba Cassiciacumo pašnekesiuose.

Trigecijus tikrai ir paklausia: «Teisybė, visi tie daiktai trapūs, išnyksta. Bet yra tokių, kur jų taip apsčiai turi, jog jiems nieko nestokoja iš to, ko jie geidžia».

Augustinas savo ruožtu klausimą stato taip: «Ne, sako jis, tai, kas praeina, kas nuteka, kas mirtinga, negali padaryti mus laimingus. Pasakyk man, Trigecijau, ar gali būti laimingas tas, kuris bijo?

— Ne!

— Ar gali nebijoti tas, kuris myli, jei gali netekti to, ką myli?

— Negali būti laimingas!

— Bet ar negali žūti visa tai, kas praeina, nuvysta?

— Gali!

— Taigi tas, kur myli žūstančius daiktus ir kuris juos turi, tasai — padaro išvadą Augustinas — negali laimingas būti.

Tokia tai diskusijų tvarka. Duoda klausimų ir paskui leidžia kiekvienam pasisakyti savo nuomonę, o jeigu klysta, tuojau nenutraukia, kiekvieną mintį nušviečia pamažu.

Diskusijos Cassiciacume eina toliau. Išnagrinėję klausimą prieina prie išvados: niekas iš laikinių, tuo pačiu iš žemiškų daiktų negali duoti laimės. Vienintelė tikroji sielos laimė yra turėti savyje Dievą!

Bet čia iškyla eilė naujų klausimų: «Kas turi savyje Dievą?» Spontaniški atsakymai girdėti iš visų pusių.

Licencijus pirmas sušunka: «Savyje Dievą turi tas, kuris gerai gyvena».

— Savyje Dievą turi tas, kuris vykdo Dievo valią, sako Trigecijus.

— Savyje Dievą turi tas, prabyla Adeodatas, kuris neturi neskaisčios dvasios.

Augustinas taria: «Ar dar nėra vieno kelio turėti savyje Dievą?»

Tu, Licencijau, sakai, jog savyje Dievą turi tas, kur gera daro. Bet ar nedaro gero tas, kur ieško Dievo?

Tu, Trigecijau, sakai, jog savyje Dievą turi tas, kuris vykdo Dievo valią. Bet ar nevykdo Dievo valios tas, kur ieško Dievo

Ir tu, Adeodate, ar tas, kurs ieško Dievo, gali turėti savyje neskaisčią dvasią?»

Visi trys paklaustieji tyli. O klausimas vis dėlto dar nebaigtas: reikia padaryti skirtumas. Jaunieji, dažnai absoliutiški savo sistemose, apie tai nemąsto.

Monika jau subtilesnio proto. Ji išskiria ir atsako sūnui: Paklausykit.

— Gali Dievą savyje turėti tie, kurie Dievo ieško, kaip tie, kur jį jau turi. Bet to dar negana, kad laimingas būtų. Laimingam būti reikia ne tik savyje Dievą turėti: reikia Jį mylėti. Tikrai mylėti galima tik tą, ką turi».

Tada jaunieji nepagalvoję ima gyvai protestuoti. Mūš pradeda Licencijus. «Bet jei tie, sako jis, kur Dievo ieško, neturi jo už draugą, tai jie turi Jį už priešą. Negaliu su tuo sutikti!»

— Ir aš ne! — sušunka Trigecijus.

Garbingai moteriai pastatyta kliūčių. Bet tai galvojanti moteris. Labai atlaidi ir rami diskusijose.

Ji aiškina: «Tas, kurs gerai gyvena, turi savyje Dievą, turi Jį už draugą. Tas, kurs blogai gyvena, turi savyje Dievą už priešą. Tas, kurs Dievo ieško ir dar jo nerado, neturi savyje nei už draugą nei už priešą, bet Dievas nenutolsta nuo jo. Ar sutinkat?»

Visi sušunka: «Sutinkam!»

Bet Augustinas pasilaiko sau paskutinį žodį. Dar reikia padaryt skirtumas. «Sakykit, prabyla jis, ar nėra palankus Dievas tiems, kur Jo ieško?»

— Taip.

— Taigi štai pilna išvada: tas, kur Dievo ieško ir jį randa, turi Jį už draugą, ir yra laimingas. Tas, kur Dievo ieško ir dar Jo nerado, turi Dievą už draugą, bet dar nėra laimingas. Pagaliau tas, kur tolinasi nuo Dievo ir Jo nepripažįsta, ne tik kad nėra laimingas, bet ir neturi Dievo už draugą».

Ir tada didžiojo afrikiečio dvasia pakyla maldoje į Dievą, kurį po tiek vargų savyje rado. Ir apmąstymo pavidalu jis taip sutraukia visas diskusijas.

— Mąstykime apie Dievą, sako jis, trokškime Jo. Jis yra išvidinė saulė, kuri šviečia mumyse, ir net tada, kai mūsų perdaug silpnos ar labai neseniai atmerktos akys negali žiūrėti į Jo veidą, visa, ką mes teisingo sakome, iš Jo eina.

Dabar jau diskusijos pasiliovė. Tas tam tikras studijų tarpas baigtas. Vakaras apsupa Cassiciacumo kaštonus. Augustinas pakyla, pakyla ir jo draugai, sustoję aplink jį. Visi su baltomis togomis, kurių ilgos raukšlės juda. Sakytum — būrys didelių gyvų lelijų. Prieš eidami silsėtis, jie drauge pasimeldžia. Tuo laiku šv. Ambraziejus, miesto vyskupas, seniau buvęs jo prefektas, sudėjo gražių liturginių himnų, kuriuos dar ir dabar gieda kai kuriose diacezijose.

Mokytojas ir mokiniai gieda vieną tų giesmių.

Fave precantes, Trinitas!

Šventoji Trejybe, padėk tiems, kur į Tave šaukiasi!..

Malda kyla aukštyn su kiekvienu posmu, banguoja, lėtėja ir užgęsta.

Ar tai vaizdas prieš penkiolika šimtų metų? Ar tai šių

Šv. Antanas. Iš Čiurlionies galerijos tautodailės rinkinio.

dienų vaizdas? Ar esam mes Cassiciacume? Ar esam Kaune arba kitam kuriam katalikiškosios Lietuvos mieste?

Arba geriau—lyg po penkiolikos amžių šventasis Augustinas nėra gyvas, visada su mumis, visada aktualus, nuolatinis mokytojas jaunimo, kuris ieško ir nori gyventi, kaip Lietuvoj taip ir kitur, *Laiminguoju gyvenimu?*

Ir aš laimingas, jei galėsiu įvesti jį į kelią paskatindamas šventąjį Augustiną pamilti ir juo sekti.

Giovanni Papini

Kruvina siela *)

Sulaukęs trylikos metų Aurelijus Augustinas paliko Tegastę literatūros mokslo tikslais ; po dešimt metų, po triumfų Kartaginoje vėl grįžo į gimtinę gramatikos ir retorikos profesorium. Buvo išvykęs nežinomas, baugus, vos ėmęs bręsti jaunuolis, o grįžo beveik suaugęs vyras, beveik įgijęs šlovę, žinąs visokių gudrybių teologiškuose ginčuose ir pasiruošęs teatro ir foro kovoms. Buvo išvykęs skaistus, prieš pakilsiant verpetingiems brendimo gaisrams, o grįžo su moteria, kuriai tik teisėtos žmonos vardo tetrūko, su sūnumi jau dvejų metų. Buvo išvykęs krikščionis, bent geidė juo tapti, o grįžo uolus manichejas, turįs daug sekėjų.

Tėvas buvo jau miręs; motina nenorėjo priimti į namus: viskas atrodė persimainę. Bet Romanijanas, didelis to mažo miestelio ponas, priėmė jį į savo rūmus kaip save patį, o mokytinių netrūko: tarp kitų Alipijus, ištikimiausias, kuris jo daugiau nepames.

Žiūrint paviršutiniškai, Augustinas atrodė laimingas: nestokojo jam moterystės smagumų, tėvo džiaugsmų, draugijos paguodų, mokytinių prisirišimo, apaštalavimo triumfų. Jam pasisekė, kaip sakoma nusišėrusioj šių dienų prekybos kalboj, pasidaryti greitu laiku puikią karjerą.

Ir Augustinas džiaugėsi. Stengėsi nusipelnyti žalių vainikų ir plojimų. Tarėsi rankose turįs tiesą—sutrauktą į puikiai išpuoštus manichejų kodeksus—ir troško garbės. Garbės iš savo miestelio, apylinkės, visokio palankumo, rankų plojimo, kurie vis dėlto yra malonūs ambicingoms dvidešimties metų ausims.

Lipdavo į tribūnas, eidavo į scenas deklamuoti kokio efektingo epiško ar tragiško straipsnio, tinkančio jo pobūdžiui ir balsui, arba sakyti savo paties sukurtas poezijas viešose iškilmėse, kurias keldavo provincijos valdžia. Vieną sykį dalyvavo draminės poezijos agone—tur būt, su tragedija. Iš pat mažų dienų buvo linkęs į scenos meną. Gaila, kad nieko nėra išlikę iš būsimojo šventojo dramatiškųjų poemų. Kad jis yra poetas, ir dar didelis, žino ir tie, kurie skaitė tiktai «Išpažintis».

Ir mokymas jam davė gana darbo: neteisybės gynėjams jis teisėtai pardavinėjo apgavimo meną žodingumu ir be apgavimo teikė jiems apgavimo meno.

Tačiau viso to darbo jam neužteko: nei iškalbos pardavinėjimo, nei garbės vijimosi. Kilo jame ir astrologijos aistra;

---

*) Šis straipsnis yra išverstas iš garsiojo italų rašytojo «Kristaus istorijos« autoriaus, G. Papini dabar išėjusios knygos apie Šv. Augustiną.

gilinos į taip nekenčiamų «matematikų» darbą, išmoko oroskopijos. Manichejizmas, statydamas žvaigždes ir planetas pirmose būtybių hierarchijos vietose, jį buvo palenkęs ir į tuos fantastiškus spėliojimus apie gyvenimą, kurie per tiek amžių buvo pasiglemžę mokslo išvaizdą. Vienas garsus gydytojas, Vindicijanas, kuris būdamas prokonsulas sykį uždėjęs Augustinui ant galvos jo laimėtą poetiškuose agonuose vainiką, mėgino išvyti jam iš minties tą karštą prisirišimą prie kvailų fantazijų apie žvaigždes, bet nei išmintingas prokonsulas nei prisirišęs draugas Nibridijus, taip pat priešingas astrologijai, neįstengė jo įveikti. Ir Augustinas vis ieškojo danguose ne garbės To, kurs juos sukūrė, bet planetų susijungimų ir naujagimių likimo. Mat, kai žmogus nustoja arba visai nebuvo radęs tikro Dievo, nė pats nepasijusdamas jo ieško, neturi kitos paguodos ir geismo, kaip tik įsigyti sau kokį dievybės trupinėlį. Augustinas, kurs tikėjo esąs Dievo dalelytė, geidė susijungti su ateitimi pasilikdamas žmonių atmintyje dėl savo šlovės ir ateities įspėjimo iš žvaigždžių kelių.

Tačiau, nors ir buvo pasinėręs magijos klane, negalėjo pakęsti kitų burtininkų ir sykį, kai vienas burtininkas jam žadėjo pergalę netrukus būsiančiame agone, jei sutiks su kai kuriomis magijos aukomis, griežtai atsisakė pridurdamss, kad nors ir auksinis būtų vainikas, dėl savęs neleistų žūti nė musei. Ir čia, nors ir neaiškiai, matyti pirmiau manichejas negu krikščionis, nes tarp kitų įspėjimų, kuriuos Manis buvo davęs Indijoje, buvo ir šis—neatimk gyvybės gyvuliams.

Žodžiu, tie dveji gyvenimo metai Tagastėje nerodo Augustino gyvenime pažangos. Prie manichejų plepalų prisidėjo astrologijos galvosūkiai. Aistrų ugnis kiek apgeso, bet labiau suliepsnojo garbėtroškos gaisras. Sausi ir drumsti metai, bado metai paskandinti turtuose. Bet po kaitros atėjo kitas uraganas, jau ne aistrų, bet skausmo. Tie metai pasibaigė... mirtimi... ašaromis... bėgimu.

Augustinas buvo radęs gimtinėje vieną savo vaikystės draugą, vieną iš daugelio, kuris dabar jo širdyje užėmė pirmąją vietą, jį mylėjo labiau negu patį Romanijaną. Vienas negalėjo būti be antro. Džiaugsmai, skoniai, mintys, studijos, visa jiems buvo bendra. Ir jis buvo iš krikščioniškos šeimynos, bet Augustino visa patraukianti šlovė ir jį įpainiojo į manichejų mokslą, taip kad niekas jau jų neskyrė. Tas draugiškumas, «saldesnis už visas gyvenimo saldybes», traukėsi beveik metus, bet paskui jaunuolis sunkiai susirgo. Kai jis, apimtas karščio ir be sąmonės gulėjo, tėvai jį pakrikštydino. Augustinas nelaikė svarbiu to sakramento, suteikto be ligonio noro ir sutikimo, ir tikėjosi, kad, kai grįš sąmonė, abudu iš to gardžiai pasijuoks. Jaunuolis pagerėjo, ir Augustinas ėmė pašiepti tą plovimą, tą vandens pylimą ant nejausmingos galvos. Tikėjosi, kad draugas jam pritars, bet atsitiko visai priešingai. Pamatė įsmeigtą į save

kietą, rimtą draugo veidą ir akis ir išgirdo iš jo lūpų, dar pamėlynavusių nuo ligos, griežtus žodžius, kad daugiau nepradėtų panašių kalbų, jeigu ir toliau nori būti jo draugas. Augustinas po to pasijuto nepergeriausiai ir metė kaltę ant ligos, kuri dar slėgė draugo protą. Bet po kelių dienų draugas, vėl sunkiai atkritęs, pasimirė.

Po tos mirties Augustinui atrodė, kad viskas apie jį yra mirę, liūdėjo taip, lyg kas jam būtų išplėšęs sielą, jautė ją kraujais pasruvusią. Gimtinė jam pasidarė nepakenčiama, namai — kankynė; visas pasaulis, be draugo, jam atrodė tuščias, be gyvybės, be vilčių. Niekas jo negalėjo suraminti, nei miškų gražumas, nei dainos, nei žaidimai, nei kvapnūs Afrikos peizažai, nei puotos, nei patenkinimas naktimis aistrų. Viskas jam atrodė baisu, net ir šviesa. Niekur nerado ramybės nė pasilsio, pasidarė paslaptis pats sau. Klausė savo sielą: kodėl taip liūdna? O siela nemokėjo atsakyti. Kankino jam galvą viena kitai priešingos mintys. Geidė mirties ir nekentė jos, išplėšusios jam mylimą draugą; jautė nepasitenkinimą gyvenimu ir bijojo jo pabaigos, nes su juo būtų žuvęs ir jo vardas.

Vienintelė paguoda buvo ašaros. Tas jaunas vyras, kuris sugraudinto žodžio neištarė, kai tėvas mirė, rodos, negalėjo liautis mylimo draugo verkęs. Jau daug laiko praėjus, apie jį kalba tuo pačiu užsidegimo ir nusivylimo jausmu, nelyginant romantiškas mylimasis kalbėtų apie savo mirusią mylimąją: taip nepaprastai, išskyrus patį save, jis savo gyvenime jau neapverks nė vieno. Augustinas iš motinos buvo paveldėjęs ašarų dovaną. Vaikas verkė skaitydamas «Eneidą»; paaugęs apverkė įsimylėjusių nuotykius; o grįžęs prie Kristaus irgi išlies ašarų upelius. Jo jautri prigimtis, įsimylėjusi meilę, negali išlieti savo vidaus kitaip, kaip tik tais sūrių lašų verpetais, kurie jį paguodžia: tai dreliudijos krikštas, kuris jį padarys vertą tikrojo krikšto.

Nuo ašarų motinos, kuri apverkė jo sielos mirtį, nesuminkštėjo, joms nepasidavė. Bet dabar Monika atranda nekaltą atkeršytoją minėtame drauge, ir Augustinas, manydamas verkiąs mirusio draugo, apverkia taip pat ir savo vargšę sielą; verkia motinos verksmu, apverkia savo gyvenimą, kuris ima irti ir nykti iškalbos ir garbės tuštybėse. Tas pesimistiškas krizis atveria, bent neilgai valandėlei, gramatikos profesoriaus akis ir parodo, kaip stoka meilės nuplukdo ir užtamsina visą tai, kas pasauliui atrodo brangiausia ir linksmiausia.

Jo siela, taip ištroškusi laimės, negalėjo ilgiau pakelti to slogučio, tos priespaudos, to neramaus sielos maudimo. Nepakenčia Tagastės gyvenimo ir vien tik apie bėgimą temano. Nieko niekam nesako, net nė motinai. Atvirai pasako savo norus vien tiktai Romanijanui, kurs nors gailisi matydamas jį vėl paliekantį Tegastę, tačiau paprastu dosnumu suteikia jam lėšų iškeliauti iš tėvynės. Ir Augustinas, beveik slapta, ir vis verkdamas ir aimanuodamas, bėga į Kartaginą.

Iš italų kalbos išvertė *J. G.*

A. Maceina

Šv. Augustino dvasios evoliucija

1. Šv. Augustino laikų gyvenimas

Milano ediktas (313 m) buvo *pirmas viešasis krikščionybės laimėjimas*. Tris šimtus metų persekiojamoji religija dabar išeina iš katakombų urvų į erdvų pasaulį ir tampa oficiališka Rymo imperijos tikyba, tos imperijos, kurios sienos traukėsi nuo ūkanotų Britanijos krantų ligi karštosios Numidijos, kurios sūnus buvo ir šv. Augustinas. Dioklecijanas pasakė: «Krikščionybė yra išnaikinta», o šis didis šventasis matė visišką josios laimėjimą ir buvo liudytojas stabmeldybės žlugimo. Antikinės senovės kultūra jau merdėjo. Konstantino viešpatavimo metu josios įtaka jau buvo besibaigianti. Julijonas dar stengėsi ją atgaivinti, bet ankstyva mirtis niekais pavertė jo pastangas. Jovianas, Valentinas I buvo tos nuomonės, kad stabmeldybė turi pamažu numirti. Ir tik Gracijanas pirmutinis pradėjo su ja kovą. Stabmeldiškajam kultui jis atėmė valstybės globą, stabmeldiškiems kunigams atšaukė duotas jo pirmatakų privilegijas, deivės Viktorijos (pergalės deivės) statulą, kurią dar Augustas buvo pastatęs Rymo senato posėdžių salėj, liepė išmesti laukan. Teodosius I antikinę religiją visiškai pribaigė. 391 — 92 metais jis uždraudė aukoti kruvinas aukas, užgynė įeiti į stabmeldiškas šventyklas; visoks viešasis kultas pasidarė stabmeldžiams nebegalimas. Tai buvo *pirmas viešasis stabmeldybės pralaimėjimas*.

Ištuštėjo dabar puikiosios senovės šventyklos, Rymo Kapitolius buvo jau seniai sugriuvęs, stabmeldžiai būrių būriais ėjo krikštytis ir nusilenkti tam Nežinomam Dievui, kuriam dar Povilo laikais buvo Atėnuose pastatę altorių. Stabmeldiškoji filosofija irgi rengėsi savo pačios laidotuvėms. Patys įvairių srovių pavadinimai — eklekticizmas, neopitagorizmas, neoplatonizmas, rytietiškai graikiškoji filosofija,—jau rodo, kad nebuvo įstengiama sukurti ko nors naujo, kad žmonių dvasia, įsivėlusi į neišsprendžiamų klausimų tinklą, nerado kelio ir nebežinojo, kur dėtis.

Antikinis menas, ligi tobulybės viršūnių privedęs formą, pasijuto neturįs po savim pamato. Gestančio helenizmo laikotarpyj nesukurta nė vieno žymesnio veikalo, nebuvo nė vieno genijalaus menininko. Į paveldėtas formas neįstengta įdėti didingo turinio, ir tuo būdu meno gyvenimas buvo pasmerktas mirti.

Taip tad išvidinis išsekimas visiškai pakirto gestančios antikos jėgas.

Tuo tarpu iš tamsių Reino ir Dunojaus miškų kilo naujos tautos. Rytai jau buvo seniai užmigę mirties miegu. Jie atliko

savo uždavinį, perdavė kultūrą Vidužemio jūrų pakrantėms ir nuėjo ilsėtis. Garbingoji Helada buvo išsisėmusi ir pavargusi, Rymas žuvo savo supuvime ir socialinėse suirutėse. Reikėjo tad, kad ateitų naujos tautos, kupinos gyvybės, kupinos jėgos kurti naujam gyvenimui ant naujų pamatų, nes senosios šiam darbui netiko. Ir tos tautos atėjo. Didysis kilnojimasis pažadino įąsias iš gilių girios glūdybių, pažadino tas tautas, kurios vėliau užvaldė Europą, perplaukė Atlantą, įsikūrė Indijoje; ėmėsi spręsti painiausių buities klausimų, daugelį išsprendė ir padėjo pamatą visai būsimajai Europos kultūrai. Tai buvo *germanai.*

Germanų įėjimas į istorijos areną buvo didžiausios šv. Augustino laikų gyvenimo įvykis. Jie visiškai parbloškė stabmeldiškąjį—antikinį pasaulį, parodė žibančių marmurų ir legijonų niekingumą, nes «inexhausta iuventus» (Taip Tacitas charakterizuoja germanus) buvo galingesnė už imperijų platybę ir didybę. Šiųjų barbarų apsuptame Hippono miestelyj prieš 1500 metų mirė ir šv. Augustinas.

Krikščionybė šiuo metu irgi pergyveno daug skaudžių smūgių. Nevisi stabmeldžiai krikštijosi iš įsitikinimo. Daugelis tik oficiališkai buvo krikščionys, bet gyveno stabmeldiškai, o dar daugiau laikėsi stabmeldiškųjų prietarų. Nesuprastas gerai Kristaus mokslas, netikusiai derinamas su graikų filosofija, pagimdė daugybę erezijų, su kuriomis taip smarkiai kovojo vėliau šv. Augustinas, jog buvo net vadinamas «eretikų kūju». Svarbiausios to meto erezijos buvo *gnosticizmas* ir *manichejizmas.*

Gnosticizmas kilo dėl nemokėjimo atsakyti, iš kur pasaulyje bloga. Blogio problema jau nuo senų senovės domino žmoniją, ir visi žymesnieji filosofai laužė sau galvas, norėdami surasti jojo priežastį. Gnostikai darė tą pat, tik jie rėmėsi ne katalikų mokslu, bet pagoniškąja filosofija—ir suklydo. Jie prileido du pradu: gerąjį ir blogąjį. *Dievas* yra gerasis principas, o *medžiaga* — blogasis, Dievas, žinoma, negalėjęs pats betarpiškai tverti blogojo prado—medžiagos; todėl jie prileido tarpinių būtybių, vadinamų *eonais,* kurių paskutinis ir sutvėręs medžiagą. Kadangi medžiaga yra blogas daiktas iš esmės, tad Kristus negalėjęs turėti kūno, vadinasi jis gyveno, tik tariamu žmogaus pavidalu prisidengęs.

Tokiu pat dualizmu yra pagrįstas ir manichejizmas. Pagal jį yra du principu: *gerasis* — šviesos Dievas, ir *blogasis*—tamsos dievas. Juodu nuolat vienas su antru kovoja. Kad apsigintų, šviesos Dievas išleido iš savęs *prožmogį,* kuriam padėti dar pasiuntė *gyvenimo dvasią,* ir tuo būdu tamsos dievas buvo nugalėtas, nors jis vis dar kelia maištą ir stengiasi, kur tik galėdamas, pakenkti šviesos Dievui. Nuo to prožmogio atitrūkusios šviesos dalys dabar įsikūnija žmonėse, nors bendrai žmonės savo buvimą ima iš tamsybių kunigaikščio. Jis pagimdė Adomą ir Ievą, kad tuo būdu palaikytų pagautą nuo prožmogio švie-

sos dalelę. Taigi moterystė ir gimdymas einanti iš blogojo principo. Sekta susidėjo iš trijų rūšių tikinčiųjų: žemiausiai buvo užginta valgyti mėsos, gerti vyno (signaculum oris), antroji klasė negalėjo dirbti (signaculum manuum), pagaliau aukščiausioji klasė turėjo susilaikyti nuo moterystės ir gimdymo (signaculum sinus). Ši fantastiška erezija buvo prisiviliojusi kurį laiką ir šv. Augustiną.

Reikėjo tad ginti grynąjį katalikų mokslą nuo eretiškų užpuldinėjimų, reikėjo graikų filosofiją ir bendrai visą kultūrą derinti su krikščionybe. Taurės buvo iškaltos iš puikiausio aukso tik, deja, tuščios. «Vyno nebėra». — skundėsi antikinis pasaulis. Bet Kristus atnešė toms taurėms turinį, reikėjo tik pripilti ir duoti ištroškusiai žmonijai. Šį darbą atliko *Bažnyčios Tėvai*. Jie buvo išauklėti klasiškoje atmosferoje, mokėsi daugumas pas stabmeldžius ir patys ilgai buvo stabmeldžiai; jie pasisavino visą ano meto mokslą, kultūros laimėjimus ir pritaikė juos krikščionybės dėsniams. «Bažnyčios Tėvai antikos Testamentą, kuris kilo Graikijoj, sujungė su Izraelio Testamentu ir su Krikščionybe į vieną neišskiriamą vienybę» (Adolf Harnack). Izraelis davė įstatymą, stabmeldžiai davė filosofiją. Bet ir įstatymas ir filosofija buvo tik tiesos nuotrupos, juodu abu žinojo, ko siekia — tiesos Pilnybės, būtent, — bet nežinojo, kokiu keliu eiti. Ir štai Bažnyčios Tėvai parodė tą kelią, parodė Kristų: «Aš esu kelias!» Klasiškoji kultūra jiems buvo prirengiamoji mokykla pradėti sisteminti krikščionybės dėsnius, buvo neišsemiamas arsenalas puikiausių ginklų pagrįsti ir ginti krikščioniškojo mokslo tiesoms. Bažnyčios Tėvų raštuose slepiasi neapsakomas kultūrinis lobis. Jųjų veikalai padėjo pamatus visai vidurinių amžių kultūrai. O jeigu jų mokslo vaisiai negreit pribrendo, tai čia kaltas tas didis tautų kilnojimasis, tas visuotinis socialinio gyvenimo pakrikimas, neleidęs žmonėms susitelkti ir persvarstyti šitų vyrų darbus. Žymiausias visų Bažnyčių Tėvų, didžiausias visų amžių teologas ir filosofas yra šv. *Augustinas*.

2. Šv. Augustino asmuo

Harnackas šv. Augustiną palygino su Faustu. Taip! Šis didis šventasis tikrai buvo faustiškos prigimties. Fausto, išreiškusio 18 šimt. žmonijos ilgesį, vyriausias troškimas surasti tiesą labai primena šv. Augustino sielos šauksmą: «O tiesa, tiesa! Kaip labai trokšta tavęs mano siela!» Bet vis dėlto tarp juodviejų yra neužgrendžiamas tarpas: šv. Augustino kova yra už Dievą, Fausto kova yra prieš Dievą. Faustas tiesos ieško magijoj, galop susideda su Mefistofeliu, pasineria į gyvenimo sūkurius ir žūsta. Šv. Augustinas pradeda nuo gyvenimo linksmybių, pereina religines ir filosofines klaidas ir pri-

eina prie Dievo. Faustas žengė visiškai atbulai, kaip ir visas jo atstovaujamas to meto — ir dabartinis — pasaulis.

Genijali šv. Augustino dvasia nerimo, nerasdama absoliutiškos tiesos. Stabmeldiškasis lavinimas nedavė jam stiprių pagrindų. Patvirkęs anų laikų gyvenimas, karštas tikrai afrikietiškas jo kraujas stumte jį stūmė ieškoti realių smagumų. «Ir kas galėjo mane labiau pradžiuginti, kaip mylėti ir būti mylimam», — rašo jis pats (Confes. II. 2) Pozityvios religijos stoka (tuo metu šv. Augustinas dar nebuvo pakrikštytas) nedavė akstino varžyti savo aistras, ir jis ėjo per visus nuodėmingų džiaugsmų laipsnius. Aštuoniolikos metų pasiėmė pas save mergaitę, su kuria gyveno, nors į moterystę ir nemanė eiti. Bet ir tarp šitų kūniškų linksmybių, į kurias jis ypač įsileido atvykęs į Kartaginą, jojo siela alko, alko tikro džiaugsmo ir tikros tiesos. «Mano viduje buvo badas»—rašė jis vėliau (Conf. III, 1.). «Ir argi toks mano gyvenimas buvo gyvenimas, mano Dieve?» (ib. III, 2) Žemės džiaugsmais pasitenkina tik nykštukai. Milžinai ieško amžinos linksmybės. Ieškojo josios ir šv. Augustinas. Bet kur rasti? kuriuo keliu eiti?

Šitokio išvidinio krizio metu jis pakrypsta į manichejizmą. Manichejai, šv. Augustino liudijimu, nuolat kalbėję apie Jėzų Kristų, šv. Dvasią, apie tiesą (žiūr, Conf. III. 6), fantastiška savo pasaulėžiūra suviliojo jojo dvasią, taip ieškančią tiesos ir taip nusivylusią kūno smagybėmis. Nesuvokdamas, iš kur pasaulyje blogis, nesuprasdamas Dievo prigimties ir įsivaizduodams jį medžiaginį (žiūr. Conf. III, 7), lengvai patikėjo tiems, kurie skelbė kitokį mokslą negu retorių mokyklos Tagastėj ar Kartaginoj. O kas nežino, kad genijali dvasia nėra konservatorė? Tuo labiau, kad gestančios stabmeldybės metu viskas buvo suvesta tik į gražias išorines formas.

Bet kad manicheizmo svaičiojimai neturi pagrindo, kad visas jų mokslas yra ne proto, tik vaizduotės padaras,—tą mato kiekvienas, rimčiau galvojąs žmogus. Tą pamatė ir šv. Augustinas. Milano vyskupo šv. Ambraziejaus pamokslai, gilus tiesų meditavimas parodė jam manicheizmo klaidas, ir jis nutarė jį visiškai pamesti. Bet kur eiti? Kur ieškoti tiesos, kurios taip labai troško jojo širdis?

Ieškojęs gyvenimo prasmės kūno smagumuose, ieškojęs manichejų moksle ir niekur josios neradęs, šv. Augustinas pradėjo abejoti, ar iš viso galima pažinti tiesą. Jo patyrimas buvo dabar daug platesnis, proto žvilgis daug gilesnis, bet prie tiesos neprisiartinta nė trupučio. Po tiek klaidžiojimų — nė trupučio! Ir štai jis gyvena skepticizmo laikotarpį. Bet šitokia filosofija, būdama grynai negatyvinio pobūdžio, nestatanti ir negalinti statyti jokių problemų, aišku, nepatenkino šv. Augustino proto, kuris ieškojo ne neigimo, bet teigimo, amžino, nesikeičiančio teigimo, viską nušviečiančio, viską apimančio. Juk apie viską sakyti «ne» —

tai vis tiek, ką ir nieko nesakyti. Tuo tarpu žmogus, kiekvienas žmogus—tuo labiau genijalus—visada linksta realybėj pripažinti ir pažinimo tikrumą ir tiesos objektyvumą, nors teorijoj būtų ir didžiausias skeptikas. Čia yra didžiausia skepticizmo silpnybė, kurią jautė ir patys jojo šalininkai. Jautė ją ir šv. Augustinas ir todėl skepticizmą pats laikė tik pereinamuoju etapu. Tuo tarpu prisidėjo prie Kat. Bažnyčios katechumenų, kol galop paaiškės, kur turi kreipti savo žingsnius.

Augustinas — katechumenas. Jis dabar pradeda tikėti, kad, tur būt, katalikybėj yra toji tiesa, kurios taip aistringai ieškojo ir kurios niekur nerado. Taip jis t i k i, bet jis dar n e ž i n o. Jis dar neturi pagrindo, jo sielos dirva neparuošta Amžinosios Tiesos sėklai, kad priimtų mokslą to, kuris «stabmeldžiams yra paikybė» (šv. Povilas). Ir šitą dirvą jam parengė neoplatonizmas.

Šv. Katarinos bažnyčioj Pizoje yra paveikslas vaizduojąs šv. Tomo Akviniečio triumfą. Iš vienos jojo pusės stovi Aristotelis, iš kitos Platonas ir kvepia savo išmintį Angeliškajam Daktarui. Šituo paveikslu norėta pasakyti tą pat, ką M i n u c i u s F e l i x pasakė žodžiais: «Krikščionys dabar yra filosofai, o senovės filosofai buvo krikščionys». Jie žinojo, kur reikia eiti, tik nežinojo, kuriuo keliu. Jie daugeliu atžvilgių prisiartino prie krikščionybės labai arti, jog, pav., Eusebijus Platoną net pavadino Atikos Moze. Pats šv. Augustinas nustebo skaitydamas jo dialogus: jie taip krikščioniškai skambėjo. Krikščionybė ir buvo tiesos išbaigimas, išpildymas Sokrato, Aristotelio ir Platono nujautimų. Todėl suprantama, kad neoplatonikų raštai šv. Augustinui buvo geriausia prirengiamoji mokykla įžengti į krikščionybę Nematerialinis jųjų Dievo supratimas, artimas krikščioniškajam Žodžiui jųjų Logos visiškai išdildė Augustino sieloj manichejizmo likučius. Jis dabar pradėjo skaityti ir šv. Raštą, ypač šv. Povilo laiškus, kurie pirmiau, pamėgusiam klasišką formą, buvo labai nesklandūs ir negilūs. Tiesa, praktinis jo gyvenimas vis dar nesikeitė. Išėjus pirmajai konkubinai, iš kurios susilaukė sūnų Adeodatą, jis pasiėmė kitą. Bet tai buvo paskutiniai nuodėmės laimėjimai. Augustinas jau buvo arti amžinosios Tiesos vartų, pro kuriuos netrukus įėjo, ir ši Tiesa apgaubė visą jo sielą.

Bet kokią didžiulę kovą reikėjo pereiti šiam šventajam, kol galop pasijuto pergalėjęs. Pasaulio džiaugsmai, tuštybių tuštybės, senos draugystės laikė įsikibusios į jojo sielą ir šnabždėte šnabždėjo: «Argi pamesi mus! Nuo to laiko mes nebūsime su tavim amžinai! Nuo to laiko šis ir anas darbas tau bus užgintas amžinai». (Conf. VIII.11). Ir didžiulė audra siautė jojo sieloj. Karštos ašaros dažnai vilgė susirūpinusį Augustino veidą. Kartą ši kova pasiekė aukščiausią laipsnį. Jis gulėjo po fygos medžiu ir graudžiai verkė. „Paleidau ašaroms vadžias, ir išsiveržė iš mano akių upeliai, maloni auka

Tau, Dieve!.. Ar ilgai dar sakysiu: rytoj ir rytoj? Kodėl ne tuoj? Kodėl ne dabar turi būti galas mano nedorybėms?» (Conf. VIII. 12). Staiga iš netolimo namo pasigirdo balsas: «*Tolle, lege; tolle, lege*». «Imk ir skaityk! Imk ir skaityk!» Tai buvo žaibas Augustino sielai. Jame jis matė Dievo paliepimą, todėl greit paėmė šv. Povilo laiškus ir atsivertęs skaitė pirmą pasitaikiusį skyrių: «Elkimės padoriai, nepasiduodami apsirijimams ir girtuokliavimams, paleistuvavimui ir begėdystei, barniui ir pavydui, bet apsivilkite Viešpačiu Jėzumi Kristumi ir nesirūpinkite kūnu geiduliams patenkinti». (Rom. 13, 13—14). Šitų žodžių užteko. Naktį iš 24 į 25 balandžio 387 m. Augustinas su savo sūnumi Adeodatu ir draugu Alypijum buvo Milano vyskupo šv. Ambraziejaus pakrikštytas. Jis vėl verkė «tarp malonaus bažnyčios himnų ir giesmių skambėjimo» (Conf. IX. 6), bet tai jau nebuvo kartaus nusivylimo ir klajonių ašaros, tik didaus džiaugsmo ir tyro entuziazmo. «Ir įėjo tiesa į mano širdį, ir užsidegė maldingumo jausmai, ir bėgo ašaros, bet man buvo gera su jomis». (Conf. ib.).

Tai buvo galutinis jo laimėjimas. Surado absoliutiškąją Tiesą, surado gyvenimo prasmę ir tikslą, beliko daryti atgailą už savo jaunystės klaidas. Šiuo laiku Augustinas jau buvo 33 metų amžiaus. Nuo dabar prasideda jo šventumo laikotarpis.

Po motinos mirties jis grįžo iš Italijos atgal į Afriką ir čia pradėjo savo naująjį gyvenimą. Pašvęstas kunigu, vėliau vyskupu visa savo siela rūpinosi tikinčiųjų reikalais. Jojo pamokslininkavimas buvo tiesiog nuostabus. Dažnai sakydavo pamokslus po du kartu per dieną. Jis buvo didžiausias to meto Vakarų Bažnyčios kalbėtojas. Privatiškam gyvenime be galo paprastas, kuklus, jis susilaikydavo nuo gardesnių valgių; prie stalo būdavo skaitoma kokia šventa knyga arba vedamas disputas mokslo klausimais. Jojo namuose negalėjo gyventi nė viena moteris, net nė artimiausia giminė. Ypač buvo dosnus pavargėliam. «Aš esu elgeta elgetoms ir mielai noriu juo būti, kad tuo būdu priklausyčiau Dievo vaikams».

Ambraziejus, Jeronimas [1]) ir Augustinas buvo trys skaidriausios to meto Katalikų Bažnyčios žvaigždės. Juos galima trumpai taip charakterizuoti: Ambraziejus — c h a r a k t e r i s,— Jeronimas—t a l e n t a s, Augustinas — g e n i j u s. Savo minties gilumu, savo individualybės turtingumu jis žymiai pralenkia visus savo meto ir ilgų amžių po jo žmones. Jis stovi viso šito perijodo viduryje, jungdamas stabmeldiškąjį pasaulį su krikščionybe ir tiesdamas vieną ranką Platonui, o antrąją—šv. Tomui Akviniečiui. Jis yra Vakarų filosofijos ir teologijos kūrėjas.

---

[1]) Š. v. A m b r a z i e j u s (340—395) buvo Milano vyskupas, žymus savo ganytojavimu ir savo raštais.

Š v. J e r o n i m a s (331 ar 340—420) didis šv. Rašto žinovas, išvertęs jį iš hebrajų į lotynų kalbą. Jojo vertimas ir šiandie yra Kat. Baž. vartojamas, vad. *Vulgata*. *A. M.*

Minties srovė, kuri eina per Platoną ir Plotiną, šv. Augustine rado suderinimą su krikščionybe, ir dabar ji pradeda klabenti į mūsų laikų kultūros rūmų vartus. Po 1500 m. žmonija atsidūrė vėl tose pačiose dvasinės atmosferos sąlygose, kokiose buvo ir Augustino laikais. Tada geso stabmeldiškoji kultūra, dabar gesta renesanso kultūra, sukurta irgi žmogaus stabmeldžio, žmogaus, kuris norėjo nuversti Dievą nuo Visatos Karaliaus sosto ir pats ten atsisėsti. Naujųjų laikų istorija yra šv. Augustino gyvenimo istorija. Bet jeigu mūsų laikai p r a d ė j o su šv. Augustinu eiti, tegul su juo ir p a b a i g i a. Keliamas balsas, kad be šv. Augustino mes neišspręsime dabar kilusių problemų, nesugebėsime gerai pagrįsti auštančio naujo amžiaus. Tai yra tiesa ir ši tiesa šv. Augustiną dar labiau priartina prie mūsų laikų. Šių metų jubiliejus gal nudengs tą nežinojimo kaukę, kuri šį didį šventąjį ir galvotoją buvo paslėpusi nuo moderniškojo pasaulio, nes vis dėlto reikia sutikti, kad mūsų žmonėms yra labiau žinomas šv. Augustino tik vardas, negu raštai ir bendrai mokslas. Kai Dr. John S. Zybura išsiuntinėjo Anglijos, Amerikos ir Kanados profesoriams anketą dėl neoscholastikos, tai šie atsakė, kad dabartinis nedraugiškumas tomizmui nėra joks nedraugiškumas, bet tik abejingumas, kyląs dėl n e ž i n o j i m o... Moderniškosios filosofijos šalininkai *apie* šv. Tomą *šiek tiek* skaitę. Taigi tik «*apie*» ir «*šiek tiek*»! Jei taip yra su šv. Tomu, tad ką bekalbėti apie šv. Augustiną, kuris laiko atžvilgiu yra taip tolimas. Bet jo dvasia mūsų laikams yra daug artimesnė, negu šv. Tomo. Todėl nenuostabu, kad taip filosofija, taip teologija dabar vis labiau pradeda krypti į šv. Augustiną. Ir kažin ar šis jubiliejus nebus augustinizmo laimėjimas šių mokslų pasaulyj?

Šis ugningas filosofas, jungęs savyje intuicijos gilumą su refleksijos platumu, šis didis šventasis, buvęs ir didis nusidėjėlis; šis žmogus, vienijęs afrikietišką temperamentą su helenišku rimtumu, orientališką patosą su stabmeldišku sodrumu, graikų idealizmą su rymiečių patvarumu ir minties griežtumu; ši amžinai kovojanti, amžinai nerami, lyg įaudrinta jūra, asmenybė užsitarnauja visokeriopos mūsų pagarbos ne tik kaip genijalus mokslininkas ar didis šventasis, bet ir kaip mūsų laikų Mokytojas, rodąs kiekvienai kultūros krypčiai jos tikrąjį kelią — *civitas Dei!*

Ruošiamas š. m. birželio mėn. 21—23 dieną Kaune Ateitininkų Kongresas bus džiaugsmingas organizacijos dvidešimties metų darbų ir laimėjimų minėjimas. Ar pagalvojai, kad ir tu, kaip jaunuolis ir ateitininkas, tame Kongrese esi laukiamas ir kad, dalyvaudamas jame, galėsi pasisemti tolimesniam savo gyvenimui ir veikimui paskatinimo ir stiprybės?

Šv. Augustinas

Confessiones

(Ištraukos)

Vertėjo prierašas. Šv. Augustino *„Confessiones“*, parašytos apie 400 m., turi viso trylika knygų (maždaug 400 psl. in 12°). Pirmutinėse devyniose autorius pasakoja dvasinį ir dorovinį savo sielos gyvenimą ligi savo motinos šv. Monikos mirties (387 m.). Dešimtosios knygos rodo, koks buvo šv. Augustinas, jau baigdamas rašyti savo išpažinimus. Trejos paskutinės neturi sąryšio su pirmosiomis. Tai yra tik Genezės Tvėrimo dienų apmąstymai.

Daugelis garsių pasaulio vyrų rašė savo išpažinimus, bet nė vienas neprilygo šv. Augustinui, nes jie savo darbus pasakojo žmonėms, tuo tarpu šv. Augustinas išpažino juos Dievui. Skaitant „Confessiones“, prabėga pro akis nuostabus šio didžio šventojo, kartu ir didžio mokslininko gyvenimas, pilnas nerimasčio dėl klaidžių pasaulio vilionių, kurios traukė afrikietišką jojo širdį, bet kurios kartu praskleidė tą didžią tiesą, kad mūsų gyvenimas tik tada įgauna prasmės, kada jis virsta kelione prie Dievo. Bet jeigu kas imtų „Confessiones“ į ranką, tikėdamasis rasti ten įdomių nuotykių, rasti tokių vaizdų, kokių Rousseau savo išpažinimuose yra aprašęs, žodžių, jeigu kas į šį veikalą žiūrėtų, kaip į kokį romaną, tas skaudžiai apsiriktų. Veiksmo, intrigų ir fabulos čia beveik nėra. Išviršinis gyvenimas yra tik fonas, ant kurio piešiama išvidinės kovos ir išvidiniai pergyvenimai. „Confessiones“ yra grynai psichologinis veikalas.

Aistringas tiesos ieškojimas, lyg raudona gija, traukiasi per visą knygą. Ir ši tiesos meilė suteikė šv. Augustinui jėgos savo sielos vidų atverti širdis sujaudinančiu būdu, o puikiu stiliumi pagražinti dėstomą mintį ir palengvinti jai pasiekti skaitytojo sąmonę. Išpažinimų kalbos gražumas primena psalmes, kurios buvo mėgstamiausias šv. Augustino skaitymas. Jeigu dar prie formos tobulumo pridėsime turinio kilnumą, gausime geriausią šios rūšies veikalą visoj pasaulinėj literatūroj. „Ši knyga uždegs atšalusių sielą; byrės tau ašaros ją beskaitant, ir verksi skaitydamas, ir verkdamas būsi paguostas“ (Petrarka).

Taigi mes ir norime bent su kai kuriais šito veikalo skyriais susipažindinti jaunuosius mūsų draugus. Žinoma, vertimas stiliaus atžvilgiu negali nė iš tolo lygintis su originalu. Ir jei kas norėtų pažinti Tagastės retoriaus kalbą, teskaito „Confessiones“ lotyniškai.

Versdami naudojomės Pranciškaus Brehm'o leidimu *„Bibliotheca ascetica“* XVII. 1926 m. Ratisbonae.

Iš pirmųjų knygų

12 skyrius

Kūdikystės metais, kada dėl manęs nereikėjo tiek drebėti, kaip jaunatvėj, nemėgau mokslo ir nekenčiau, kad buvau verčiamas. Bet vis dėlto buvau verčiamas ir į gerą man tas išėjo, nors aš pats ir negerai dariau, nes jei nebūčiau buvęs

verčiamas, tikrai būčiau nesimokęs. Priverstas niekas nedaro gero, nors tai, ką daro, ir būtų gera. Taigi nedarė gero nė tie, kurie mane vertė, ir tik nuo Tavęs, mano Dieve, atėjo man visokis gėris. Nes anie nenumanė, kad tą, ko vertė mane mokytis, aš panaudosiu tenkinti nepatenkinamiems gausingo neturto ir gėdingos garbės troškimams. Bet Tu, Kuris suskaitei mūsų galvos plaukus, Tu panaudojai mano gerovei klaidą visų tų, kurie vertė mane mokytis, o manąją, kad nemėgau mokslo, panaudojai mano bausmei, nes buvau josios vertas — toks mažas kūdikis ir toks didis nusidėjėlis. Taigi negerai darančių pagelba Tu pats padarei man gera, ir man nusidėjėliui teisingai užmokėjai. Nes paliepei, ir taip įvyksta, kad kiekviena netvarkinga dvasia yra pati sau bausmė.

13 skyrius

Bet ir dabar nėra man dar pakankamai aišku, kodėl nekenčiau graikų literatūros, kurios mokiausi, būdamas mažas. Lotynų literatūrą labai mėgau, žinoma, mokomą ne pradžios mokytojų, bet vadinamų gramatikų. Nes tas pirmas mokslas, kada buvo mokoma skaityti, rašyti ir skaičiuoti, nemažiau man buvo sunkus ir kankinąs, kaip visa graikų literatūra. Ir iš kur tai visa buvo, jei ne iš nuodėmės ir gyvenimo tuštybės, nes buvau kūnas ir vėjas, kuris nuskrenda ir nebegrįžta. Šis pirmasis mokslas, kuris išmokė mane perskaityti raštą ir pačiam parašyti, ką norių, buvo daug geresnis, — nes ištikimesnis, — už tą, kuris mane vertė, užmiršus savąsias klaidas, prisiminti Enejaus klajones ir verkti mirusios Didonos, nes ji nusižudė iš meilės, tuo tarpu aš nelaimingas, Viešpatie mano gyvenime, aš neišliejau nė vienos ašaros, kad Tau buvau miręs.

Juk kas yra vargingesnio už vargšą, nesigailintį savęs, apverkiantį Didonos mirtį, įvykusią dėl Enejaus meilės, o neverkiantį savo pačio mirties, įvykusios nemylint Tavęs, mano Dieve, mano širdies šviesa, mano sielos gelmių duona ir galybe, apvaisinanti mano protą ir mano mąstymą? Nemylėjau Tavęs ir svetimoteriavau *), o svetimoteriaujančiam iš visų pusių šaukta: «*Gerai, gerai!*» Nes šio pasaulio draugystė yra svetimoteriavimas, ir «*gerai, gerai*» sakoma tam, kad sugėdintų žmogų, jei šis kitaip elgtųsi. Ir štai verkiau ne to, bet Didonos, kardu užbaigusios savo gyvenimą; palikęs Tave, sekiau paskui menkiausius tavo sutvėrimus. O jei man būtų draustą tai skaityti, būčiau liūdėjęs, nes būčiau neskaitęs to, ko liūdėjau. Tokia mano kvailybė šitą mokslą laikė kilnesniu ir vaisingesniu, negu tą, kuris buvo mane išmokęs skaityti ir rašyti.

---

*) Šv. Augustinas čia turi galvoj dvasinę svetimoterystę. Siela, būdama Kristaus sužieduotinė, atsitraukdama nuo Jojo, laužo ištikimybę ir lyg svetimoteriauja. Vert.

Bet dabar, mano Dieve, tavo tiesa šaukte šaukia mano sieloj: ne taip yra, ne taip; pirmas mokslas buvo daug geresnis. Nes štai dabar esu pasiryžęs greičiau užmiršti Enejaus klajones ir visą tos rūšies mokslą, negu skaityti ir rašyti. Uždangos kybo ant gramatikų mokyklų durų, bet jos reiškia ne tiek garbingą paslaptį, kiek klaidos pridengimą. Tegul neprieštarauja man tie, kurių jau nebijau, nes išpažįstu Tau, mano Dieve, visa, ką tik nori mano siela, ir esu ramus, nes palikau bloguosius savo kelius, kad pamylėčiau tavo geruosius. Tegul neprieštarauja man nė pasauliškos literatūros pirkėjai arba pardavėjai, nes jei paklausčiau jų, ar tikrai Enejus, kaip sako poetas, buvo atvykęs į Kartaginą, tai nemokyti pasakytų nežiną, o mokytesni tiesiog tai paneigtų. Jei paklausčiau, kokiomis raidėmis buvo rašomas Enejaus vardas, tai visi man teisingai atsakytų, kad tokiomis, kokios žmonėms tada patiko ir kokiomis buvo susitarę rašyti. Taip pat jei paklausčiau, kada būtų didesnė skriauda jų gyvenimui, ar kai užmirštų skaityti ir rašyti, ar šituos poetiškus pasakojimus, rodos, visiems aišku, ką atsakytų kiekvienas, kuris dar nėra pats savęs visiškai užmiršęs. Taigi nusidėjau, labiau mylėdamas tuos tuščius dalykus, negu naudingus, arba geriau šitų nekęsdamas, o anuos mylėdamas. «Vienas ir vienas—du, du ir du—keturi»—nepakenčiama man buvo ši giesmelė, ir priešingai, koks malonus buvo tuštybės vaizdas, skaitant apie medinį arklį pilną ginkluotų vyrų, apie Trojos gaisrą arba apie pačio Kreuzo šešėlį.

14 skyrius

Taigi dėlko nekenčiau graikų literatūros, nors joje buvo apdainuojami ir tie patys dalykai? Juk ir Homeras mokėjo pinti tokias pasakas; ir jojo vaizdai yra labai žavingi, o vis dėlto man vaikui jis buvo toks kartus! Bet, manau, graikų vaikams Virgilijus būtų toks pat, jei tik jie būtų verčiami jo mokytis, kaip aš buvau verčiamas mokytis Homero. Sunkenybės būtent, sunkenybės išmokti visiškai svetimos kalbos lyg tulžimi aplaistė visokį graikiškų pasakojimų gražumą. Nesupratau nė žodžio, o bausmėmis ir grasinimais jau buvau verčiamas jų mokytis. Lotyniškai būdamas mažutis irgi nemokėjau. Tačiau dėmėdamasis išmokau be jokios baimės ir kankinimo, išmokau iš auklių glamonėjimų, mane belinksminančių, su manim bežaidžiančių. Taigi išmokau nebaudžiamas ir neverčiamas, nes pati širdis mane vertė pareikšti savo mintis, ko būčiau negalėjęs padaryti, jei nebūčiau išmokęs žodžių — ne iš mokančių, bet iš kalbančių, kuriems ir norėjau pasakyti savo jausmus.

Iš to pakankamai aišku, kad tokiems dalykams mokytis daug naudingesnis ir vaisingesnis yra laisvas smalsumas, negu baimingas būtinumas. Bet būtinumas apibrėžia smalsumą Tavo, Dieve, įstatymais, įstatymais, besitraukiančiais nuo mokytojo

rykštės ligi kankinių bandymų, galingais įstatymais, kurie į mūsų gyvenimą įpina išganingų kartybių, šaukiančių mus grįžti prie Tavęs nuo sugedusių linksmybių, dėl kurių mes palikome Tave.

15 skyrius

Išklausyk, Viešpatie, mano prašymo, kad nepavargtų mano siela nuo tavo bandymų ir kad nepavargčiau pats, išpažindamas tavo gailestingumą, kuriuo išvedei mane iš blogiausių kelių, kad labiau Tavimi susižavėčiau, negu anomis vilionėmis, kurių ieškojau; kad mylėčiau Tave labiau už viską ir iš tikros širdies apkabinčiau Tavo ranką, o Tu mane saugotum nuo visokių gundymų ligi galo. Tu, Viešpatie, esi mano Karalius ir mano Dievas. Tad tegul tarnauja Tau visa, ko tik naudingo mažas išmokau; tegul tarnauja visa, ką tik kalbu, ką rašau, ką skaitau ar skaičiuoju, nes kadangi mokiausi tuščių dalykų, Tu nubaudei mane ir dėl tų tuštybių atleidai mano nusidėjimus. Bet tų tuštybių pagelba išmokau daug gerų žodžių, nors jų galima buvo išmokti ir be tų tuštybių, tuo labiau, kad šitoks mokslo kelias kūdikiams būtų ne toks pavojingas.

16 skyrius

Bet vargas tau, žmogaus papročių upe! Kas tau atsispirs? Ar ilgai dar tu neišdžiūsi? Ar ilgai dar neši Ievos sūnus į didžiulę, ūžiančią jūrą, kurią vargiai per plauks tie, kurie nesėda į laivą. Argi ne tavo pagrobtas aš skaičiau apie griaudžiojantį ir svetimoteriaujantį Jupiterį? Žinoma, jis negalėjo daryti nei vieno, nei kito, bet visa buvo išgalvota tam, kad būtų galima atvirai svetimoteriauti, prisidengus didžiojo griausmininko autoritetu. Bet kuris penula *) apsisiautęs mokytojas galėjo ramiai klausyti žodžių žmogaus, tokio pat dulkės, kaip ir jie, sakančio: «Visa tai prasimanė Homeras; jis dievus sužmogino; bet labiau norėčiau, kad mus būtų sudievinęs» **). Tiesa, jis tai išgalvojo, bet, teisingiau sakant, išgalvojo tam, kad, dieviškus daiktus priskiriant žmonėms, nuodėmė nebūtų laikoma nuodėme, ir kiekvienas, kuris taip daro, atrodytų sekąs ne mirtingais žmonėmis, bet dangiškaisiais dievais.

Žmonių sūnūs krinta į tave, pragariškoji upe, leisdami pinigus, kad to viso išmoktų, ir, manoma, esą didis dalykas, jei visa tai pasakojama aikštėse, akivaizdoj įstatymų, kurie už tai be vienkartinio mokesčio paskiria dar nuolatinį atlyginimą. Tu daužai uolinius krantus ir šauki sakydama: «Čia išmokstama kalbos, čia įgyjama iškalba taip reikalinga kitiems įtikinti ir

---

*) Penula yra drabužis, nešiojamas nuo šalčio ir užsivelkamas ant tunikos. Šv. Augustino laikais jį dėvėdavo gramatikos mokytojai. Vert.

**) Cituota Cicero Tuscul. l. 26.

nuomonėms suderinti». Juk būtume nežinoję šitų žodžių: *aukso lietus, prieglobstis, apgaulė, dangaus šventyklos* — ir daugelio kitų, jeigu Terentius nebūtų aprašęs begėdžio jaunikaičio, įsivaizduojančio svetimoteriaujantį Jupiterį, bežiūrint į sienoj nupieštą paveikslą, kurio turinys buvo toks: «Sakoma, kad Jupiteris pasiuntė į Danajos prieglobstį aukso lietų ir tuo būdu prigavo moteriškę»*). O štai, kaip tas pats jaunikaitis, dievo autoritetu prisidengdamas, teisina savo nedorybes: «Jei taip daro dievas, kuris savo griausmu sujudina didžiausias dangaus šventyklas, kodėl aš, vargšas žmogelis, to negalėčiau. Aš tai dariau—ir buvo gerai» **).

Netiesa, kad skaitant tokias šlykštynes greičiau išmokstama kalbos; priešingai, tokia kalba tik palengvina padaryti pačią begėdystę. Nekaltinu žodžių, kurie yra kaip ir brangios taurės, bet kaltinu klaidos vyną, kuris girtų mokytojų jose buvo duodamas mums gerti. O jei būtume negėrę, mums grėsė bausmės ir nebuvo galima apeliuoti net į bet kurį blaivų teisėją. Tačiau aš, mano Dieve, Kurio akivaizdoj nebaisūs man mano atsiminimai, aš mielai viso to mokiausi, džiaugiausi tuo vargšas ir dėl to buvau laikomas žadančiu gražią ateitį.

17 skyrius

Leisk man, Viešpatie, šį tą pasakyti ir apie tai, kokiomis kvailybėmis aš piktnaudžiojau duotas man tavo dovanas. Atliktini darbai jaudino mano sielą ir garbės troškimu ir bausmės baime taip, jog galėjau pritaikinti sau liūdinčios ir įpykusios Junonos žodžius, kad «ji negalinti Teukrų karaliaus nukreipti nuo Italijos» ***), nors Junonos kalbant aš niekados negirdėjau. Mes buvome verčiami pamėgdžioti poetų prasimanymus ir proza atpasakoti tai, ką jie buvo eilėmis aprašę. Ir tas atpasakotojas buvo labiau pagiriamas, kuris geriau išreikšdavo vaizduojamo asmens pyktį arba skausmą ir parinkdavo minčiai tinkamesnių žodžių. Ir dėl ko, Viešpatie, tikrasis mano gyvenime, dėl ko aš pasakodamas pralenkdavau daugelį savo vienmečių ir mokslo draugų? Argi visa tai nebuvo tik dūmai ir vėjas? Argi jau nebuvo nieko kito, kuo būdu galima buvę lavinti mano gabumai ir mano iškalba? Tavo garbė, Viešpatie, Tavo garbė šv. Rašte būtų ugdžiusi mano širdies diegelius, ir šie nebūtų tekę tuštybei, kaip grobis tenka nešvariems paukščiams. Bet mes ne vienu būdu aukojame nupuolusiems angelams.

---

*) Cituota Terentius: «Eunuchus» 585.
**) ibd. 589.
***) Cit. Virgilijaus «Eneida» I, 38.

J. S—kas

Kaip mūsų vadai gyvena

Pas Ateitininkų Federacijos Garbės Teismo narį D-rą L. Bistrą

Graži gegužės mėnesio diena.

Buvo lygiai vienuolikta valanda, kai, eidamas Jūsų korespondento pareigas, atsilankiau pas D-rą Leoną Bistrą «Ryto» redakcijoje.

Sužinojęs mano atsilankymo tikslą, p. Daktaras maloniai sutiko pasikalbėti ir paprašė sėstis. Kol aš spėjau savo iniciatyvą parodyti, jis jau ir prabilo:

— Na, tai ko tamsta mane nori klausti?

Negalėdamas į tokį greitą klausimą iš karto visa eile savo klausimų atsakyti ir, rodos, būdamas nuoseklus ir logiškas, pradėjau:

— Pirmiausia, ponas Daktare, norėčiau kai ką sužinoti iš Tamstos gyvenimo.

Mano egzaminuojamas Dr. L. Bistras, ilgai nelaukdams, pradėjo:

— Gimiau Liepojoje 1890 m. spalių mėn. 20 d. Mano tėvas buvo paprastas bežemis darbininkas iš Šeduvos parapijos. Į Liepoją, kur buvo statoma tvirtovė, iš Lietuvos emigravo ieškodamas darbo. Šiame mieste man teko augti ir mokytis. Pirmiausia lankiau parapijos mokyklą. Po to, baigdamas 12-tus metus, 1902 m. įstojau į gimnaziją, kurią baigiau 1910—11 mokslo metais. Baigęs gimnaziją 1911 metais įstojau į Ženevos universitetą studijuoti medicinos. 1912 metais iš čia persikėliau į Šveicarijos Fribourgo filosofijos fakultetą. Grįžęs iš Fribourgo atostogų į Lietuvą, į užsienį nebevažiavau. Pastojau į Dorpato universitetą, kur toliau studijavau mediciną. Dorpate išbuvau iki 1914 metų pavasario, kada vėl išvažiavau į užsienį. Bandžiau stoti į Müncheno ir Insbruko (Austrijoj) universitetus, bet apsistojau Šveicarijos Friburge. 1914 m. liepos mėn., prieš pat Didžiojo karo paskelbimą, grįžau atostogų pas tėvus. Karo metu mokytis negalėjau. Rugsėjo mėn. buvau mobilizuotas. Iš pradžių patekau į Grajevo tvirtovę, esančią už Baltstogės, tik keli kilometrai nuo vokiečių sienos. Iš čia, artinantis vokiečiams, buvau iškeltas į Baltstogę, o po mėnesio—į Minską. Kadangi čia buvo maža vietos, tai su batalijonu buvau perkeltas į Bobruisko tvirtovę, kur 396 atsarginiam pulke teko išbūti daugiau kaip pusė metų.

1915 metų pavasarį, esant dideliam sanitarinio personalo trūkumui, man, kaip medicinos studentui, buvo leista eiti felčerio pareigos batalijone. Vėliau Bobruisko karo ligoninėje, iš-

laikęs reikalingus egzaminus, gavau felčerio laipsnį ir buvau iškeltas į 266-tą karo lauko ligoninę, kuri, stovėjusi Minske, gegužės mėn. man atvykus gavo įsakymą išsikelti į Galiciją prie Sano upės, kur buvo numatomos didelės kautynės su Mackensено armija, stumiančia rusus iš Karpatų. Ligoninei teko sustoti garsioj senovės lenkų tvirtovėj Zamosce, esančioj maždaug apie 20 klmtr. nuo pačių svarbiųjų karo operacijų. Iš čia, vokiečiams pralaužus frontą, teko bėgti pro Krasnoctavą, kur vos išvengiau nelaisvės.

1915—16 m. su karo lauko ligonine teko paliai frontą tai pirmyn, tai atgal stumtis, kol po žinomo nepavykusio Kerenskio puolimo Galicijoje ligoninė turėjo pasitraukti į Sinčos miestelį, esantį Poltavos gubernijoje, Ukrainoje. Čia gyvendamas susilaukiau bolševikų įsigalėjimo Rusijoje ir vokiečių okupacijos. Mūsų dalis pakriko ir 1918 m. liepos mėn. pavyko iš Gomelio išsiprašyti į vokiečių pabėgėlių transportą ir su juo sugrįžti į Lietuvą. Rugsėjo 8 dieną buvau jau Liepojoje, o po savaitės atvykau į Kauną.

Kaune ėmiausi visokeriopo darbo. Pirmiausia su a. a. Vytautu Endziulaičiu, dar vokiečių kariuomenei tebesant, organizavom pirmas Kauno miesto savivaldybes. Vyriausybei iš Vilniaus persikėlus į Kauną, 1919 m. kurį laiką buvau «Spaudos Biūro» vedėju. Tų pačių metų rudenį išvykau į užsienį baigti mokslo. Iš pradžių į Šveicarijos Fribourgą įvažiuoti leidimo negavau, dėl to teko apsistoti vokiečių Freiburge. Gavęs leidimą persikėliau į Šveicariją, kur 1920 m. sausio 10 d. Friburgo katalikų universitete išlaikiau baigiamuosius egzaminus ir apgynęs disertaciją—«Vladimiro Solovjovo moralinė filosofija» — gavau daktaro laipsnį. Po to grįžau į Lietuvą ir visą laiką dirbau daugiausia visuomeninį darbą. Visuose trijuose seimuose buvau atstovas ir kelis kartus ministeris. Dabar esu Krikščionių Demokratų partijos ir Leono XIII-tojo Fondo pirmininkas. Be to, Universitete, Teologijos-Filosofijos fakultete, skaitau teisės filosofijos ir gamtos filosofijos paskaitas.

Tai maždaug ir viskas, ką galėjau papasakoti iš savo gyvenimo.

— Įdomu būtų žinoti, dėl ko Tamsta baigęs gimnaziją studijavai mediciną, po to filosofiją ir vėl mediciną, kol baigei filosofijos mokslus?

— Sunku pasakyti. Mediciną dėl to ėmiau studijuoti, kad rusų laikais mediko profesija buvo beveik vienintelė laisva profesija, kurių buvo galima praktikuoti Lietuvoje. Didesnį asmenišką palinkimą iš pat mažumės turėjau prie filosofijos ir visuomeninių mokslų. Jei aplinkybės būtų leidę, tai mediciną būčiau baigęs, kaip materialinio pragyvenimo bazę, o taip pat būčiau studijavęs filosofiją ir visuomeninius mokslus.

— Kada, ponas Daktare, pradėjot dirbti ateitininkuose?

— Nuo pat ateitininkų atsiradimo. 1908 m., būdamas Liepojos gimnazijoje, su keliais draugais įkūriau katalikų moksleivių būrelį. Kai 1910–11 m. atsirado ateitininkai, tuoj prie jų prisidėjau. Organizaciniais ir pasaulėžiūros klausimais pradėjau

Dr. Leonas Bistras.

rašyti į «Ateitį», o mokslo metu su paskaitomis lankydavau ateitininkų kuopas Rusijoj ir Lietuvoj. Po kartą ir daugiau esu aplankęs Marijampolės, Mintaujos, Kauno, Dorpato ir kt. kuopas. Bandžiau ateitininkų kuopą įsteigti Rygoje, bet nepasisekė. 1918 m. sausio—vasario mėn. nemaža paskaitų laikiau Voronežo ateitininkams. Čia kilo K. V. C. įkūrimo įdėja. Tuo reikalu su kun. M. Krupavičium išleidome atsišaukimą, kurį bolševikai sukonfiskavo. Dėl to iš Voronežo teko pasitraukti.

«Ateityje» bendradarbiavau nuo pat jos atsiradimo iki 1923 m. Nuo 1920 iki 1923 metų ją net redagavau. Po to dėl daugelio kitų darbų mano tiesioginiai ryšiai su «Ateitimi» nutrūko.

— Kaip Tamstai patinka dabartinė «Ateitis» palyginti su prieškarine ir Tamstos redaguota?

— «Ateitį» gaunu ir peržiūriu. Asmeniškai man patinka ir atrodo, kad gerai vedama. Ar ji šiandien moksleivių reikalus patenkina, apie tai man sunku spręsti.

— Ar dabar p. D-rui tenka turėti reikalų su moksleiviais?

— Su moksleiviais tiesioginio ryšio neturiu.

— Tur būt, Tamstai daugiau tenka dirbti studentų ateitininkų tarpe?

— Taip. Dažnai studentams ateitininkams tenka skaityti paskaitos. Taip pat ne kartą tenka dalyvauti jų šventėse ir susirinkimuose.

— Tiesa. Labai norėčiau sužinoti, ar Ateitininkų Federacijos Garbės Teismui teko spręsti kokios nors bylos?

— Į teismą nė kartą nebuvau kviestas. Todėl reikia manyti, kad jokių bylų nebuvo.

— Norėčiau dar sužinoti, ar Tamstoms tenka kitose kultūrinėse organizacijose dirbti?

— Po karo teko dirbti pavasarininkuose. 1922 metais buvau «Pavasario» Sąjungos pirmininkas. Be to, buvau K. V. C. pirmininkas.

— Kada, p. Daktare, pradėjot savo visuomeninį veikimą?

— Visaip galima suprasti visuomeninį veikimą. Šiaip jau, dar gimnazijoje esant teko veikti jaunimo ir darbininkų tarpe. Būdamas penktoj klasėj vedžiau slaptą jaunimo būrelį ir laikiau nemaža paskaitų zitininkėms. Tapęs studentu tą veikimą dar labiau išplėčiau.

Nuo 1918 m. pradėjau veikti Krikščionių Demokratų partijoje. Be to, prisidėjau prie Darbo Federacijos suorganizavimo. 1922 m. buvau išrinktas į pirmąjį seimą ir buvau jo pirmininku. 1923 m. patekau į antrąjį seimą. Tais pačiais metais (1923) pirmą kartą buvau švietimo ministeriu. Nuo to laiko iki 1926 m. pakaitomis buvau tai seimo pirmininku, tai švietimo ministeriu (3 kartus). Be to, nuo 1925 m. rudens iki 1926 m. birželio mėnesio buvau ministeriu pirmininku ir krašto apsaugos ministeriu.

— Kokie motyvai Tamstą pastūmėjo į Krikščionių Demokratų partiją?

— Pirmiausia, katalikiška ideologija, o be to—demokratiškas nusistatymas, kurį išsinešiau iš šeimos. Demokratinė tvarka man yra natūrali.

— Dar norėčiau kai ką sužinoti iš Tamstos veikimo spaudoje.

— Spaudoj bendradarbiauti pradėjau nuo pirmų «Ateities» numerių. Be darbo «Ateityje», kurį trumpai jau nupasakojau, 1913 ar 1914 m. neilgai dirbau «Vilties» redakcijoje. 1918 m. su kun. M. Krupavičium faktinai teko redaguoti «Lietuvių Balsą». Po karo parašiau keletą brošiūrėlių («Sąžinės laisvė» ir kt.).

Kaip «Spaudos Biūro» vedėjui 1919 m. teko būti oficiozo «Lietuvos» redaktoriumi. Po to nemaža dirbau visuose krikščionių demokratų organuose. Kurį laiką buvau «Laisvės» redaktoriumi. Tarpais taip pat teko būti ir «Ryto» redaktoriumi.

— Ar Tamstai dabar tenka «Ryte» dirbti?

— Tuo tarpu pavaduoju vyriausią redaktorių, kuris išvažiavo į Stokholmo parodą. Šiaip jau man, kaipo leidėjo—«Tiesos» Draugijos pirmininkui, daugiausia tenka rūpintis ekonomiškais «Ryto» reikalais.

— Kokie, Tamstos nuomone, aktualiausi dabartiniai ateitininkų uždaviniai?

— Ateitininkų, kaip moksleivių, besimokančių gimnazijose ir vidurinėse mokylose, aktualiausias reikalas visuomet yra: išauklėt save gerais katalikais ir vispusiškai prisirengti gyvenimui.

— Kokie turėtų būti ateitininkų santykiai su kitomis moksleivių organizacijomis?

— Kaip žiūrėti į savo artimus, pasako pati ideologija.

— Kaip Tamsta, kaipo buvęs švietimo ministeris, žiūri į egzaminus, kurių paskutiniuoju laiku į mokyklas dar daugiau įvesta?

— Egzaminai yra daugiau valdžios politikos dalykas. Aš asmeniškai egzaminams tiek reikšmės nepriskiriu, kiek priskiria kai kurie pedagogai. Gabesnis mokinys egzaminams gali prisiruošti per vieną naktį. Vidutiniškų gabumų mokiniui egzaminai yra didelis apsunkinimas. Jis gal ne taip greit dalyke susiorientuos egzaminų metu, bet užtat neretai jis turės daugiau pastovių žinių už tą, kuris greit gali prie egzaminų prisiruošti. Žinoma, negalima tvirtinti, kad egzaminai visai neturėtų reikšmės.

— Kokiuos, p. Daktare, turite ateities veikimo planus?

— Kaip prieš 10 metų nežinojau, ką ateityje veiksiu, taip šiandien nežinau, ką ateityje veiksiu. Gyvenimas planų dažniausiai visai nepaiso. Mano norai iki šiol neįvyko, manau, kad ir ateityje neįvyks. Iki šiol teko dirbti ne tie darbai, prie kurių širdis traukė, bet tie, kuriuos momentas vertė. Nežinau, kada tokia padėtis pasibaigs.

— Norėčiau dar sužinoti, kaip Tamstos praleidžiate dieną.

— Visokių darbų ir reikalų tiek daug turiu, kad ryte nežinau ką, vakare veiksiu. Darbas Universitete ir visa eilė kitų darbų neleidžia net nusistatyti dienos darbo plano. Kaip Leono XIII Fondo pirmininkui daugiausia tenka rūpintis sudarymu materialinės bazės kultūriniam katalikų veikimui.

Pastaruoju atsakymu ir baigiau beveik pusantros valandos užtrukusį pasikalbėjimą su At-kų Federacijos Garbės Teismo nariu Dr. Leonu Bistru. Po to liko tik atsiprašyti už sugaišintą laiką, atsisveikinti ir išeiti.

K. M.

Ką studijuosim?

Kiekvienų mokslo metų pabaiga daugiausia rūpesčio sukelia abiturientams. Jie išlaikę egzaminus, išėję iš mokyklos suolo ir pasijutę naujam gyvenimo lauke, turi rimtai kuo susirūpinti. Klausimai: ką toliau veikti? kur studijuoti? kaip studijuoti? — vargina beveik kiekvieno abituriento galvą.

Studijų pasirinkimas yra svarbus dalykas, ir reikia džiaugtis, kad abiturientai tai rimtai įvertina. Rinkdamiesi fakultetą atsižvelkim ne vien į tai, kuri mokslo šaka ateity bus materiališkai vertingesnė, bet atkreipkim dėmesį pirmiausia į dalykus, kuriuos labiau mėgstame ir kuriuos išstudijavę su tikru pamėgimu galėsime dirbti savo specialybėj.

Tačiau labai dažnai pasitaiko žmonių, kurie nejaučia ypatingo pašaukimo nė vienai mokslo šakai. Jie mielai sutinka paimti studijuoti tuos dalykus, kuriais jis galėtų ir daugiau pasitarnauti visuomenei ir sau labiau užtikrinti ateitį. Tiems studijų pasirinkimas visada yra sunkesnis.

Tad į kurias mokslo šakas reikėtų šiuo metu atkreipti ypatingą dėmesį? Pirmiausia reikia pažymėti, kad bent dabar jau nė vienas fakultetas studentų trūkumo nejaučia.

Tačiau mums, ateitininkams, kaip anksčiau, taip ir dabar dar vis yra aktualus specialiųjų mokslų klausimas. Būsimieji studentai ateitininkai turėtų daugiau pripildyti pirmoj eilėj technikos ir medicinos fakultetų pirmuosius kursus ir duoti mums ateičiai puikių šių sričių specialistų. Šiose srityse darbo plotai dar yra didžiausi, ir kiekvienam norinčiam bus kur pasireikšti. Labai būtų gera, kad abiturientai susidomėtų agronomijos mokslais, kurie mūsų krašto ateičiai turi daug reikšmės, ir nevengtų stoti į Dotnuvos Ž. Ū. Akademiją. Čia ir pats pragyvenimas bent pusiau pigesnis nekaip Kaune ir pačios studijų sąlygos palankesnės.

Nereikia mums bijoti ir teisių fakulteto, kuris savo virštūkstantiniu studentų skaičium atbaido ne vieną abiturientą. Teisę daugiausia žmonių studijuoja, bet teisininkų daugiausia ir reikia. Kiekvienam rimtam teisininkui dar visokeriopa ateitis užtikrinta. Gi mums at-kams juristų ir ekonomistų dar labai trūksta. Taigi drąsiai didinkime jau šiaip didelį teisių fakultete studentų skaičių.

Gamtos ir matematikos mokslams rimtų darbininkų dar irgi trūksta. Ypač vyrų gamtininkų, berods, labai maža. Čia dar puikiausiai būsimieji studentai gali duoti gerų gamtos tyrėjų.

Norinčių studijuoti humanitarinius mokslus iš ateitininkų paprastai būdavo daugiausia. Be abejo, bus jų ir dabar. Tai nėra blogas reiškinys, nes pedagogų mums irgi reikalinga. Tačiau čia vietos gal labiausiai užpildytos kaip kur kitur. Filoso-

fiją, literatūrą, istoriją ar pedagogiką patogiausia studijuoti Teologijos—Filosofijos fakultete. Tuos pačius mokslus galima rasti Humanitariniam fakultete. Teologijos — Filosofijos fakultetas šiuo metu reformuoti nemanoma, nes pirmiau čia reikalinga atskiro susitarimo su Vatikanu, kuriam konkordate pažadėta to fakulteto be atskiro susitarimo nereformuoti. Todėl, jei ir bus skleidžiama visokių gandų apie šio fakulteto susiaurinimą, jais neturi nė vienas abiturientas tikėti ir, jei studijuodamas nori rasti šalia gilaus mokslo jaukią ir palankią savo pasaulėžiūrai nuotaiką, tegu pasirenka Teologijos—Filosofijos fakultetą.

P. S. Studijų pasirinkimo klausimais dar anksčiau buvo rašyta šiuose „Ateities" numeriuose:

1927 m. 5—6 yra straipsniai „Studijos prieš akis", be to, yra redakcijos pridėta iki to laiko spausdintų „Ateity" dėl studijų straipsnių bibliografija.

1928 m. 5—6 A. Tylenis, Į akademišką laisvę.

Jubiliejinio Ateitininkų Kongreso,

įvykstančio Kaune 1930 — Vytauto Didžiojo m. birželio 21—22—23 dienomis,

PROGRAMA

Birželio 21 d., šeštadienį:

10 val. Plenumo posėdis:

a. kongreso atidarymas
b. prezidiumo ir sekretoriato rinkimai
c. kongreso darbų tvarkos regulamino priėmimas
d. komisijų rinkimai
e. sveikinimai
f. pranešimai: Vyriausios Valdybos, Vyr. Tarybos, Vyr. Garbės Teismo ir Vyr. Revizijos Komisijos
g. paklausimai ir diskusijos prie pranešimų.

15—16, 30 val. Sekcijų posėdžiai:

1. Eucharistininkų — kun. Dr. *Ūsorio* paskaita «Eucharistininkų veikimas ir uždaviniai šių laikų gyvenime».
2. Abstinentų — stud. *L. Tamošausko* pask. «Abstinencija ir gyvenimas».
3. Meno ir mokslo sekcijos — *J. Keliuočio* pask. «Kaip įsigyti estetinę kultūrą».

4. Visuomeninkų sekc.— prof. *A. Maliauskio* pask. «Socialinės minties linkmė pastaraisiais laikais».

Vakare išpažintis.

Birželio 22 d., sekmadienį:

Rytą iškilmingos pamaldos ir bendra Komunija Bazilikoje. Pamaldas laikys J. E. vysk. *M. Reinys.*

14 - 16 val. Vyrų ir **moterų** posėdžiai.

Vyrų posėdy prof. *Pr. Dovydaičio* paskaita «Vyriškumas ir jo pasireiškimas» ir stud. *Ad. Domaševičiaus* referavimas apie tolimesnį veikimą.

Moterų posėdy p. *St. Ladygienės* pask. «Modernioji kultūra ir katalikės moters uždaviniai».

16,30 — 19,30 val. Sporto šventė, kurios programą sudarys ceremonialo maršas, prof. Dr. *J. Ereto* kalba, bendra mankšta, šprechchorai, lengvoji atletika, komiškas sportas ir t. t.

20,30 - 23,30 val. Misterija atvirame ore.

Vaidinama rašytojo *Vyt. Bičiūno* parašyta ir režisuota 3 veiksmų misterija «Amžių Karžygis». Misterijai muziką parašė muz. *J. Dambrauskas.* Misterijos vyr. organizatorius — stud. *Kaz. Mockus.*

Misteriją pradės Dr. *J. Grinius* kalba «Ateitininkai ir menas», o po misterijos pasakys kalbą Kongresui ruošti komiteto pirmininkas Dr. *Ed. Turauskas.*

Birželio 23 d., pirmadienį:

Rytą gedulingos pamaldos už mirusius ateitininkus. Pamaldas laikys prof. Dr. prel. *Pr. Kuraitis*

10—13 val. Jaunųjų ateitininkų posėdis:

a. atidarymas, prezidiumo, sekretoriato ir komisijų sudarymas;
b. pranešimai: valdybos, «Ateities» redakcijos ir administracijos, revizijos komisijos;
c. diskusijos prie pranešimų ir apyskaitų tvirtinimas;
d. pirmininko, sekretoriaus, iždininko, revizijos komisijos ir «Ateities» redaktoriaus rinkimai;
e. Dr. *K. Ruginio* paskaita «Ateitininko pasiruošimas gyvenimui»;

f. paklausimai, sumanymai ir diskusijos;
g. rezoliucijų priėmimas,
h. posėdžio uždarymas.

16—19 val. Plenumo posėdis:

a. Prof. dr. *K. Pakšto* kalba: «Mūsų pasiryžimai»,
b. komisijų pranešimai,
c. vyriausių organų rinkimai,
d rezoliucijų priėmimas,
e. baigiamosios kalbos,
f. posėdžio uždarymas.

Kongreso metu veikia Ateitininkų spaudos ir dailiojo pritaikomojo meno parodos.

Būk sveikas

Prancūzų mokyklose ir organizacijose išsiplatino skrajojamasis lapelis. Ten yra vaikams ir suaugusiems dvylika įsakymų. Šis pastabų lapelis parodomas kiekvieną dieną auklėtojams (mokytojams), o kiekvieną savaitę — tėvams. Auklėtojai kryžiuku pažymi, ką vaikai tiksliai išpildo.

U ž d a v i n i a i! (Prancūzų pavyzdys):

1. Šiandien ryte aš nusiprausiau veidą, kaklą, ausis, rankas; išsivaliau panages, susišukavau plaukus.

2. Kiekvieną rytą ir vakarą išsivaliau dantis.

3. Maudžiausi ir mažiausia vieną kartą per savaitę gerai visas išsiprausiau.

4. Išsivaliau drabužius ir batus.

5. Prieš valgį ir po vidurių ištuštinimo nusiploviau rankas.

6. Negėriau nei juodos kavos, nei vyno, nei degtinės.

7. Valgiau pamaži ir švariai.

8. Neėmiau į burną nieko nešvaraus; nei pirštų, nei pieštuko.

9. Nekišau į nosį nei pirštų, nei ko kito. Nežaidžiau purve, su žeme, nešvarumuose arba griovelyj.

10. Nespjoviau ant grindų, žemės.

11. Šviežiu ir tyru oru giliai kvėpavau; taip pat žaidžiau lauke ar prie atdaro lango.

12. Miegamajame laikiau atvirą langą ir miegojau mažiausia dešimt valandų.

IŠ ŠVEDŲ.

Dešimt higienos įsakymų.

1. Tyras oras dieną ir naktį yra reikalinga sveikumo sąlyga ir geriausias apsauga nuo plaučių ligų.

2. Judėjimas yra gyvybė. Judėkite visą dieną tyram ore dirbdami arba pasivaikščiodami. Tai yra atsvara prieš sėdėjimo įtaką.

3. Valgydamas ir gerdamas būk saikus ir vienodas. Kas pirmenybę duoda vandeniui, pienui ar vaisiams, tas stiprina savo sveikatą ir padaugina patvarumą darbui ir pasitenkinimui.

4. Užsigrūdinimą prieš šaltį iššaukia protinga odos priežiūra, kasdieninis plovimasis šaltu vandeniu ir tolesnis kūno švarinimas kiekvienu metų laiku savaitinėmis karštomis maudynėmis. Taip geriausiai išsisaugojama nuo peršalimo.

5. Drabužiai turi būti nei per šilti nei per ankšti.

6. Gyvenamasis butas turi būti prieinamas saulės šviesai, sausas, erdvus, švarus, šviesus, malonus ir jaukus.

7. Smulkmeniškas švarumas kiekviename dalyke: oras, maistas, vanduo, duona, prausimas, drabužiai; gyvenimas moralės atžvilgiu turi laikytis aukščiausių įstatymų. Taip geriausiai apsisaugojama nuo limpamųjų ligų.

8. Reguliarus ir griežtas darbas neduoda vietos tiek kūno tiek sielos ligoms ir yra paguoda nelaimėje ir gyvenimo laimė.

9. Po darbo neieškok triukšmingose puotose ramybės ir išsiblaivymo. Naktis tebūnie miegui. Poilsio valandos turi būti skirtos šeimai ir šventam džiaugsmui.

10. Pirmutinė gero sveikumo sąlyga yra per darbą vaisingu tapęs gyvenimas, įgijęs kilnumo gerais užsiėmimais ir tyru džiaugsmu. Stengimasis būti geru savo šeimos nariu, geru darbininku savo dirbtuvėje, geru piliečiu savo šalyj duoda gyvenimui didelę vertę.

Dvylika prancūziškų įsakymų remiasi garsaus mokslininko Pasteur'io mokslu, kad limpamos ligos į žmogų patenka bacilomis. Apsiginti nuo bacilų jie pasitenkina reikalavimu švariai užlaikyti kūną, drabužius, maistą ir orą. To moko higiena, kuri nori tiktai saugoti ir apginti nuo pasaulio pavojų. Jie nereikalauja jokio lavinimo ir stiprinimo jėgų, kad jos vis tinkamesnės būtų visuomeniniam darbui.

Visai kitaip su švediškais dešimt įsakymų. Jie stoja į kovą dėl sveikatos daug didesniu plotu. Čia nepasitenkinama išvengti nešvarumų ir purvo. Būtina aktyviai kovoti, kad kūno ir doros stiprumą padidintų. Visa turi švaru būti, pirmiausia doros srity, tai yra geriausia apsauga prieš ligas.

Vertė *B. Bučinskas.*

J. Mičiulis

Drabužis

Drabužio tikslas — apsaugoti mus nuo neprielankių klimato sąlygų ir patenkinti mūsų doros reikalavimus. Deja, šiandien, ypačiai moterų drabužiai, dažnai neatsako nei vienam, nei antram tikslui. Ateitininkai-ės žiūri į klausimą taip, kaip krikščionybė moko.

Kaip gi krikščionybė šiuo klausimu nusistačius? Kai Kristus sako: „Nebūkite bailiai susirūpinę savo gyvybe, ką valgysite, nė savo kūnu, kuo vilkėsite“ (Mat. 6, 25), tai nereiškia, kad jis liepė rengtis skarmalais. Jis tik primena, kad šalia kostiumo gali ir turi būti rimtesnių darbų. Jis laikė nereikalinga specialiai eiti pažiūrėti „švelniais rūbais vilkinčio žmogaus“ (Mat. 11. 8). Bet jis nepaneigė patogaus ir gražaus drabužio.

Jis laikė normaliu dalyku turėti be kasdieninio ir šventadienį rūbą. Pats Kristus nešiojo numegstą jupą (Jon. 19, 23). Jis nurodinėjo, kad „Niekas nededa lopo iš naujo milo ant palaikio drabužio, nes jis atplėštų nuo drabužio jo dalį, ir pasidarytų blogesnė skylė“ (Mat. 9, 16). Siųsdamas savo mokytinius, jis nurodė ir kuklų jų apsirengimą: „apsiauti kurpėmis ir nesivilkti dviem jupom“ (Mork 6, 9). Bet jis laikė nemandagiu dalyvavusį vestuvėse „žmogų neapsivilkusį vestuvių drabužiu“ (Mat. 22, 11).

Drabužis gali būti gražus ir šventadienis, bet be nereikalingos prabangos. Apaštalas Povilas primena, „kad moterys puoštųsi padoriais apdarais su drova ir susilaikymu, ne susuktais plaukais, ar auksu, ar perlomis, ar brangiais rūbais“ (1 Timot. 2, 9). „Turėdami gi maisto ir apdaro, tuo tenkinkimės“ (1 Timot. 6, 8). Apaaštalas Jokūbas smerkė susodinimą pagal drabužius, kai „kurs apsivilkęs puikiais rūbais ir jam sakote: Tu sėskis čia gražiai, beturčiui gi (suteptame apdare) sakote: Tu stovėk tenai, arba sėskis prie mano pakojo!“ (Jok. 2, 3).

Kaip tolimos tos paprastos ir sveikos mintys nuo šių laikų madų, nuo garbinimo drabužių!

Mūsų veikimas

Prof. Prel. A. Dambrauskui — Jakštui š. m. rugpiūčio m. sukanka 70 metų.

Prof. Dr. K. Pakštas neseniai grįžo iš kelionės po Vilniaus kraštą, kur lankėsi mokslo tikslais. Po Ateitininkų kongreso prof. Dr. K. Pakštas išvyksta į Afriką, kur žada prabūti ilgesnį laiką. Gerb. Profesoriui linkime savo kelionėmis atsiekti ko geriausių rezultatų.

Dr. Ed. Turauskas, Federacijos Vyriausios Tarybos pir-

mininkas, birželio 3 — 10 d. d. buvo išvykęs į Skandinavijos valstybes.

Baigė aukštuosius mokslus ateitininkai Antanas **Pavalkis**, Vacius **Baniulis** ir Jonas **Pankauskas**. A. Pavalkis yra buvę C. V. narys.

Elzė Urbonaitė, C. V. abstinentų reik. vedėja, ir **Liuda Dapkūnaitė**, meno— mokslo reik. ved., gegužės mėnesį išlaikė egzaminus prie Švietimo Ministerijos pradžios mokyklos mokytojos cenzui įsigyti.

Stud. ateitininkų šventės — «**Vytauto**» klūbas gegužės 18 d. minėjo savo metinę šventę, kuri praėjo puikiu pasisekimu. Vytauto bažnyčioje šv. mišias laikė prof. prel. A. Dambrauskas — Jakštas, pamokslą pasakė prof. prel. Pr. Kuraitis. Universiteto salėje įvyko iškilmingas susirinkimas, kurio metu pakelti 26 kandidatai į tikruosius klūbo narius. Po susirinkimo aplankyta Kauno pilies griuvėsiai, o vakare Karo Muziejuje uždėtas vainikas žuvusiems dėl Lietuvos laisvės.

Stud. ateit-kių mergaičių draugovė «**Giedra**», ateitininkų draugovė ir abstinentų korporacija minėjo drauge metinę šventę gegužės 25 d. Ankstų rytą įvyko pamaldos, o po to graži ekskursija garlaiviu paliai Nemuno pakrantes į Pažaislį, kur įvyko iškilmingas susirinkimas po atviru dangumi. Abi draugovės ir abstinentų korporacija pakėlė 20 kandidatų į tikruosius narius.

Po susirinkimo surengta įvairi linksmoji dalis. Pažymėtina, kad į šią šventę Pažaisly atsilankė garsusis Karaliaučiaus universiteto prof. Dr. J. Nadleris, kuriam ateitininkės įteikė dovanų.

Stud. Ateitininkų meno draugija «**Šatrija**» ir medikų korporacija «**Gaja**» savo metines šventes minėjo gegužės 29 d «Šatrija» savo šventę surengė Birštone, o «Gaja» Kaune Šatrijiečių šventė praėjo tikrai meniškai. Medikų korporacija «Gaja» ypač tvirtai pasirodė; į senjorų skaičių šventės proga pakėlė 25 junjorus.

Nauja korporacija Neseniai įsikūrė nauja stud. ateitininkų korporacija «**Activitas**».

Utenos at-kų kuopa gegužės 29 d. minėjo savo dešimties metų veikimo sukaktuves.

Gegužės 28 d. buvo bendra išpažintis, o rytojaus dieną 8 val. pamaldos ir šv. Komunija. Į pamaldas visi at-kai su savo svečiais atėjo gražiai išsirikiavę ir su orkestru. Kuopa pašventino savo vėliavą, kurios kūmai buvo p. p. mok. Dzvylaitė, Birietaitė, prof. Pakštas ir p. K. Bražėnas.

Po pamaldų su vėliava visa kuopa ir svečiai eina į kapus, kur kun. K Barauskas pasako gražų pamokslėlį, ir nariai uždeda ant vieno mirusio savo kuopos nario kapo du vainikus.

Po pietų iškilmingas sus-mas. Kuopa susilaukė daug sveikinimų žodžiu ir raštu. Žodžiu pirmiausiai sveikino gimnazijos direktorius, C. V-bos vardu E. Sabalytė.

Prof. Pakštas skaitė labai įdomią paskaitą: «Katalikų kultūriniai uždaviniai».

Po sus-mo buvo vieša sporto šventė, į kurią atsilanko nemaža vietos inteligentų. Šventė pasisekė labai gražiai: buvo bendri pratimai, mergaičių ir berniukų, pratimai su skydais, kumščiasvydis etc.

Vakare gimnazijoje buvo bendra vakarienė, kurioje dalyvavo visi svečiai ir kuopos nariai.

Svečių uteniškiai susilaukė gana daug. Tarp jų buvo prof. Pakštas, prof. Vitkus, kan. Dogelis, gimnazijos direktorius, mokytojai, keli studentai ir daug at-kų iš apylinkės kuopų: iš Zarasų, Užpalių, Panevėžio ir Antalieptės.

Šventė praėjo labai gyvai, uteniškiai parodė daug nuoširdumo, gyvumo ir visiems padarė labai gražaus įspūdžio.

C. V. Eucharistininkų reikalų vedėjas A. Masionis gegužės 29 d. dalyvavo Utenos at-kų 10 metų šventėje ir aplankė Molėtų ir Giedraičių ateitininkų kuopas.

Marijampolės V. R. J. gimnazijos kuopa nuo sausio ligi gegužės mėn. padarė 5 valdybos, 3 kuopos tarybos posėdžius ir 2 visuotinius susirinkimus. Viename jų skaitė paskaitą «Mandagumas ir džentelmeniškumas» mok. Dr. Dailidė, antrame C. V-bos atstovas Ant. Kazlauskas.

Kuopa susiskirsčiusi į 16 (vyresniųjų ir jaunesniųjų) ratelių, todėl visas veikimas pasireiškia rateliuose.

Vyresnieji at-kai per šį laikotarpį padarė 47 sus-mus, skaitė 38 referatus, 60 rašinėlių, keliolika savų eilėraščių, biografijų etc.

Jaunesnieji at-kai sušaukė 38 sus-mus. Skaitė 6 referatus, 28 rašinėlius, atpasakojo 30 knygų turinius, deklamavo 69 eilėraščius, pasakojo biografijas, išklausė keletą savo globėjų kalbų.

Plungės at-kų kuopą minėjo Motinos Dieną, drausminga dalyvaudami pamaldose ir sušaukdami motinoms pagerbti susirinkimą. Paskaitą skaitė kuopos globėjas mok. K. Barkauskas Po paskaitos buvo deklamacijų, rašinėlių, vis pritaikintų motinai.

Marijampolės euch-kų sekciją kovo ir balandžio mėnesį suruošė meno vakarą su paskaita «Eucharistija ir menas», atliko du kartu religinę praktiką, sušaukė du jaunųjų eucharistininkų sus-mu, su jiems pritaikintomis paskaitomis.

Sekcijos nariai uoliai dirba gailestingumo darbus. Geriausiai dirba ligonių ir neturtingų šeimynų lankymo rateliai.

Neatsiliekama ir apaštalavimo darbais, organizuodami jaunesniuosius eucharistininkus ir skleisdami eucharistinę idėją vyresniųjų at-kų ir šiaip visuomenės tarpe.

Prienų at-kai, minėdami Motinos Dieną, atliko religinę praktiką. Vakare, pasikvietę ir savo motinas, padarė bendrą susirinkimą. Motinos Dienos minėjimo reikalu pradžioje sus-mo. kalbėjo p-lė J. Mačytė. Paskaitą skaitė stud. I. Matusevičiūtė. Paskui buvo deklamacijos. Pabaigoj, mokyt. p. Ambrazo diri-

guojamas ateitininkų choras padainavo keletą dainelių, kuriose minimos motinos.

Marijampolės Marijonų vienuolyno at-kų kuopa per kovo-balandžio mėn. padarė 4 visuotinius sus-mus. Kiekviename sus-me buvo skaityta paskaita.

I ratelis (V ir VI kl.) padarė taip pat 4 sus-mus. Jų programą išpildė patys nariai: skaitė dvi paskaitėles, 4 referatus, 3 rašinėlius, 3 vertimus ir atpasakojo šv. Stanislovo Kostkos biografija.

II ratelis (VII ir VIII kl.) sušaukė 4 sus-mus, skaitė tris paskaitėles, 3 referatus, buvo 3 retorikos pratybos.

Referatus skaitant kuopos Valdyba skiria koreferentus.

Kupiškio jaun. at-kai taip pat susirūpinę savo veikimu. Nuo sausio—gegužės mėn. padarė 3 visuotinius sus-mus, kuriuose buvo skaitytos 3 rimtos paskaitos: «Teisingumas», «At-kų darbai», «Stiprinkime savo valią». Kuopoje yra 47 nariai. Išleista vienas numeris savo laikraštėlio «Švyturėlis».

Be to, gegužės 4 d. kuopa iškilmingai minėjo motinos dieną. Susirinkime Panevėžio Mok. Seminarijos mokyt. J. Mičiulis skaitė paskaitą «At-kų pasaulėžiūra».

Kauno „Saulės" merg. Mok. Seminarijos at-kės nuo sausio ligi gegužės mėn. padarė 6 valdybos posėdžius ir 4 visuotinius sus-mus. Susirinkimuose skaitytos paskaitos: «Inteligentija ir jos auklėjimas» — Dr. Ruginio, «Kuri yra tikroji Bažnyčia»—kun. Grauslio, «Moters darbai kultūrai» — p. Krikščiūnienės ir «Darbas ir būdas».

Šakių kuopoje per kovo ir balandžio mėn. padaryta 3 sus-mai, skaityba 2 paskaitos: «Įžymių žmonių charakteringi bruožai» ir«Ateitininkas inteligentas». Be to, skaityta 2 rašinėliai, 3 savi eilėraščiai ir pasakyta kalba.

Skuodo at-kai per kovo ir balandžio mėn. sušaukė 4 sus-mus. Juose buvo skaitytos 4 paskaitos. Iš jų dvi buvo skaitytos Dvasios Vado kun. Pr. Žadeikio: «Ar verta tikėti į Kristų» ir «Paukščių reikšmė ir naudingumas», viena C. V-bos atstovo A. Masionio «Ateitininkai ir religija» ir Žemaičių At-kų D. V-bos atstovo V. Martinkaus «Kultūra ir tikėjimas».

Viliampolės amatų mokyklos at-kų kuopa, įsikūrusi kovo mėn. pradžioje, sušaukė ligi balandžio mėn. pabaigos 2 sus-mus. Susirinkimuose programą užpildo patys nariai savo kalbomis, įvairiais pasitarimais etc.

Zarasų ateitininkų kuopa šiomis dienomis išleido savo neperiodinį spausdintą laikraštį «Kūrybos Pradai». Laikraštis 32 pusl., didelio formato, labai gražiai išleistas. Redaktorius P. P. Barzda. Leidinys tikrai gražus, turiningas ir vertas dėmesio. Straipsnių rimtumas, eilėraščių stiprumas, iliustracijos puošnumas puikiausiai liudija apie Zarasų ateitininkų dideles kūrybines galias. Tenka tik palinkėti puikiausio pasisekimo ir ateity.

Raseiniuose šį pusmetį «Ateities» prenumeratorių skaičius

nuo 50 pakilo iki 70. Nors čia ateitininkams ir neleidžiama laisvai veikti, bet paskutiniu laiku mokinių tarpe pastebimas didelis susidomėjimas ateitininkų ideologija. «Ateitį» dabar prenumeruojasi kas ketvirtas moksleivis.

Kupiškio ateitininkai savo šventę gegužės 25 d. šventė labai triukšmingai. Šventėj dalyvavo ir Centro Valdybos atstovas A. Šerkšnas. Šventė pradėta bendra išpažintim. Po susirinkimo visi ateitininkai ir svečiai su vėliava nuėjo į kapus, kur uždėjo vainiką žuvusiems dėl Lietuvos laisvės. Kapuose pasakyta prakalba. Šventė baigėsi gegužine ant piliakalnio.

Marijampolės ateitininkai savo metinę šventę šventė gegužės 29 d.

Po pamaldų Marijonų gimnazijos salėj įvyko susirinkimas. Sveikino J. E. Arkivyskupas Pr. Karevičius, kun. Vl. Mažonas, Centro Valdybos atstovas K. Mockus ir kiti. J. Keliuotis skaitė gražią ir įdomią paskaitą «20-to amžiaus jaunimas ir ateitininkai». Linksmojoj daly paskaityta savi kūrinėliai, paskambinta, padainuota, pažaista. Marijampoliečių daug. Jie dainuoja, sportuoja, ir smarkiai ruošiasi jubiliejiniam kongresui.

Kybartų At-kų 8 m. ir metinė šventė. Visą laiką Kybartų kuopa dirbo su dideliu darbštumu ir nesirodė viešumoje savo darbais. Bet ir jai toji valanda atėjo, kada ji turėjo pasirodyti Kybartų visuomenei. Tai buvo jos metinės šventės proga. Jos šventė atkreipė didelį dėmesį Kybartų visuomenės. Iš vakaro gegužės 28 d. buvo išpažintis, o 29 d. pamaldos ir šv. Komunija. 18^{15} val. buvo iškimingas posėdis, kuriame dalyvavo daug svečių: Centro Valdybos atstovas A. Šerkšnas, Vilkaviškio ateitininkų kuopa ir vietos katalikiškos organizacijos. Ateitininkai abiturientai per posėdį davė pasižadėjimus ir toliau siekti tų kilnių idealų ir būti tikrais ateitininkais. Nors abiturientai ir palieka kuopą, bet narių eilės nesumažėja, nes jų eiles papildo nauji nariai.

Iš metinės apyskaitos paaiškėjo, kad kuopa jau gerai sutvirtėjo ir, įgavusi naują ūpą per šventę, mano savo veikimą sustiprinti.

Tikimasi greit įsigyti kuopos vėliavą. Vakare buvo suruoštas pasilinksminimas ir agape.

Kuopą globoja p. Ant. Tamulionis, kurio pastangomis ir energija kuopa kas kart stiprėja. Kuopai daug yra pasidarbavęs p. Pr. Žievys, kurs per keletą metų ėjo režisieriaus pareigas. Senoji valdyba ir visa kuopa už tai širdingiausiai dėkoja ir prašo nepamiršti ir ateity. Senasis pirmininkas A. Gerdauskas linki kybartiečiams ateitininkams ir toliau sėkmingai dirbti ir išsiauklėti save tikrais bažnyčios ir tėvynės sūnumis.

Seinų kuopos at-kai Motinos Dieną minėjo, sušaukdami sus-mą, kuriame mok. Ankudavičius skaitė paskaitą «Motinos nuopelnai šeimai ir valstybei». Be to, buvo referatas «Motina», novelė «Motinėlė gromatos laukia», padeklamuota etc.

Linkuvos vyrų at-kų kuopelė pradžioje balandžio mėn. suruošė visuomeninį teismą, kuriame nagrinėjo santykius tarp mokyklos ir organizacijos. Teismas praėjo labai gyvai, visi moksleiviai buvo taip juo susidomėję, kad buvo prisikimšusi pilna salė.

Telšių at-kų rajonas padarė paskutinį šiais mokslo metais susirinkimą gegužės 29 d.

Paskaitą skaitė mokinys at-kas Br. Dulinskas temoje «Patriotizmas krikščionybės šviesoje». Pirmininkas Arlauskas plačiai kalbėjo apie įvyksiantį at-kų kongresą. Padaryta metinė veikimo apyskaita, iš kurios paaiškėjo, kad žemaičiai ateitininkai nesnaudžia. Padaryta kuopelių apie 30 susirinkimų ir 8 visuotinių. Skaitytos šios paskaitos: «Pesimizmas ir mistika» — skaitė kun. Maželis, «Kelionės įspūdžiai po Europa» — prel. Simaitis, «Indeferentizmas» Dvasios vadas kun. kap. Aperavičius, «Krikščionybė, mados, šokiai» — mokyt. Kudirka, «Kun. Bosko gyvenimas» (su paveikslais) — kun. Juodaitis, «Religinė ir dorinė ateitininko pažanga» — Centro atstovas stud. A. Masionis, «Popiežius Pijus XI» — kap. Aperavičius, be to, skaitė po paskaitėlę stud. J. Maniukas ir drg. Dulinskas.

Suvaidinta gana puikiai J. Griniaus «Sąžinė» ir gauta grynno pelno 200 litų.

Didelis jaunimo kongresas. Šakiuose šiemet liepos 19 d. ir 20 d. įvyksta Zanavykų katalikų jaunimo kongresas, kurį rengia zanavykai ateitininkai ir pavasarininkai. Kongreso rengimo garbės komitetą sudaro šie brangūs zanavykams asmens: J. E. vysk. J. Staugaitis, J. E. vysk. M. Reinys, prof. prel. dr. Pr. Kuraitis, prof. Pr. Dovydaitis, prof. dr. J. Eretas, p. Dominika Vailokaitienė. Kongrese dalyvaus Ekscelencijos vysk. J. Staugaitis, vysk. M. Reinys ir prof. J. Eretas su paskaitomis. Kongrese kalbės «Pavasario» S-gos pirmininkas Dr. J. Leimonas, p. O. Labanauskaitė ir kt. Kongreso metu bus Šakiuose surengta pirmoji didelė zanavykų sporto olimpiada, pirmoji dainos šventė, didelė paroda. Bus taip pat surengtos didelės arklių lenktynės ir bus pastatyta didelė graži misterija. Misteriją režisuoja Petras Janulis, ir joje daugiausia dalyvaus studentai. Taip pat per Kongresą bus nepaprasta eisena.

Aukštaitijoj, Žemaitijoj ir kitose vietose bus rengiamos didelės ekskursijos. Visais kongreso reikalais prašom kreiptis į stud. V. Užupį. Šančiai, Juozapavičiaus pros. 78.

Dešimtmečio minėjimas Jurbarke. Gegužės 8 d. Jurbarko at-kai šventė savo dešimties metų veikimo sukaktuves. Ryte 8 val. pamaldos ir šv. Komunija; po pamaldų labai įspūdinga ir jauki agapė.

Iškilmingas posėdis, įvykęs 14 val., praėjo dideliu pasisekimu. Gausūs ir nuoširdūs sveikinimai, prof. Pr. Dovydaičio turininga paskaita, 10-ties metų veikimo apžvalga ir kt. sudarė susirinkimo branduolį.

Vakare muzikalinis — vokalinis koncertas ir pasilinksminimas.

Į šventę buvo atsilankiusių daug aukštų svečių ir 70-ties studentų-čių ateitininkų ekskursija, kurioj buvo ir C. Valdybos atstovai—merg. reik. ved. E. Sabalytė — sekretorius J. Gratkauskas.

Tradicinę metinę šventę (VI. 1) Kražių at-kai minėjo visu rimtumu. Minėjimą pradėjo pamaldomis ir šv. Komunija. Po pietų iškilmingas posėdis, kuriame C. Valdybos sekretorius J. Gratkauskas skaitė paskaitą. Padaryta metinė veikimo apžvalga ir numatytas tolimesnis veikimas.

Vakaro dalį sudarė gražūs vaidinimai—baletai ir kt.

Šventė praėjo tinkamu rimtumu ir pavasariška nuotaika.

Knygos

Granitas. Naujosios literatūros almanachas. Redaktorius *J. Keliuotis*. „Žinijos“ leidinys. Kaunas, 1930 Vytauto Didžiojo met. 112 pusl. Kaina 3 lit.

Štai švystelėjo nauja savotiška mūsų laikų plejada — „Granitas“. Tai jaunieji poetai, beletristai.

Kalbant apie šį almanachą, reikia visų pirma kalbėt apie p. J. Keliuočio (redaktoriaus) įvedamąjį, nedidelį pasisakymą. Tai „Poezijos meno problema“. Toliau tenka išsireikšt apie poeziją ir poetus, beletristiką ir beletristus, keletą vertimų ir straipsnių.

J. Keliuotis bando pasisakyti savo grupės „credo“. „Granito“ grupė pasisako už katalikybės principus. Ji dėl to daug drąsiau ir su tvirtesniais idėjiniais pamatais išeina į gyvenimą. Ir šie „savęs beiešką žmonės“ nori ilgainiui susiformuoti savo estetinėmis pažiūromis ir ideologija. Kalbėdamas apie poezijos meno problemą, p. Keliuotis pasižymi savo originalumu. Nėra tai graibstymas svetimų minčių, bet drąsus, nors daiktais ir perdrąsus, sprendimas kaip pati siela diktuoja. Dėl to yra tai kūryba ne mažiau leidžianti asmenybei pasireikšti, kaip poezijoj. Mintys tikrai originalios. Pažiūros į meną moderniškos.

Poezija. Bene stipriausi iš „Granite“ figūruojančių poetų bus Bern. Brazdžionis ir St. Anglickis. *B. Brazdžionis* pasireiškia lyg savotiškas mūsų laikų mistikas. Dainuoja apie „Jo rūškaną šešėlį“, kuris ir lieka poetui nesižinojime: „Ir taip gimiau ir mirsiu taip nesižinojime jo rūškanas šešėlis“ (B. Brazdžionis). Charakteringas ir pesimizmas, kuris dar labjau pasireiškia pas P. Karužą. Brazdžioniui slegia širdį „naktis juoda, kaip neįskaitomas talmudas“.

Jame jausti stiprių pasakymų. Nors daiktais perdaug žaidžiama pav., pazarų pazaringo pazaro...).

St. Anglickis geriausiai užsirekomenduoja savo „Sraige“ ir „Žalvario Angimi“. Jis daugiau minties poetas. Jis nori įsijausti ir sudvasinti pačią gamtą. Minties gilumas, pasakysiu, ir miglotumas, lyg simbolizmas išreikštas lengvais prastais, bet sklandžiai suderintais žodžiais ir posakiais. Ypač šiuo atžvilgiu puiki jo „Sraigė“, kurios atskiros strofos iš bendro neišskirti. Gražiai įdvasinama Angis, kuri tik:

„Žalvario lukštan
Susirangius,
Bijo savęs
Ir daugiau nieko
Žalvario Angis. (St. Anglickis).

Jam geriau sekasi pajusti išorė, erdvė — mažiau ryškus ir įdomus, kai kalba apie savo asmenybę.

Salomėja Neris mums jau žinoma. Iš jos čia pasirodymo kažko spręsti negalima, tuo labjau, kad turime tik pora eilėraščių.

Gal būt, neramiausios dvasios bus *Petras Karuža.* Jis daugiau įdomus, kai kalba apie savo individualybę. Nori viską suimti į save. jam charakteringas gilus pesimizmas ir toji nelaimingoji „nežinia".

Nežinojimas ir „ieškojimas savęs" pas P. Karužą krypsta šuoliais tai į vieną, tai į kitą pusę. Čia šaukia, kad „nereikia man žvaigždėtų valandų romantikos" — čia lyg yla iš krepšio kitur ji kyštelia... Jo „Restorane" nėra tinkamo lygumo, bereikalingi abejojimai „gal būt", „rodos", kas lyg prikišamai parodo permažą įsijautimą, paviršutiniškumą. Pasidarys pastovesnis gyvenimas, išsilygins ir poezija.

Gražina Tulauskaitė kaip moteris. Ji nepabėga nuo to amžinojo poezijos motyvo meilės. Nors jos „meilė pabėgo geležinkeliu", tačiau — „bet težinos visi, kad širdį meilės kupiną dar niekas nenupirko!" Stilius labai lengvas muzikalus.

Gana įdomus ir *Aleksys Dičpetris.* Jame jausti išsireiškimų lengvumas, muzikalumas. Tai lyg dainų repenai:

„Pradedu pasaką — pasaką pametu
Pasaką — debesį nykstantį, mėlyną", (Al. Dičpetris).

Rimai skambūs, vykę, nauji. Dažniausiai veiksmažodis su daiktavardžiu ar būdvardžiu: „debesys — stebisi", „rubinas — skubinos", „kupiną — trupina", „Nemunu — pamenu". Dažnai pasikartoja „žvaigždžių mirgėjimai..."

Kad ir mažiau ryškūs, bet gana vykusiai pasirodo Benys Rutkus, P. Orintaitė, Pr. Naujokaitis, J. Stanišauskas.

B e l e t r i s t i k a. Iš beletristų stipriausias bus *Juozapas Banaitis* su savo apysaka „Sulaužyti žodžiai". Domina mus ne turinys, bet forma. Jis konstruktyvistas. Apysakoj daug stiprių ir labai originalių pasakymų, kas įrodo autoriaus mokėjimą išsireikšti ir talentą. Mintis sutraukiama, kad pačiam skaitytojui dar tenka kurti. Banaitis dėl to labiau prieinamas tik literatūros specialistams. Daiktais jausti jau dirbtinumo. Tie „sulaužyti žodžiai" tikrai smarkiai sulaužyti: „Temstant. Pro šventorių. Ėjo. Link tėviškės. Nors kartą. Pamatyti. Kur gimimo valanda" (33 pusl). Vietoj taškų padėję kablelius, turėtume gal ir geresnį sakinį.

A. Vaičiulaitis duoda, pasakysiu, realistiškai klasišką apysaką „Pro išmuštą vitražą". Siužetas paprastas. Tačiau tam paprastume matyti didelis įsijautimas, išgyvenimas, naturalumas. Jis daugiau nekaip kas kitas pažįsta tai, ką vaizduoja. Dėl to aiškumo, ryškumo ir paprastumo A. Vaičiulaitis lieka visados įdomus. Jis kalba tik tai, ką tikrai pažinęs, išgyvenęs, jautęs. Stiliuje jausti nemaža muzikalumo.

Savo „Apysakos Amen" fragmentu *Albinas Briedis* panašus į Banaitį. Jis tik mažiau moka ir laužo žodžius. Stilium Briedis lengvesnis už Banaitį. Nors muzikos elemento netrūksta abiem.

A. Budrio apysakoj „Kodėl tu tai padarei?.." daugiau veiksmo negu pasakojimo. Joje drauge nėra tokių „ rebusų", kaip pas anuodu. Pasakymai pilnesni ir aiškesni. Galima prikišti autoriui perplatus dalyko apėmimas, kas neduoda progos giliau susipažinti su asmenybėmis. Čia žydai, artistai, daktarai, studentai... Paskui, kažin ar įtikrinamas Alizos nusižudymas?

V e r t i m a i. Jų turime keletą vokiečių poetų (St. George, R. M. Rilke, Fr. Werfel) — A. Tyruolio verstų ir A. Vaičiulaičio verstą Milašaus „Nihumim" ir J. Keliuočio verstą P. Claudel odės fragmentą „Dvasia ir vanduo".

S t r a i p s n i a i. *J. Grinius* rašo „Romantizmas ir moderniosios literatūros srovės". Iškeliama daug naujų minčių. Straipsnis labai vertingas.

Su naująja vokiečių literatūra puikiai supažindina *Ig. Skrupskelis:* „Ekspresionizmo žlugimas ir naujojo realizmo pradžia vokiečių literatūroje".

J. Keliuotis duoda eskizą — „Moderninės prancūzų literatūros estetika". *M. Jurkynas.* . . .

J. O. Curvood. *Meškinas Tiras.* Nuotykiai Kanados miškuose. Vertė *Pr. Mašiotas.* „Dirvos" B-vės leidinys. Kaunas — Marijampolė. 1930 — Vytauto Didžiojo — metai. 194 p. Kaina 3,50 lt.

„Meškino Tiro" vertimas į lietuvių kalbą praturtina mūsų vaikų literatūrą. O jos reikšmė labai didelė. Tik tas žmogus išmoks mylėti knygą, kuris jau mažas jaus prie jos patraukimą. Vaikų literatūra, tikra vaikų dvasios auklėjamoji literatūra, užtikrins tolimesnius mūsų laimėjimus literatūros meno srity.

„Meškino Tiro" veikale vaizduojami nuotykiai dviejų medžiotojų Džimo Langdono ir Otono Brucės Kanados miškuose. Vyriausias veikalo herojus yra pats Tiras, grizlių veislės meškinas. Galingas jis savo miškuose. Tikras karalius. Nieko nebijąs ir didžiulis sutvėrimas, kokio ir patys medžiotojai niekados nebuvo matę. Štai į Tiro valstybę įsibrauja medžiotojai. Jis pajunta pirmąją žaizdą iš medžiotojo šautuvo. Taip jis persekiojamas. Medžiotojai tikisi iš jo gero grobio. Bet kai Langdonas kartą patenka vis-à-vis prieš Tirą, tik tada jis supranta gyvulio gailestingumą. Mat, Tiras jį nesudrasko, palieka ir pasišalina. Dėl to medžiotojai atsižado nušauti Tirą.

Šalia Tiro čia yra ir meškiukas Muska, našlaitis, kurio motiną užgriuvusios uolos. Tiras visą laiką būva jo globėjas. O kokia vargšui Muskai nelaimė, kai jis patenka į medžiotojų rankas. Bet Muska vėl gauna laisvę dėl Tiro malonės medžiotoją nesudraskius ir džiaugiasi sutikęs senąjį savo globėją Tirą.

Veikalo turinys paprastas, gali kai kam atrodyt nuobodus dėl perilgo ištęsimo pačio pasakojimo. Tačiau autorius pasakoja labai įdomiai, visur jaučiama ramus paprastumas. Iš „Meškino Tiro" skaitytojas pažins daug ką įdomaus iš meškų gyvenimo. Čia matyti, kaip jos ieškosi sau maisto, kaip rūpinasi nelaimingaisiais, kaip gaudo žuvis, iš uolų renka gardžiuosius švilpikus, kaip rengiasi meškinas į ilgą žiemos miegą. . .

Veikale randama daug gyvulių psichologijos elementų, kas sužadina skaitytojo jausmus, užuojautą ar pasigailėjimą. Perskaitęs jauti, kad ne tiktai pasakojimai iš žmonių gyvenimo gali būt įdomūs, bet ir gyvulių pasauly yra daug kas vertinga.

Kad ir veikalas skiriamas mažiems, tačiau nesigailės jį perskaitę ir suaugusieji.

Pats vertimas, kaip ir visi Mašioto vertimai, atliktas gerai. Kalba sklandi, turtinga. Gerai knyga ir išleista. *M. J-nas.*

Atsiųsta paminėti

J. Mačernis, **Gyvybės atsiradimas.** Marijampolė, 1930. 30 psl.

Prof. St. Šalkauskis, **Skautai ir pasaulėžiūra.** Skauto knygynėlis Nr. 2. Kauno Tunto I-os skautų Vyčių Draugovės leidinys, Kaunas, 1930. 24 pusl.

Mūsų Žygiai. Marijampolės Marijonų Gimnazijos At-kų kuopą sukaktuvėms paminėti. Marijampolė, 1930. 24 pusl.

Pijaus XI enciklika apie krikščionišką jaunuomenės auklėjimą. Katalikų Veikimo Centro leid. Kaunas 1930 m. 32 p.

Lietuvos Katalikiškos jaunimo organizacijos. Parašė Justus. Katalikų Veikimo Centro leid. Kaunas 1930 m. 32 p.

V. Krėvės Raštai. VIII tomas. Likimo keliais. Misterija. II dalis. „Sakalo" b-vės leid. Kaunas 1930 m. 320 p.

Elena Mnišek *Raupsuotoji.* Apysaka I dalis. Išvertė P. Jurgelevičius. „Sakalo" b-vės leid. Kaunas 1930 m. 270 p. Kaina 3,50 lt.

N. J. *Mūsų naujoji literatūra.* „Sakalo" b-vės leid. Kaunas 1930 m. 132 p. Kaina 3 lit.

Bernhard Kellermann *Ingeborga.* Romanas. Išvertė V. G. „Dirvos“ b-vės leid. Kaunas — Marijampolė 1930 m. 182 p. Kaina 2,50 lt.

André Lichtenberger *Mano mažasis Trottas.* Romanas. Iš 196-ojo prancūziškojo leidimo išvertė Vikt. Kamantauskas. „Dirvos“ b-vės leid. 1930 m. 142 p. Kaunas 2,50 lt.

A. Iešmanta. *Poška, Stanevičia, Valiūnas, Strazdas ir jų raštai.* „Dirvos“ b-vės leid. 1930 m. 78 p. Kaina 2 lt.

M. Vasiliauskas. *Žibutė.* Elementorius, „Dirvos“ b-vės leid. 1930 m. 72 p. Kaina 1,30 lt.

Šventoji Lietuva. Religinės lietuvių poezijos antologija Parinko Liudas Gira. Šv. Kazimiero dr. leidinys. nr. 469. Kaunas 1930. 176 + IV psl. Kaina 3 lt.

Clemens Brentano *Istorija apie narsuolį Kasperą ir gražuolę Onytę.* Vertė Benys Rutkus. Kaunas 1930 m. 42 p. Kaina 1 lt.

Dr. jur. Pranas Viktoras Raulinaitis *Darbo organizacijos metmens.* Kaunas 1930 m. 56 p. Kaina 2 lt.

Prof. Iz. Tamošaitis *Lietuvių mokytojų tautininkų Dr. Basanavičiaus vardo sąjungos ideologiniai pagrindai.* Kaunas 1930 m. 28 p.

Petras Cvirka *Saulėlydis Nykos valsčiuj.* Išleido „Spaudos Fondas“, Kaunas 1930 m. 248 p. Kaina 3 lit.

A. Ružancovas *Gaisrai Kaune 1812 m.* Kaunas 1930 m. 16 p.

Kun. prof. F. Kemėšis *Blaivybės draugija ir kitos organizacijos.* L. K. Blaivybės dr-jos leid. 62 nr. Kaunas 1930. 24 p. Kaina 20 ct.

Dipl. inž. Jonas Smilgevičius *Nemuno hidroelektros stotis.* Kaunas 1930. 20 p.

Juozas K. Daumantas *Gimtinės aidai.* Pirmasis eilėraščių pluoštas. Šiauliai 1929 m. 44 p. Kaina 1,50 lt.

V. Bičiūnas Vncco Krėvės likimo keliais. Pastabos ir komentarai. „Sakalo“ b-vės leid. Kaunas 1930 m. 88 p.

Br. Buivydaitė, *Anykščių beladės.* „Žinijos“ b-vės 23-ias leidinys. Kaunas, 1930. 54 psl. Kaina 2 lt. 50 ct.

Redaguoja **A. Vaičiulaitis**

Pigūs, Smagūs ir Naudingi Skaitymai.

I. 1930 V 15 išspausdintas **MEILĖS SVAIGULYS:**

PASTORIŪTĖS ROMANAS Kunigo Dukterėčia

Kada Meilužiai Skiriasi ir kiti MEILĖS NUOTYKIAI ir JUMORISTIKA (anekdotai ir Satyra). Įvairių rašytojų. Išvertė St. Dabušis. Dabušių leidinys. 2-s Nr. Apie 200 psl.; kaina tik **2 lt.**; išsipirktinai - **2 lt. 50 cnt.**

II. *Mohorto ir Junošos* „Laiškai Būsimajai Sužadėtinei ir Svetimai Žmonai“. (du romanai vienoj knygoj). Išvertė ir išleido Sofija ir Stasys Dabušiai. 1930 m.; 152 psl. ; kaina **2 lt 50 cnt.**; parsisiųsdinant **išsipirktinai - 3 lt ..** Galima gauti knygynuose, kijoskuose ir pas leidėjus Dabušius Kaune, Vilkmergės pl., 96 Nr.

Atsiunčiantiems pinigus iš anksto (galima ir pašto ženklais), abi knygi siunčiami tik už **4** lt , o kiekviena atskirai po pustrečio (2,5) lito. „Laiškai“ išgirti daugelio žurnalų ir laikraščių, būtent: 1) „Ryte“ (1930 m., 290 Nr.), 2) „Panevėžio Balse“ (1929 m., 303 Nr.) „Trimite“ (1930 m., 7 Nr.), 4) „Karyje“ (6 Nr.), 5) „Meno kultūroj“ (6 Nr.), 6) „Jaunųjų Pasauly“ (4 Nr.), 7) „Gaisuose“ (2 Nr.). 8) „Židinyje“ (3 Nr.). 9) „Lietuvos Aide“ (77-858 Nr.), 10) „Mokykloj ir Gyvenime“ (3-76 Nr.), 1) „Šaltinyj “ (13 Nr.) ir kalbininko P. Meškausko „Liet. kalbos Sintaksėje“ (1929 m.). Prašom pasiskaityti ir įsitikinti!

„Laiškai“ išaiškina santuokos ir meilės paslaptis ir praverčia visiems įsimylėjusiems, vedantiems ir tekančioms. Atsigailėkit savo laimei dvejeto litų! Nemėtykit pinigų niekams, o pasididinkit savo knygyną pigiais, bet smagiausiais ir naudingiausiais skaitymais!

Šio numerio kaina 1 lt. 75 ct.